TURINYS

Redakcijos padėka 65
J. Girnius — „Ateities“ 25-rių metų religinė linkmė 66
Leonas Žitkevičius — Tik šiaip sau (eil.) 69
Kazys Bradūnas — Sesutei (eil.) 70
J. Gražulis — * * * (eil.) 70
Eug. Matuzevičius — Lyriška šalis (eil.) 71
Pranas Rimša — Pavasaris pas ją 72
K. Augas — Laisvėje 78
Pr. Dovydaitis — Kai Kaziuko dar nebuvo 80
E. Račiūnaitė — Žemaitės ir L. Pelėdos žmogus 86
Bronius Balaišis — Vieną vakarą (eil.) 94
Leon. Narbutas — Žmogus Viešpačiui (eil.) 94
P. Rimvydas — Panele, gal užsisakysit „Ateitį“ 95
Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Šachmatai. — Kreivos šypsenos.

Šiais metais „Ateities“ nemokamu priedu bus duodamas „Gamtos draugas“ žurnalo „Kosmos“ populiarus skyrius.

„ATEITIES“ REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Tel. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 10 lit.—pusmečiui 5 lit.—Moksleiviams met. 5 lit.—pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 16 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams perpus pigiau.

Paskiras numeris 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
antradieniais ir šeštadieniais nuo 14 iki 15 val.

„Ateities“ platintojams

pranešame, kad šiais metais už žurnalo platinimą nuošimčių duoti nebegalėsime. Atpiginus pr-tą ligi Lt. 4,— metams, žymiai atsiliepė į „Ateities“ išteklius ir todėl šiais metais platintojams už darbą teskiriame tik po 1 „Ateities“ egz. nemokamai. Pav., jei platintojo vardu yra siunčiama 40 egz., tai jis turi teisę mokėti tik už 39 egz. Tačiau, jei platintojas gauna mažiau kaip 10 egz., tai turi jau mokėti už visus egzempliorius.

Be to, pranešame, kad „Ateities“ už Lt. 2, pusmečiui niekam atskiru adresu nesiunčiame. Už šią kainą tegali gauti tik tie moksleiviai, kurie „Ateitį“ ima per platintoją.

„ATEITIES“ ADMINISTRACIJA

„Ateitis“

26-sius metus pradėdama,

nuoširdžiausiai dėkoja ją sveikinusiems

Ekscelencijoms Lietuvos arkivyskupams ir vyskupams,
Lietuvos nepriklausomybės kovų generolams,
Vytauto Didžiojo Universiteto profesoriams,
Metropolijos ir Telšių kunigų seminarijų rektoriams,
Visiems buvusiems savo redaktoriams,

iškilmingai pasižada

taip pat ir per antruosius 25-rius savo amžiaus metus. kiek tik išgalėdama ir kaip tik sugebėdama, gyvendinti tuos pačius idealus, kuriems ji iki šiol tarnavo,

giliai laikyti širdy visas tas didžiai vertingas mintis, kurių ji turėjo garbės išgirsti savo amžiaus 25-rius metus baigdama,

ir padėti Lietuvos besimokančiam jaunimui išsiauklėti tokiais šviesaus proto, tvirtos valios ir kilnios širdies šviesuoliais, kurie, atsistoję visuomenės prieky, neapviltų mūsų per amžius vargusios liaudies ir padėtų jai lengvesnės, šviesesnės ir laimingesnės ateities susilaukti. • O kadangi tautai išsigelbėt ir geresnėn ateitin žengti nėra kito kelio, kaip tik per Tąjį, Kuris yra Tikrasis Kelias, Tikroji Tiesa ir Tikrasis Gyvenimas, tai „Ateitis”

ir kviečia

visą Lietuvos besimokantį jaunimą stot jai talkon gyvendint didžiausią ir mūsų Tėvynei bei Valstybei palaimingiausią programą:

OMNIA INSTAURARE IN CHRISTO

J. GIRNIUS

„ATEITIES“ 25-RIŲ METŲ RELIGINĖ LINKMĖ

Ta laiko aplinka, kurioje ir prieš kurios tendencijas gimė „Ateitis“, negalima geriau charakterizuoti, kaip ji pati yra charakterizavusi savo 5 nr. A. Jaunučio žodžiais: „Moksleivių religijiniai — moralis ištvirkimas mūsų laikais perėjo į madą... Mat, kaip seniau ištautėjimo banga, taip mūsų laikais atsirado kitas jaunimą graužiantis ir jo spėkas naikinantis vėžys, bereligingumas ir paskui jį, beveik galima sakyti, būtinai sekantis moralinis ištvirkimas“ (A., 1911, 169 psl.).

Iš tikrųjų, „Ateities“ gimimo laiko, — veik trisdešimt metų po „Aušros“, — lietuviškumo sąmonė jau buvo išryškėjusi. Tik, deja, ta lietuviškumo sąmonė arba patriotizmas nebuvo grindžiamas nelygstamuoju dvasiniu — religiniu pradu, o ateistiniu materializmu. Sakau „deja“, nes šuo pastaruoju grindžiamas patriotizmas negali turėti jį įreikšminančio ir įprasminančio dorinio charakterio: juk, materializme apskritai dorinei sąvokai neįmanoma rasti vietos. Nenuostabu tad, kad ateistinis patriotizmas, kaip ir visa, kas nėra pagrįsta religiniu pradu, praktiškai neišvengiamai traukia į dorines žemumas. Tokių padarinių prieinąs patriotizmas pats sau prieštarauja, pats save ardo: patriotizmui, juk, yra esminga būti dorybe — aktyvios meilės dorybe, tai yra įpareigoti dirbti tautos didybei, visų pirma dorinei. Kaip tik toks, į tautinės kultūros kūrybą vedąs patriotizmas privalo religinio prado, kuris jį savo nelygstamumo charakteriu įprasmintų. Tik nelygstamąja religine amžinosios laimės, ar amžinosios baimės sankcija pagrįstas patriotizmas yra patikimai kūrybingas. *„Ateitis“ ir gimė to laiko lietuviškumo sąmonę pagrįsti religiniu pradu, tautinį lietuvių veikimą nušviesti skaidria religine šviesa.*

Iš tokios „Ateities“ gimimo prasmės aiškėja ir pirmaeilė reikšmė, kurios joje turės religinė mintis. Pirmame jos redakcijos žodyje: „Ateitis“ verbis expressis, tai yra tiesioginai pareiškė: „Taigi, pirmiausią vietą „Ateityje“ užims amžini *religijos* ir mokslo klausimai, dedami paprastai kiekvienos rimtos pasaulėžvalgos pamatan, būtent — *tikybiniai* filosofiški, doriški ir t. p., suformuluoti pagal naujausių šios gadynės pažiūrų ir gvildenami *krikščioniško* mokslo šviesoje (A., 1911, 4 psl. Mūsų pabraukta).

Jį sekąs „Ateitininkų“ pasisakymas „Trys pamatiniai klausimai“ (6—26) faktiškai ir yra ne kas kita, kaip deklaravimas katalikiškosios religinės ideologoijos: atmesdami moderniškuosius stabus: kultūrą, mokslą, pažangą ir pan., išpažįstame gyvąjį Dievą ir Jo tikrą Sūnų — istorinį Kristų: „pasilikę Kristaus Bažnyčioje, kuri yra paties Kristaus kūnas, mes prieš visą pasaulį ištariame: Instaurare omnia in Christo (Eph. I. 10) — viską atnaujinti Kristuje“ (A., 1911, 19—20 p.).

Pirmųjų penkerių (1911—1915) metų „Ateities“ religinė mintis pozityviai arba teigiamai ir reiškiasi, kaip aukščiau išreikštos doktrinos apologetika arba teorinis gynimas, negatyviai arba neigiamai — kaip griovimas stabų, kuriais norėta pakeisti gyvasis Dievas, kaip polemika arba teorinis ginčas su juos sudievinusiomis teorijomis. Kadangi abu išreikštieji momentai praktiškai yra glaudžiai susiję, tai

trumpiau galime pasakyti, kad *per pirmuosius penkerius metus „Ateities" religinė mintis reiškėsi polemine apologetika.*

Pagrindinė šio laikotarpio mintis yra: tikėti į Dievą yra protinga, trumpiau, religijos racionalumas arba protingumas. Vyraujančiu argumentu keliamas religijos visuotinumas. Šis argumentas keltas jau trečiame „A." numery K. R. strp. „Žmonijos balsas apie religiją" (1911, 87—91); 1911 m. „Ateityje" yra susilaukęs net dvejeto straipsnių: K. Č-ro „Pirmykščių žmonių monoteizmas" (215—224) ir M. Reinio „Religijos visuotinumo klausimu" (225—234). Drauge mielai jungiamas ir fakto, kad iš šio visuotinumo neišsiskiria nė mokslininkai, argumentas. Jį kelia strp. „Ar mokslo vyrai netiki į Dievą" (1912, 21—23) ir ilgesnė A. Z. studijėlė: „Tikėjimas į Dievą ir gamtamokslis" (1913, 74—80, 1 7—181, 284—290). Nurodžius religijos visuotinumo, neišskirinčio nė mokslininkų, analizuojama lietuvių (ir rusų) inteligentijoj besireiškiančio ateizmo priežastys. Jas nurodo pačios str. antraštės: „Blogos įtekmės ir tikėjimas" (1911, 197—200) — dorinio pobūdžio, E. Hello „Religijos nežinojimas" (1913 m.) — protinio pobūdžio priežastys.

Tiesioginių polemikų minėtina dvi: V. Z. strp. „Nejau gi?" (1911, 5—6, 9—10 nr. nr.; 1912, 1—3 nr. nr.) su „Aušrinės" (R. Bytauto) atstovaujamu materializmu ir B. Česnio strp. „Dėl Vydūno minčių „Jaunime" (1911, 423—430, 490—498) su Vydūno teoretinių panteizmu.

Netiesioginė polemika griaunami sudievintieji stabai, nurodant jų tikrąsias vietas. Toki stabai buvo kultūra (At. „Kultūros problema", 1911, nr. 2); laisvė („Sąžinė ir laisvė", A., 1911, 3—6 nr. nr.); indiferentizmas apskritai („Indiferentizmas", A. 1911, 10—12 nr. nr.).

Apskritai, galime sintetizuoti mūsų svarstymus, pirmojo „Ateities" penkmečio religinė mintis yra teoretinio polemiškai apologetiško pobūdžio. „Jis yra Tiesa" charakterizuoja šio penkmečio „Ateitį".

Antrą laikotarpį sudaro 1916—21 m. „Ateitis". — Didysis Karas šėlsta negailestingu šalčiu griaudamas senuosius stabus. Ieškoma naujos ateities, laimingesnės, — perspektyvų, naujo kelio tobulesnei visuomeninei santvarkai. Iškyla jau ryškiau ir nepriklausomos Lietuvos mintis. Po pusantrų metų pertraukos 1916 m. liepos mėn. išėjusi „Ateitis" kelia: „Pirmiausias ir svarbiausias uždavinys — tai prideramai prisirengti prie mūsų būsimojo pilietiško gyvenimo Dievo garbei ir tėvynės naudai" (1916, 4—5). Jei pirmajame penkmetyje religiniai klausimai buvo siejami su ideologiniais klausimais apskritai, tai šiame su visuomeniniais klausimais. *Į pirmą vietą iškyla religinės minties praktinis momentas — jos nurodomas kelias į naują socialinę santvarką — Bažnyčios socialinė doktryna.*

Šiaip apskritai formuluotą šio laikmečio religinės minties charakterį konkrečiai realizuoja 1917 m. „Ateitis" iškeldama „Damijono de Venster'io (raupsuotųjų draugo)", (A. U. 97—105) ir „Teodoro Haaso (kalinių prieteliaus)" (A. U. 147—158, 181—183) pavyzdžius; 1918 m. svarstydama problemą „Valdymasis ir krikščioniškoji dora" (L. Bistras, 1918, 321—326; 1919, 33—39); 1919 m. — vertimais „Ko Kristus iš mūsų nori ir ką jis nori mums duoti" (A. Nikolas, vertė D. B., 86—94), Dvasinio gyvenimo pradžia ir augimas (Faulhaberis,

146—148) ir G. Taučiaus (M. Krupavičiaus) ilgesnėj studijoj „Visuomenės darbo metodai“ (94—100, 145—150, 200—206), 1920 m. — „Kristus ir socializmas“ (M. Krupavičius, 213—220). Ypatingoji 1920 m. tema — pesimistinė tragizmo problema, skaudžiai iškilusi po Didžiojo Karo katastrofos. Ji liečiama net trimis atvejais: „Gyvenimo tragizmas“ (J. Česaitis, sukakt. sąs. 53—57), „Gyvenimo klausimai“ (J. L-ro; ibid, 64—80), „Buda, jo mokslas ir Evangelija“ (J. Masiliūnas, 1920, 73— 8).

Darant galutiną šio antrojo penkmečio apžvalgos išvadą, galima konstatuoti, kad *šiuo laiku religinė mintis reiškėsi kėlimu „Jis yra Kelias“ tiesos ir ja apsprendimu visuomeninio darbo, tiek jo tikslų, tiek ir metodų atžvilgiu.*

Sekančiu „Ateities“ dešimtmečiu (1921—29) religinė mintis ryškaus, vieningesnio charakterio nesusiformuoja.

1921 m. „Ateitį“ domina: „Jausminė religija“ (A. Vingutis, 207—213); „Katalikų Bažnyčios nesimainomumas ir jos prie įvairių laikų prisitaikymo galė“ (Z., 213—219), „Bažnyčia ir laisvė“ (V. Birbilas; 278—282). 1923 m. „Ateitis“ religinė mintis svarsto savo santykius su mokslu („Tikybiniai elementai moksle“, Dr. L. Bistras, 160—167) ir menu („Bažnyčios nuopelnai menui“, M. Ručkovskis, 169—282). Gi 1924 m. „Ateityje“ Pr. Venckaus straipsniuose „Religija ir pasaulėžiūra“, 200—208; „Krikščionybė ir pasaulėžiūra“; 309—313; 349—355; religinė mintis ieško savo santykių su pasaulėžvalga apskritai. Pastaruoju du metu, taigi, religinė mintis pozityviai — ne polemiškai, kaip prieš dešimtį metų — normuoja savo santykius su kitomis realybėmis.

Charakteringai 1930 m. pirmas religinis straipsnis K. Pr. Veracaus „Žmogaus vidus — veikimo pagrindas“ (86—88). *Šie Šv. Augustino 1500 m. mirties jubiliejaus metai ir pradeda naują religinės minties atgimimo, tiksliau — ir kritiškesnio, entuziastiškesnio reiškimosi laikotarpį* — naują, iki mūsų tveriantį „penkmetį“. *Jei pirmąjį penkmetį (1911—1915) religija buvo keliama, kaip loginės tiesos dalykas, jei antrąjį penkmetį (1916—1920) ji grįžta jos socialine reikšme, tai šį mūsų penkmetį ji siekiama, kaip visos žmogaus būties reikalas.*

Ypatingai šios prasmės mintis ima įgauti antrąjį 1930 m. pusmetis, uždarius Moksleivių Ateitininkų Sąjungą (ir pirmąjį pusmetį „A.“ buvo gausiai keliamos religinės problemos, kaip katalikybės pozicija tautybės (A. Maceina), darbo (J. Mičiulis), moterų (J. Gratkauskas) atžvilgiais, dar — ištisas 6—7. Šv. Augustino jubiliejinis numeris). Ta proga parašytame K. Baubos straipsnyje „Tai ne kapas, tai tik pylimas“ įspūdinga energija pareikštas įsitikinimas: „Eucharistinis Kristus, tai ne duonos pavidale sustingęs sfinksas, kuris sekmadieniais poetiškai nuteikia mūsų sielą. Tai šventa Tikrovė“ (388), kuri charakterizuoja šį paskutinį laikmetį.

Nesiimsiu smulkiau šio laikotarpio religinių problemų analizuoti ir dėlto, kad to neleidžia siaurutės šio straipsnelio ribos jų, taip gausiai keltų, detalesnės analizės, ir dėlto, kad mes dar patys jomis tebegyvename. Pasikakinsiu bendra charakteristika.

O ja ir gali eti — siekimas sintezės, A. Maceinos net pora atvejų keltos, Dievo įsakymo paveldėti žemę ir ją užvaldyti iš augustiniško nerimo. Modernioji kultūra, prometėjiškai norėjusi apsieiti vien žmo-

LEON. ŽITKEVIČIUS

TIK ŠIAIP SAU

Visą vakarą kreivai šypsojosi mėnulis.
Tu prisimeni — jis juokėsi kreivai.
Prunkštė Bėris. Ir niūrus atrodė dėdė Julius,
Kad tris dvejetus ir pastabą gavai.

Aš tylėjau. Ir laukai man rodės lyg apmirę.
Tu gi švilpavai: „Ateik, priglausk mane“...
Palšas rūkas dengė Panevėžio girią.
Lenkės pušys gimnazistiškam sapne.

Buvo liūdna. Ir graudu labai mum buvo.
Bet graudumo to šiandieną neatmink:
Jis tik šiaip sau, tik juokais man už širdies užkliuvo,
Bekeliaujant balto rūmo link.

Tu vis lauki. Tu dar nori, kad graudinčiau.
Sugraudinti tu galėtum ir mane.
Bet tik šiaip sau, tik juokais tos liūdnos mintys:
Visa klasė skęsta džiaugsmo nemune!

---

giškomis jėgomis, nepašvęstomis dieviškų religiniu pradu, gyvena skaudžiai klaikią agoniją. Šis tragiškas ateistinio humanizmo finalas ir iškėlė religiją ne tik, kaip, tarsi, teoretiškai įrodomą reikalą; bet ir, tarsi, praktišku gyvenimu — psichologinė jos negacijos arba neigimo patirtimi prieitą tiesą. Suprasta, kad žmogiškoji kūryba (Dieviškuoju žemės paveldėjimo ir jos užvaldymo įsakymu įpareigoti) — kultūra jos harmoningam vystimuisi privalo religinio pagrindo: *viso žmogaus reiškimosi intymaus persunkimo dieviškuoju religiniu pradu. Jis yra Gyvenimas, be Jo — nyki agonija.* Tik Jis, aukščiau minėto autoriaus žodžiais, gali įvesti tvarką į atpalaiduotus žmogaus prigimties gaivalus, — suskaldžiusius moderniškojo žmogaus vidaus pasaulį. O „padarius taiką, pačiam savyje, ji bus grąžinta ir į viešąjį gyvenimą... Visokios teorijos ir siūlymai, jeigu jie nesiremia grįžimu į Kristų, yra tik tolimesnės kultūros į neišbrendamas pelkes, kur susipynusi mintis ir pakrikęs gyvenimas vienas kitą visiškai pražudys (A. Maceina, Kelias į Krikščionybę, 1931, 509).

Tokia yra trumpa, schematiška religinės minties „Ateityje“ istorija. Ji tarp kitko praktiškai patvirtina teoretinį teigimą, kad visada ateitininkų veikimas apskritai tiek gali būti gyvas, kiek yra persunktas gyva religine mintimi. Remdamiesi šia istorine patirtimi ir galime reikšti gilų tikėjimą į trijumfališkai didingą „Ateities“ idealų laimėjimą lietuvių tautoje.

KAZYS BRADŪNAS

SESUTEI

Klausyk, tu ateisi į tylųjį sodžių,
Tu ateisi, kai pievos ramunėliais žydės.
Sakyk, gal tau niekas, o nieks neparodė,
Kaip nupuola upelin žvaigždė.

Ne... Tu keliausi į tolimą miestą,
O jeigu ir grįši — netikėsi žeme.
O kas tada tavąjį kelią nušviestų,
Kas berželiais kaišytų šventas Sekmines?!

Nematei tu žaliuojančių, žydinčių sodų
Ir artojo sūnaus lankoje nematei.
Kad žinotum, kaip niekad tenai nenuobodu,
Kaip gražu naktimis ir saulėtais rytais.

O klausytum laiminga ir gal viską pamirštum...
Vakare bus tylu, bus dainelių dainų.
Pažiūrėtum pro klevą, pro lapus jo į viršų
Ir paklaustum: o Dieve, kur aš gyvenu?...

Tai ateiki nors kartą į tylųjį sodžių,
Tai ateiki, kai pievos ramunėliais žydės.
Pasakysiu, kas ten taip ramina ir guodžia,
Kodėl skęsta upelin sidabrinė žvaigždė.

J. GRAŽULIS

*
* *

Klykė vėtros per dieną,
Pūgos drumstė mintis.
Paskui saulę į vakarus
Nuviliojo naktis.

Skrido gervės mėlynėj —
Buvo baisiai ramu —
Nešė laimę išlauktąją,
Nešė džiaugsmą pas mus.

Buvo užmirštos vėtros,
Piktos pūgos sniege.
Kai jau saulė vėl kėlėsi,
Sapnas kėlės drauge...

EUG. MATUZEVIČIUS

LYRIŠKA ŠALIS

O lyriška šalie laukų žaliųjų,
Susimąstei ant marių kranto.
Ateiname Tavęs paguosti
Ir Tavo liūdesį suprantam . . .

Palinks už lauko senas klevas,
Palinks ir saulė vakaruos . . .
O kas tą liūdesį, tą skausmą
Linksmais motyvais Tau pagros?! .

Nuo melsvo Nemuno lig Mūšos
Žaliuoju ilgesiu meldies . . .
O kas ištrauks septynius peilius
Iš Tavo kruvinos širdies?!

Gal vėl ateis nuo Reino vėjas
Su saujom degančių žaibų . . .
Užteks, tėvyne, dar mum kraujo,
Užteks ir ašarų grubių.

O kas, jei vėl pajūrį baltą
Kryžuočių kardas suraižytų, —
Kokiu skausmu dainuotų paukščiai
Žaliuos šiluos ankstyvą rytą?! .

O lyriška šalie laukų žaliųjų,
Susimąstei ant marių kranto.
Ateiname Tavęs paguosti
Ir Tavo liūdesį suprantam . . .

PRANAS RIMŠA

Kartą Petras užsibuvo pas ją iki vėlaus vakarėlio... Šimtas žino, — ir ta plonutė, išsisvajojusiom akim ir amžinai užkritusia ant akių plaukų kuokštelė silpna būtybė galėjo padaryti jam tokio įspūdžio? Na, čia tai jau tikra kvailystė! O, be to, dar ir ta klasė, kad ją šimtai perkūnų kur pagriebtų, kad kiek, tai tuoj ir šaukia:

— Petrai, ko taip neramus?!

Ir tuoj visi visose kerčiose garsiai nusikvatoja...

Petras pyko ir keikėsi. Ne, to jis daugiau nebepakęsiąs! Šiandien pat atėjo pas ją, pasiryžęs viską galutinai pabaigti. Pasiųs ją po velnių... Bet, sėdėdamas dabar štai prieš ją, jis jaučia, kad jo teisingas pyktis pamažu atlyžta, — sutirpo. Ne, Petras padarys kitaip. Širdy prisiekia — pas ją nė kojos nebekelsiąs! Taip, tai geriausia...

Ir Petras ryžtasi...

— Ole...

Ji tyli, lyg nieko negirdėdama.

Tuo tarpu kažkas nenuveikiamas ten giliai viduj priešinasi. Ir Petras turi tam nežinomam, nenuveikiamam nusileisti...

— Ole, dabar greit nebeateisiu...

Olė tyli.

— Ateisiu tik už dviejų savaičių, — nedrąsiai veliasi iš po lūpų jo žodžiai.

— Pasiilgsi... — šelmiškai juokiasi Emilės akys.

Olė dar tyli. Užkritę ant akių juodi, lygūs, trumpai pakirpti plaukai pridengė jos veidą.

— Nu, tai kaipgi, Ole, — prasižiojo. — Ateisiu už dviejų savaičių, o dabar, žiūrėk, mokykis, pro langą nesidairyk, mažiau flirtuok... —

Petras tyčia taip kalba. Jis nori jai parodyti, kad jam lygiai tas pats, ar dieną, kitą nesimatyti, ar, na, kad ir tokias dvi savaites.

Olė liūdnomis akimis tik pažiūrėjo į Petrą, bet jis tamsoj tų jos liūdnų akių nematė.

— Na, tai žiūrėk, lauk!... O dabar — sudiev...

— Gerai, aš lauksiu, — tyliai sako ji, ir Petrui pasirodė, lyg jos balsas būtų sudrebėjęs. Jam dabar gaila jos. Ne, Petras dar nenori išeiti. Jis būtinai paims jos ranką ir pažvelgs į jos akis, ar ir tos tokios liūdnos, kaip jis pats dabar.

— Nagi, duokš ranką!

Olė rankos nedavė.

— Ol, nu kasgi tau? Ir nebeateis, žiūrėk, kad tokia, — visiškai nugąsdino Emilija savo draugę.

Petras labai skuba namo ir nebenori daugiau besierzinti, todėl —

— Duok, jau, širdele, savo baltąją, — prašo jis.

O Olė juk to tik ir laukė! Ji privertė Petrą ir su ja elgtis taip, kaip su mergaite... Dabar ji linksma, visa nušvitusi prasijuokė, pašoko ir ištiesė abi rankas.

Skara nusirito jai nuo pečių...

2.

Petras sugrįžo vienuoliktą.

Šeimininkė, užmiegotom akim, viena ranka prisilaikydama smunkantį apatinį sijoną, atidarė duris ir smuko atgal į miegamąjį. Petras perėjo per virtuvę į savo kambarėlį, įjungė elektrą. Švelni, melancholiška šviesa pasklido iš po žalio gaubtuvo po kambarį. Prie sienos lygiagrečiai stovi dvi lovos, galais į mūriuką, šildantį tą kambarį. Vienoj jau knarkė Kazimieras.

Petrą lyg kas troškina, šilta. Nusiplėšia švarką, užkaria ant kėdės ir vienmarškinis eina vakarienės.

— Kad ponia ir drąsi pasidarei: neklausi, nė kas eina, — kalba Petro gera nuotaika.

— Tave iš tolo girdi pareinant. Langai dreba... — aiškina šeimininkė, išeidama iš miegamojo jau susitvarkiusi. Ji dar velka šukom per pradėjusius žilti plaukus.

Petras dar atsikabina prieangį ir, iškišęs pro duris galvą, klausosi.

— Kas? — susirūpina šeimininkė. Ji atsitūpusi traukia iš krosnikės virtuvą, nupučia pelenus, pakelia dangtelį. Negaruoja.

— Lakštingala — skamba atsakymas.

— A, lakštinių?! Neviriau, miltų nebėra, — teisinasi nenugirdusi gerai šeimininkė.

— Arbata atšalus. Kas dabar bus?!... Ji dar pažiūri į Petrą ir konstatuoja:

— Petrelis vėlai paprastai sugrįžti. Palauk, atvažiuos mamytė..., — grąso.

O, Petras to nebijo. Jis žino, kad mama taip toli nevažiuos, o ir šeimininkė nieko tėvam nesakytų.

— Už tai dabar gersi šaltą... — paskyrė atgailą šeimininkė, dėdama ant lėkštelės puodelį.

Greit pavalgęs, Petras įvirto į savo kambarį, čiupo draugą už peties ir iškėlė.

— Ei, ar girdėjai lakštingalą?!

Kazimieras taip pat neiškenčia. Jis atmeta antklodę į šalį ir eina su vienais paskum.

Naktis sunki buvo užgulusi žemę. Palangėmis, sulaikę kvapą, be dvasios stovėjo alyvos. Toli juodavo dvaro parkas, stiepėsi gimnazijos rūmai. Viršum gimnazijos, viršum parko gulėjo debesys — juodi ir dideli. Mieste gęso žiburiai. Ir iš namų, iš tamsos nėrėsi aukštas gotiko bažnyčios bokštas, stogas ir sienos...

Iš ten, dvaro parke, iš lizdo iššoko nemigos išvarginta, išsiilgusi lakštingala, lakštingala pilka, tamsi, kaip ta naktis, kaip ta žemė, ir šaukė, krykštė, verkė per visą naktį, kvietė mylimą...

Iš miesto stogais atklysta varpo garsas. Bažnyčios bokšte mušė dvyliką. Garsas sklido... Taip gūdžiai, taip baisiai skamba varpas naktį...

Kazys garsiai žiovauja ir sako:

— Einam jau...

— Palauk, išsimiegosi!

— Et, — susiraukė Kazys. Nakties vėsumas, pradžioj toks malonus, prasiskverbė pro atlapą krūtinę, užkopė basom kojom, palindo po apatinėm ir žnyba čia į šlaunis, čia į krūtinę.

Ir Kazimieras dreba...

— Viena fejų labų dienų siunčia, — sako Petras.

— Kuri?! — susidomėjo Kazimieras.

— Aa, atspėk!

— Ira!!!

— Kokia Ira? A, šitoji! Žiūrėk, į ką, žmogus, įsiklepojo, — juokiasi Petras.

— O man, pagaliau, ir nesvarbu, — papykęs sako Kazys ir atsisėdo ant šaltų cemento laiptų.

— O gal ta Lili, kaip ją vadina? — dar žibteli viltis.

— Olytė, brolau, Olyyytė... Ar pažįsti?

— Ak, ta tavoji..., — nusišiepė nusivylęs Kazimieras. — Ir kuo ji, ta sudžiuvėlė, tau gali būti įdomi?! Esi visai be skonio... Plaukai nei juodi, nei gelsvi, nei raudoni, lygūs, stambūs, lygiai kaip gaspadorių ožkos...

— O ta tavoji ar geresnė?... Į kuprą įsitraukusi, vienas petys aukštesnis, — kerta Petras Kazimierui.

Jie štai nebepyksta. Petras atsisėda šalia Kazimiero, apsikabina viena ranka ir sako:

— Ale, žinai, Kazy, kaip ji šypsosi...

— Oo, šypsosi! Ar žinai, lygiai taip, kaip mano tas baltas triušis, kur su žvaigžde kaktoj... Aš tau jį parodysiu ryt...

Salionėly laikrodis išmušė kartą...

— Viena ar pusė pirmos? — susirūpino Kazimieras.

— Pusė pirmos, — sako Petras. Abudu keliasi ir eina gultų.

3.

Pamoka baigėsi.

Visi jau susikišo knygas, užrašus, sąsiuvinius po suolais. Net ramiausias klasėj, toks Juozas Dainys, nebeiškentė vietoj ir nusikėlė pas kaimyną. Tik ten pasieny, Ignotas Kiškis, uolus berniokas, laukia iki galo.

— Na, setzen, — pasodino atsakinėjusį vokiečių klb. mokytojas. Jis perbraukė ranka per blizgančius angliu plaukus, paėmė plunksną ir vedžioja po žurnalą. Klasė apmirusi. Tik vienas Ignotėlis, tas smulkutis, kumščio veido berniukas, dabar net pasistiebdamas peržvelgė klasę...

— Na, Eikis, kommen Sie hier! — iššaukė Petrą vokietis.

Petras lyg iš miego pažadintas. Prasispraudė tarp sienos ir suolų eilės, prie lentos nusilenkė katedrai ir sunėrė rankas ant pilvo.

O klasė atestuoja:

— Kaip Vaižgantas! Daug rašo, literatas...

Literatūra nieko nebegali padėti. Ant suolo sklaidosi palikti „Atversti lapai". Pro atdarą langą pučia vėjas.

— Ach, pavasari, pavasari..., — dūsauja visa savo palinkusia esybe prie lentos Petras, nebeatmindamas reikalingų ištraukų iš savo tolimo collegos Schillerio „Das Lied von der Glocke"... Ant jo nosies viršugalio iškritusi rasa. Staiga už durų trinkteli varpelis ir nuskamba koridoriais.

Pamoka pasibaigė. Mokytojas pasičiupo žurnalą ir iššoko iš katedros, o Petras rankove nubraukė prakaitą...

— Negera ilgai vakarais flirtuoti su Ole, — išsižiojo Šeškus.

— Su Ole?! Kas ji tokia?! — mosuodamas rankomis bėga Drūtulis prie Šeškaus.

— Ana, Petro..., — galva rodo tas. — Žinai, einu vakar Sodnų gatve, ten, netoli klebonijos kur, gi žiūriu — Petras su Ole... —

— Auklėtojas! — perspėjo įkišusi pro duris papurusį bubi tvarkdarė.

Pasakojimas nutrūko. Visas būrys susigrūdo prie durų ir išgriuvo į koridorių. Drūtulis betgi pakėlė nuo žemės skudurą ir šluosto visiškai švarią lentą... Vadinas, pareigas eina...

Įėjo ir auklėtojas. Paskui jį ir vėl suvirto visa klasė. Auklėtojas pasitaisė akinius, alkūne atsirėmė į katedrą ir parodė ranka sėstis. Po du, po tris susėdo visi į pirmuosius suolus.

— Na, matai, atėjo pas mus skųstis, kad mieste triukšmą keliate: įsitaisėt montėkristus ir šaudote... Negerai taip. Ką jūs į tai turite pasakyti?...

— Ar ir varnų šaudyti negalima?! — kažkas klustelėjo.

Tuo reikalu auklėtojas nebuvo gavęs informacijų. Krunktelėjo, kaip varnas, dar kartą pataisė akinius...

— Na, matai, negerai taip! Tolesniai vištas pradėsit naikyt...

— Elzės kuosa! — dingtelėjo Petrui į galvą.

Auklėtojas išėjo, ir prie lango vėl užsimezgė pertrauktas pasakojimas...

4.

O su Elzės kuosa taip buvo.

Vakar, eidamas pas draugą, Petras uždrožė paliai daržus. Atsitiko taip, kad jis netyčiomis ar tyčiomis užėjo Elzės kiemu. Mat, iš gatvės pusės, ties langu sutūpę Olė, Elzė ir dar viena: tokia stora, trumpa boba.

— Paukščiukas, paukščiukas... girdi storulę.

— Na, ir kas atsitiko? — nori įsiteikti poniai Petras.

— Žinai, sėdžiu aš už stalo ir... tik skrebu, skrebu nagais kas už lango. Aš kad šoksiu, kad bėgsiu iš kambario... —

— Išeisiu, sakau, pažiūrėsiu, — pertraukusi Elzę, pasakoja šeimininkė, — kas po langais trankos, randu — paukščiukas spurda sukruvintas... Ot, tie nevidonai bus padarę... — liejo savo pyktį, grūmodama kažkam, storoji.

Storulė perpykus keliasi. Atsiremia rankomis žemės, atsveria visą kūno svorį ant kojų, paskui visa jėga atsistumia rankomis nuo žemės.

— Eisiu pas direktorių... — storoji kreitėdama nueina.

Ir Olė dabar eis namo, nes Petras atėjo. Tik ta Elzė jai kliudo.

— Lizinka, gal man vandens? Baisiai ištroškau...

— Gerai, Olyt, aš tuoj... — įskrenda į priemenę Elzė.

Tada Olė priėjo prie Petro.

— Eisim pas mane, — sako ji ir kietai spaudžia ranką.

Olė pastebėjo Petrą iš toli. Tada ji ėjo kartu su Emiliute į miestą. Bet, pastebėjusi Petrą, ji pagalvojo, kad geriausia jai būtų dabar namie, todėl sako:

— Mile, man bloga. Eik viena...

— Emilija labai nustebo.

— Tai tau! Išėjo iš namų ir apsirgo...

Ji susirūpinusi apžiūri draugę ir jai pasirodo, kad ji tikrai išbalusi.

— Tikrai tu sergi, Ol! Aš tave parvesiu namo...

— Ne, aš nesergu. Ot, kokia tu!... Aš noriu viena...

Emilija mato ateinant Petrą, nulydi Olę labai reikšmingu žvilgsniu ir sako sau:

— Ar tik nebus tas rendez-vous čia kaltas?!

— Na, taigi einam, — suragino Petrą...

— O gert jau nebenori?

Petro lūpomis rangosi juokas...

— A, koks tu negeras! — sako ji užsigavusi, apsigrįžo ir... nuėjo. Ji nuėjo užsimetusi ant pečių geltoną, vilnonę skarelę, vienplaukė ir basom kojom įstojusi į senas kurpaites....

— O kas dabar gers?

Tarp durų šypsosi Elzė, Elzė su šalto vandens stikline ant lėkštelės...

— Aš išgersiu, — pasiryžo Petras. — Už tave, Elze...

5.

Kitą dieną Petras, nuėjęs, atsiprašė jos... Jis sėdi dabar ties knygų spintele, Olė užlindus už stalo prie lango. Ji sutraukia užuolaidas ir atremia smakrą į abu delnu.

Tyla erzina, pykdo Petrą... Gatve eina mokinių būrelis. Tai abiturientai. Užsiauginę plaukus, atlaguotais švarkais, kiti vasariškai — su marškiniais. Vienas kitas jau suspėjo ir pablogti — išbalo. Jų tarpe ėjo ir Simonas. Tik jis vienas nepakeitė savo drabužių, ėjo senu, nurudavusiu švarku, užpakaly prasiskyrusiom kelnėm.

Olė prasivėrė langą...

— Simanėl, Simanėl...

Simonas, tas aukštas, sudžiūvęs, čiulbančiu balsu abiturientas, atsigrįžo, nusišypsojo Olei, kažką norėjo dar sakyti, bet... apsigrįžo ir...

Simanai, ar girdi?!

— Girdžiu, jau girdžiu, paukščiuk, — atgiedojo Simanas.

— Užeik, ko taip didžiuojies? — persisvėrusi per langą kviečia Olė.

— Užeisiu... užeisiu... Dabar neturiu laiko, — nučiulbėjo Simanas.

— Tu vis taip užeini, — numojo Olė. — O ko tu juokies? — šoko ant Petro.

— Olei meškeriot nesiseka, — sako tas.

— Tylėk, tu!...

Petras sugriebė ją į glėbį per pečius ir jautė jos pulsą, jautė kraują jos gyslose...

Dabar Petras mato jos akis, nuleistas blakstienas, praviras lūpas... Krūtinėj kažkas budo, kažkas kėlės. Ot, kad taip amžinai...

Olė užsimerkė. Be žado. Nesipriešino.

Ant Olės lūpų išskleidė lapelius dvi vyšniavos rožės...

Sode vėjas, tas pasiutęs senis, prišokęs išbučiavo vyšnią ir, apkvaišęs iš laimės, stačia galva nuburbėjo medžių viršūnėmis...

— Po velnių! — Petro sąmonėj budo pyktis, gėda, nerimas. — Ar ji nesipriešins?!

...Ir Petro rankos nučiuožė Olės pečiais...

Juodu stovėjo greta.

— Rytoj aš ateisiu... — sako Petras.

— Rytoj išvažiuoju namo! — Olė.

Šiaulių Mergaičių Gimnazijos literatės linksmai nusiteikusios po literatūros vakaro, kartu su svečiais rašytojais.

— Rytoj?!??

Oooch! Kažkas vaitodamas susigriebė sau už galvos, tas kažkas pajuodęs, išvargęs, ir nuklydo Petro širdies labirintais...

Tas kažkas buvo Petras.

— Taip, rytoj, vakariniu traukiniu..., — nukirto visas visas visas viltis Olė, pakirto ir nuleido galvą...

Tai egzaminų nelaikysi?

— Rudenį...

— Aš tave išlydėsiu, Olyte, ar galima?!...

— Ach, gali...

Olė užsikniaubė už stalo...

— — — — — — — — — — —

Stoty sužviegė traukinys ir baltais langais nužerėjo per naktį...

Petras parėjęs tyliai nusivilko, pasiklojo lovą ir atsiklaupė poterių...

O akyse vis jo Olė — — —

Per laukus atlekia kažkur vakaruojančio jaunimo dainos. Petras aiškiai girdi...

— Onyt, sesyt, kodėl nemylėjai.

Tokį gražų ir nemažą bernelį turėjai!...

Daina veržiasi Petro sąmonėn ir čia atsiskamba taip liūdnai, kaip numirėlio išlydėjimas...

— Petriuk, broliuk, kodėl nemylėjai,
Petriuk, broliuk, kodėl nemylėjai...

Petras užsikimšo ausis, nori melstis, lūpos virpa...

O už lango ūžavo, švilpė vėjas, šaltas lietus kapojo lango stiklus, Elzės palangėje cypavo kuosa...

O tai ne ūžavo, švilpė vėjas, šaltas lietus nesibeldė per langą, necypė Elzės kuosa, tai... tai juodas skausmas verkė visą naktį už durų, vaitojo už prarastą laimę, prasaugotą pavasarį...

K. AUGAS

LAISVĖJE

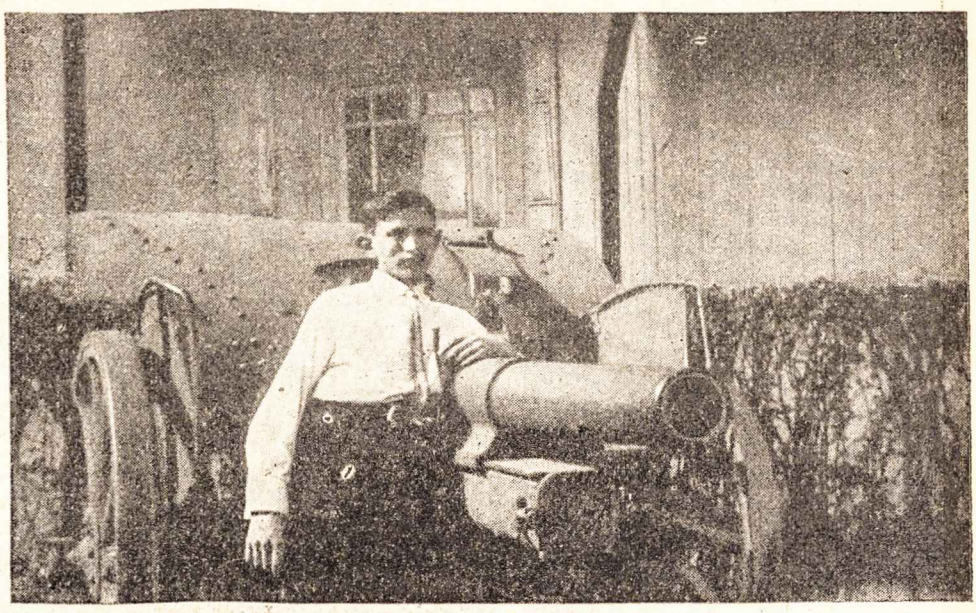

UŽAUGS ARTILERISTAS

Vasario 16 proga

Mes, visi jaunieji, kuriems svetimas ir nepažįstamas svetimosios tautos jungas, kuriems neteko ant savo kūno ir dar daugiau dvasios pečių nešti sunkų rusų jungą, gal nė negalime taip mistiškai adoruoti Nepriklausomybės, tačiau visų tauriųjų vyresniųjų pavyzdžiai mums gali įkvėpti to paties jausmo, kurs visą jų kraują užvirindavo entuzijazmu, kai jie ateitimi tikėjo, kurs suteikdavo jiems ištvermės ir energijos, kai jie apie būsimąją laisvę svajojo. O tos idealios energijos ir ryžtingumo šiandienėse aplinkybėse daug reikia visai mūsų tautai, o ypač moksleivijai. Tat ir žvilgsnis atgal, žvilgsnis į tuos laikus, kai lietuvybė buvo nustumta į požemius, į užkampius, mus gali stipriai padegti. Juk tuometinis slaptasis tautinis veikimas, kurs daugiausia ruseno moksleivijoje ir studentijoje, inteligentų, kapelionų ir k. prieglobstyje, buvo gaubiamas ne vien žandaro baime, ne vien elgesio numa-

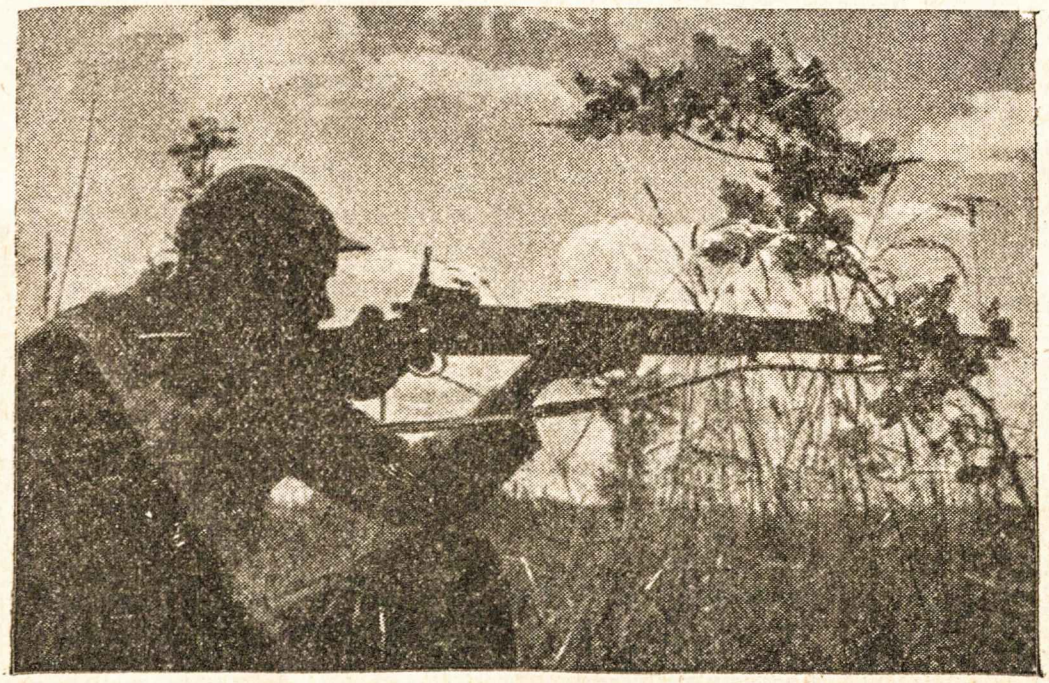

PRIEŠO BELAUKIANT

„Karys"

žinimu ar iš mokyklos pašalinimu, bet — kalėjimu, ištrėmimu. Tačiau Tėvynės meilė, labai dažnai sujungta su savo Bažnyčios meile, viską sudegindavo — ir baimę ir bausmę. Juk daugumas dabartinių mūsų kultūrininkų, kaip prasižengėliai, būdavo genami iš gimnazijų, o kapelionai, mokytojai, kaip tasai prel. Jakštas, net Rusijos pakraščius pasiekdavo — tolimame ir svetimame ištrėmime. Rusų valdžia šį judėjimą juto. Ji žinojo net ir tai, kad jis nėra per stiprus. Tačiau tai, kad jis ruseno įtakinguosiuose, kad jį globė dvasiškiai, juos baugino nujautimu, kad šios kibirkštys kada nors didžiule ugnimi užsidegs. Todėl jie ne vien jėga tenkindavosi. Rusų valdžia spaudė savo mokytojus, kad šie tikintų savo auklėtinius, jog visas slaptasis veikimas, kurs dažnai rišamas neva su Bažnyčia, kurs pasireiškia neva pamaldomis, yra pragaištingas, yra tik kunigų ir visų kitų savo asmeninius reikalus ginančių politika. O kunigus puolė ir per generalgubernatoriaus vyresniuosius grasino atsimesti to, anot jų, užsispyrimo, nes jų darbas nesąs garbingas ir net žalingas katalikybei.

OI, ŽIRGE,
ŽIRGE,
ŽIRGELI
MANO...

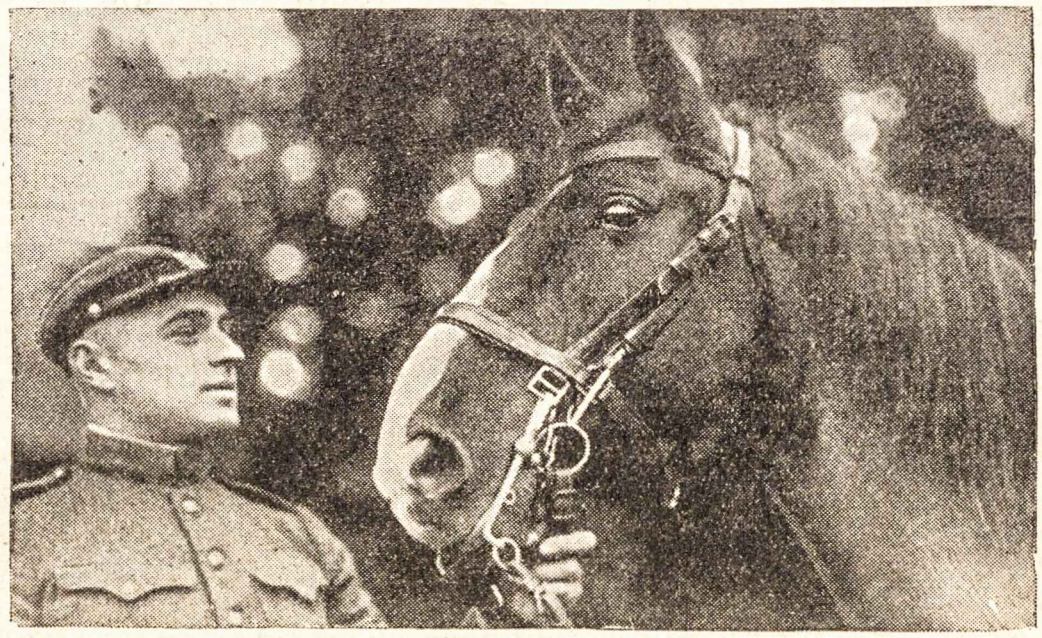

„Karys"

Tautiškai susipratusius kapelionus jie laikydavo mokyklos griovėjais, kurie lietuvių mokinių tarpe sėją nepasitikėjimą rusams mokytojams, mažiną jų autoritetą ir griauną visą tvarką. Anot jų, moksleivis išėjęs rusiškai tvarkomą gimnaziją turi būti protu ir kūnu žvalus, kaip kazokas, o visa ta slapta epidemija lietuvius mokinius gniaužinanti, padaranti užsidarėliais. Aišku, jie tuomi netikėjo, ką kalbėjo, nes jie kalbėjo, patys tų užsidarėlių bijodami ir nujausdami, kad tas jų atkaklumas ir kiekviena diena rizikavimas gimnazijos suolu juos grudina, kaip šaltu vandeniu, juos daro plienu, kurs kada nors nė ugnies nebijos. Tą jų netikėjimą kitu atveju labai gražiai parodydavo net tam reikalui skiriama rusų literatūra, kuri iškeldavo, jog moksleiviai laiką sau nuopelnu, jei jie už lietuvybę persekiojami, tačiau kartu pažymėdavo šį reiškinį kaip vertą vien paniekos ir pasmerkimo. O kai ir šitai negelbėdavo, mokytojai bei mokyklų vadovybės griebdavosi pačio stipriausio dvasinio teroro. Jie pastatydavo moksleivį prieš mokytojus, prieš Dievą ir sąžinę ir gudriais klausimais ieškodavo jame lietuviškojo veikimo paslapčių. Atsirasdavo baimingųjų, kurie klupdavo ir kitus suklupdydavo, tačiau daugumos tikėjimas laisve, tikėjimas

KAI KAZIUKO DAR NEBUVO...

(Kaip ir medžiaga kai kieno biografijai)

Pasiaiškinimo žodelis

Mieloji „Ateities“ skaitytojų šeimynėle! Jūs dar gerai atsimenate, kaip pereitų metų pabaigoj „Ateities“ pasveikintas ir netikėtai „išprovokuotas“ jubilatas prel. A. Jakštas-Dambrauskas (8-10 Nr.) pareiškė geidavimą, kad „Ateity“ „dažniau rastųsi žymių katalikų vyrų biografijos“.

Taip pat ir vienas paskesnių buvusių „Ateities“ redaktorių, kalbininkas St. Dabušis praeitame sąsiuviny ragino jus pasiskaityti apie Edisoną, Franklіną, Gutenbergą.

Visi šie geidavimai ir patarimai yra visai geri ir dėlto priimtini. „Ateities“ gyvenimo pirmaisiais 25-riais metais įžymių vyrų biografijų joj įdėta ne viena. Dėsime jų ir toliau kiekviena proga. O šiuo metu kaip tik ir yra viena tokių progų.

Išgirdę apie įžymius vyrus, jūs tikrai tuoj pamanysite apie svetimus kraštus su jų įžymybėmis ir lauksite, kad pasakosiu jums apie kurią vieną tokią užsienių įžymybę. Tačiau šį kartą apsiriksite taip „stigavodami“ (daukantiškai tariant). Apie vakarinės Europos katalikų įžymybes, apie jų jaunystės dienas jūs dabar jau galite pasiskaityti kad ir iš Holl'io knygos; aš pats ją dar galėjau skaityti tik svetima kalba, o jūs jau galite ją skaityti ir mūsų visų gimtąja, nes ji iš vokiečių kalbos jau yra išversta ir lietuviškai (Dr. Konstantinas Holl'is, Didžiųjų vyrų jaunystė. 1934 m., 264 psl. Šv. Kazimiero Draugijos leidinys).

Žinoma, Holl'is jo knygon įdėjo tik mikroskopiškai mažą biografijų kiekį. Įžymių vyrų skaitytinų biografijų yra labai daug ir su jomis susipažinti yra galima tik svetimomis kalbomis.

Betgi šį kartą aš jums imuosiu pasakoti ne apie kurias svetimas įžymybes, bet apie vieno Lietuvos žemės sūnaus jaunystę, apie vieną Lietuvos Kaziuką, išdygusį mūsų lietuviškoj pilkojoj žemelėj, augusį Lietuvos ne dažnai giedrioj padangėj, čia pat ėjusį pradžios ir tolimesnį mokslą, ir šiandien tapusį tikrai įžymiu Lietuvos vyru.

Tur būt tuojau manęs paklausite, kurioj srity jis, tas Kaziukas,

---

pergale ir ištesėjimu, kartu ir tikėjimas Dievu, kurio religija būdavo ginama, ir šiuos mėginimus atlaikė.

Ir taip Lietuva vietoj rusų pranašaujamųjų niekšų, išglebėlių ir moraliai dingusių žmonių išsiaugino sau laisvės vadus, kurie suorganizavo krašto pabudimą atnešusį mums Nepriklausomybę. Jų pavyzdys mums dar kartą ir dar kartą įrodė, jog idėjos, jei didžios, anot Maironio, nemiršta kaip žmonės, ir kova už jas reikalauja daug atsižadėjimo, daug pasiaukavimo. Tat ir dabartinės mūsų Nepriklausomosios Lietuvos idėjos, vidinis susitvarkymas ir tautai gyvastingų Vakarų ir Rytų klausimų išsprendimas priklausys mūsų ištesėjimo, nebojimo grasinimų ir puolimų, o taip pat ir nepalaužiamos mūsų energijos.

yra jau taip pasižymėjęs, kad pelno būti prie įžymybių priskirtas. Jūsų klausimas turės pagrindo. Nes, tikrai, pasižymėti galima labai įvairiose gyvenimo ir darbo srityse. Pasakysiu dar daugiau: pasižymėti galima absoliučiai visose gyvenimo ir darbo srityse, tauriai, kilniai, rūpestingai atliekant savo tas pareigas, kurias arba mes patys pasiimame, arba kurios esti mums uždedamos mūsų pašaukimo arba visuomeninės padėties. Dėlto įžymybių pilna ir tikrąja šio žodžio prasme gali būti ir tikrai yra visokios profesijos ir visokios visuomeninės padėties žmonėse, taip pat abiejų lyčių ir įvairiausio amžiaus žmonėse. Kriterijum, arba matu, įžymybėms matuoti turime imti dvasios didingumą, pasireiškusį ar proto aštrumu, ar valios tvirtumu, ar širdies (jausmų) taurumu. Žinoma, yra idealas prašokamai pasireikšti visose sakytose srityse; bet šis idealas vargiai yra kieno pasiekiamas. Dėlto, paprastai, įžymybe laikomas jau bent vienoj kurioj dvasinės veiklos srity pasižymėjęs, paprastus, eilinius, „pilkuosius“ toj pat srity dirbančius žmones pranokęs (pralenkęs) asmuo.

Numanau, jog iš anksto norėsite žinoti, kurioj srity ir kuo yra pasižymėjęs tas asmuo, apie kurio jaunystę ketinu čia jums pasakoti. Šiuo kartu jums, jaunieji(nosios) skaitytojai(os), tiek tepasakysiu: tas asmuo arba, dar tiksliau pasakant, t a a s m e n y b ė š i a n d i e n y r a „A t e i t i e s“ s k a i t y t o j ų š e i m a i p a t i a r t i m i a u s i a i r p a t i b r a n g i a u s i a. To jums šį kartą ir pakaks.

Tačiau jei kaikurie jūsų jau dabar atspėjote apie kokį Kaziuką aš čia jums ketinu porint, tai žinokitės sau sveiki. Betgi galiu susilažint, kad vis dėlto neatspėsite, ką, būtent, aš apie jį jums stigavosiu. Dėlto manau, kad man pasakojant ir jūs, žinantieji, labai nenuobodžiausite; o jei kuri(s) jūsų ir nusižiovaus beskaitydama(s) ar beklausydama(s), tai šiokiu atveju aš spręsiu apie jūsų filosofišką nusiteikimą ir dėlto labai nesupyksiu.

Po šio trumpo įvadėlio, taigi, ir pradėsime kalbėtis be kitų ilgesnių įvadų.

Kaziuko gimtinė — „dviejų pasaulių riba“

Jūsų šiaip bent kiek girdėtas, o iš visuotinosios literatūros istorijos kurso ir daugiau pažįstamas vokiečių poetas filosofas G o e t h e yra vienur pasakęs:

Wer den Dichter will verstehen
Muss in Dichters Lande gehen.

Na, kuri(s) jūsų, skaitytoja(jos), esate poetiškai nusiteikę, pamėginkite ir išversti sueiliuodami! Tylite! Tat leiskite man pačiam pademonstruoti mano „poetiškus“ sugebėjimus. Kuri(s) mūsų jaunystėj nėra nusidėjęs... eiles rašyti mėgindama(s). Prisipažinsiu, kad ir aš panašiai „griešijau“ jaunas būdamas. Būtent, šį Goethės dvieilį žinojau dar pas tėvelį bernaudamas, kai tik buvau pradėjęs vokiečių kalbos mokytis, ir čia pat verčiau jį mano gimtąja kalba šiaip eiliuodamas:

Kas nori suprasti dainių,
Į dainiaus šalį teeina.

Juokiatės! Na, mėginsiu taisytis. Tat gal šitaip bus „moderniškiau“:

Kas kūrėją nor‘ suprasti,
Tur‘ jo krašte atsirasti.

Jei ir šitaip jums netinka, tai dedu tašką ir į poeziją nesileidžiu. Išsiverskite patys, kaip norite, kad tik teisingai šiuo dvieiliu reiškiamą mintį suprastumėte. O sakytasis poetas filosofas šiuo dvieiliu norėjo išreikšti visai teisingą mintį, kad ne tik poetai, bet ir mes visi daugiau ar mažiau esame vaikai tos aplinkumos, kurioj esame gimę ir išaugę. Aš jau nujaučiu, kad man rengiatės prieštarauti. Bet šį kartą neliesime šios problemos ginčijamų punktų, kaip, antai, ar ir kiek žmonių būdą, jų dvasią veikia geografinė, klimatinė ir kitokia materialinė aplinkuma. Sustokime tik prie neginčytino punkto: geografinė aplinkuma, kurioj yra gimęs ir augęs tas ar kitas įžymus žmogus, yra fonas jo paveikslui.

Todėl ir mūsų Kaziuko, o vėliau ir Kazimiero ryškiam paveikslui bent stambiais bruožais nueskizuoti yra reikalingas atitinkamas fonas, arba dugnas, o taip pat ir rėmai. Tat pradėkime nuo to fono, t. y. susipažinkime su Kaziuko gimtine geografiniu atžvilgiu.

Kaziuko gimtinę rasime Lietuvos žiemiuose, ne per toliausia nuo mūsų artimiausių giminių — latvių — valstybės sienos. Iš Kauno eidamas tiesia linija į žiemius pirmiausia užkliudytum Kėdainius, o nuėjęs dar dukart tiek, praeitum netoliese Kaziuko gimtinės (tokia tiesi linija iš pietų į žiemius, žinote, geografijoj vadinama meridianu). Kaziuko gimtinė randama netoliese tos vietos, kur Kauno merdianas perkerta Mūšą.

Taigi, Kaziuko gimtinės esama pamūšy. Dėl to ir Kaziukas gimnazistas, išvežtas mokytis į tolimą miestą ir savo gimtinės pasiilgęs, gal būt, niūniuodavo, nuotaikos gavęs, kažkokio pamūšių poeto sustatytas eilutes, kurias ir aš, panemunės miškų augintinis, kažkur jau taip pat senokai esu perskaitęs ir kurių šiandien tik tiek beatsimenu:

Ten, kur Mūša numylėta,
Laukai ir trakelis,
Ten gimtinė mano vieta
Ir senas namelis.

Bet, gal būt, šios eilutės yra sukurtos vėliau, nei kaip kad Kaziukas gimnaziją lankė; jei taip, tai jis nebus jų nė dainavęs.

Ta Mūša — tai labai keista Lietuvos žiemių upė: savo aukštupy ji teka skersmenai priešinga kryptimi, kaip visos kitos Lietuvos upės. Iš tikrųjų: visos kitos upės teka į vakarus, artyn prie jūros; o atgaleivė Mūša pradžioj gerą galą bėga tolyn nuo jūros netgi pietryčių kryptimi. Tik Linkuvos apylinkėse ji staigiai mėgina pasisukt į žiemius, bet sutikusi čia nedideles aukštumas ir jų nenugalėjusi, ji vėl atsigręžus į rytus taip teka iki Pasvalio; nuo čia jau pasisuka į žiemius, paskui į žiemių vakarus, perėjus Lietuvos-Latvijos sieną gauna Lielupės vardą ir pro Bauskę bei Mintaują nuneša savo vandenis Dauguvai, susijungdama su jąja prie pat jos žiočių.

Kaziuko gimtasis kaimas — ne dvaras ir ne miestas! — taigi ir yra įsikūręs pamūšy toj vietoj, kur Mūša, nepramušusi Linkuvos kauburio (kiek aukštelesnio reljefo vietos) vėl dar teka į rytus žemesnėmis vietomis. Kaziuko gimtasis kaimas — tai G a i l i o n i a i.

Šį kaimą lengvai surasime naujame Lietuvos žemėlapy. Suraskime pirmiausia L i n k u v ą ir iš čia eikime vieškeliu į J o n i š k ė l į. 7 kilometrus nuėję prieisime Mūšą, per kurią čia dabar pastatytas geras tiltas. Perėję tiltą jau esame Gailionių kaimo laukuose, Mūša sudaro jų ribą žiemiuose. Žemiau tilto, puskilometrio atstume pakilesnėj kranto vietoj įtaisytos Gailionių kaimo kapinaitės (dvejos), iškeliavusių gailioniečių mirštamųjų palaikų poilsio vieta.

Gailionių kaimo laukai eina pavieškeliu bent dvejetą kilometrų. Patsai kaimas buvo atsirėmęs į vieškelį savo žieminiu galu už kilometro nuo Mūšos, taigi beveik pusiaukely tarp Linkuvos ir Joniškėlio (8 km. nuo Linkuvos ir 7 km. nuo Joniškėlio). Pietuose nuo kaimavietės kokio puskilometrio atstume dabar Gailionių laukus kerta siaurasis geležinkelis Šiauliai — Biržai. Gailionių laukuose stovi ir stotelė tuo pačiu vardu. Geležinkelių tvarkaraštis rodo Gailionių stotį esant 61-me kilometre nuo Šiaulių ir 49-me nuo Biržų. Bet vietos žmonių įsitikinimu, Gailionių kaimas stovįs pusiaukelėj tarp Šiaulių ir Biržų, t. y. kad atstumas į tuodu miestu iš čia yra vienodas.

Šiokią nuomonę, gal būt, palaiko tai, kad Gailioniai stovi ant „dviejų pasaulių ribos“. Tuodu atskiru pasauliu čia pirmiausia yra dviejų apskričių — Šiaulių ir Biržų — riba; o tai reiškia, kad čia yra jau ir dviejų valsčių — Linkuvos ir Joniškėlio — riba.

Šių administracinių vienetų riba Gailionỹse (taip gailioniečiai taria vietininką!) atsirado nepriklausomos Lietuvos laikais. Bet jau ir rusų laikais Gailioniai priderėjo dviem parapijom: Linkuvos ir Joniškėlio. Vadinasi, čia yra ir dviejų parapijų riba. Taigi, jau turime Gailionis stovint ant trejopos ribos: dviejų apskričių, dviejų valsčių ir dviejų parapijų. Bet čia dar ne visos ribos! Čia eina dar viena, taigi jau ketvirtoji, ir pati seniausioji riba, būtent, dviejų šnektų (tarmių) riba, kurios vienoj pusėj žmonės kalba, norėčiau pasakyti, *am*sėdami, o kitoj — *om*sėdami (prašau neužsigauti: čia aiškiai kalbu apie žmonių kalbą, o ne apie šunų lojimą!).

Kad per Gailionis eina dviejų šnektų — linkuviškosios ir joniškėliškosios — riba, visai neseniai patyriau iš kaimyninio Joniškėlio (arba, kaip jis pats sako ir kaip čia žmonės kalba, Joniškių) valsčiaus kilusio kalbininko P. B ū t ė n o, kurio žodžius čia ir atpasakoju. Tyrinėdamas šio krašto, taigi aukštaičių rytiečių, tarmes jis suradęs, kad per Gailionių kaimą tekąs Plautupis (mažas upeliukas, Mūšos intakas) esanti dviejų tarmių riba. Linkuviuose, t. y. į vakarus nuo Plautupio dešiniajame Mūšos krante ir nuo Ležesto kairiajame Mūšos krante, tvirtapradžiai *am, an* kirčiuojami išlieką sveiki, o joniškėliečiuose jie jau virstą *om, on*. Dėlto linkuviai kalbą: *samtis, antis, pantis,* o joniškėliečiai — *somtis, ontis, pontis*. Šiaip šiedvi šnektos niekuo tarp savęs labai nesiskiriančios. Dėlto linkuviai traukią į vidurinius aukštaičius, o joniškėliečiai — į rytinius aukštaičius.

Sakytas upeliukas Plautupis, būdamas tarmių riba, buvo ir kitų sakytų administracinių vienetų riba. Dabar, kaimui išsikėlus į vienkiemius, tą dviejų pasaulių ribą nebeteko savo geografinės reikšmės: betgi gailioniečiai, kad ir vienkiemiuose sąmišiui gyvendami, vis dėlto kiekvienas paliko prisijungęs prie tos parapijos ir valsčiaus, kuriam

jie priderėjo kaime gyvendami, kai maždaug per vidurį kaimo tekėjo Plautupis.

Dabar susipažinkime su Gailionių kaimu kaip su vienetu. Tai būta didelio kaimo (vietos kalba — sodžiaus) iš beveik trijų dešimtų (29) ūkių. Šiandien, kaip minėjau, čia jau nebe kaimas, o tik kaimavietė. Gailioniai jau rusų laikais buvo pradėję laukus skirstytis vienkiemiais, bet karas sutrukdė. Po karo jie veikiai išsiskirstė. Kaip kitų išsiskirsčiusių kaimų vietos, taip ir Gailionių kaimavietė šiandien liūdnokai atrodo. Tai lyg *locus ubi Troia fuit.* Tai griuvėsių ir sunaikinimo vieta. Čia guli krūvos atlikusių akmenų ir plytgalių, kurne-kur kiurkso apgriuvusi, apsipašiojusi, vieniša, lyg už kokią bausmę neatsiimta, trobapalaikė, kur-ne-kur stūkso pakrypęs ir sunykęs medinis kryžius. Buvusių sodų vaismedžiai baigia nykti neprižiūrimi, o tarp krūvų akmenų žiemos metų švilpauja vėjas šluodamas sniegą, o vasarą smarkiai bujoja dilgėlės ir kitokios piktžolės. Net ir senoj vietoj palikusieji gyventojai atrodo esą dideli apsileidėliai, kad jie čia paliko gyvent šioj dykynėj, o nepasiskubino drauge su kitais iš čia pabėgti.

Bet nusigręžkime nuo liūdno šių dienų Gailionių kaimavietės vaizdo, o savo vaizduote nusikelkime į Gailionis bent pusę šimto metų atgal. Tuomet čia viskas kitaip atrodė. Tuomet abiem pusėm mažų upokšnių — Plautupio ir jo „prieupio" Šakaitės — stovėjo kaimo ūkininkų trobos ir reiškėsi gyvas, judrus gyvenimas. Maždaug kaimo vidury stovėjo ir Kaziuko gimtoji sodyba. Ji buvo įsikūrusi pačioj poezingiausioj vietoj (jei galima kalbėti apie bet kokią šio krašto lygumų poeziją): Plautupio ir Šakaitės santakoj. Šiandien tuodu upokšniu net ir savo prigimto veido nebetekę: Plautupis ir Šakaitė dabar melioratorių padaryti paprastais gilesnio pavidalo grioviais. Bet prieš pusę šimto su viršum metų, kuomet mūsų Kaziukas čia bėginėjo dar nė dešimties metų amžiaus neturėdamas, Plautupis ir Šakaitė jam tikrai atrodė esančios ne menkesnės upės, kaip mums kauniečiams kad atrodo Nemunas ir Nėris. O kai pavasarį tuodu upokšniu išsiliedavo, tai juodu Kaziukui tikrai atrodė kaip jūros marios . . . O kiek vaikiško džiaugsmo Kaziukas turėdavo žiemos metu galėdamas santakoj pasičiužinėti! . . .

Gailionių kaimo laukai, kaip ir visas šis žieminis Lietuvos kraštas, yra viena ištisa lyguma. Bet kad ir šis kraštas nėra poezingas, užtat jis yra derlingas. Čia ir kviečiai gerai auga. O gailioniečiai nuo senovės turėjo stambokų ūkių su pievomis ir mišku. Vadinamoji „lustracija" rusų laikais nusavino kiekvienam ūkininkui po 10 dešimtinių miško ir iš jų padarė valdžios Gailionių eiguliją (Gailianskaja dača). Žmonės ir iki šiol tais pačiais vardais tebevadina vietas, kurias pirmiau valdė atskiri savininkai, kaip antai: Baniulio beržynėlis, Genio kalnelis, Margio pieva.

Maždaug antra tiek pamiškėje rusų valdžia atskyrė pievų, įkurdama čia du mažažemių sodžiu: Gailioniškius ir Pagirius; juodvie juose įkurdino daugiau šeimų, kaip pačiuose Gailionyse. Gailioniečiams tepaliko po 33 dešimtines žemės ir 3 deš. miško, Vidusalių vadinamo, nes jis auga tarp Šakaitės ir Titonbalos, kitaip dar „Velnio bala" va-

„ANBO“ VIRŠ KAUNO

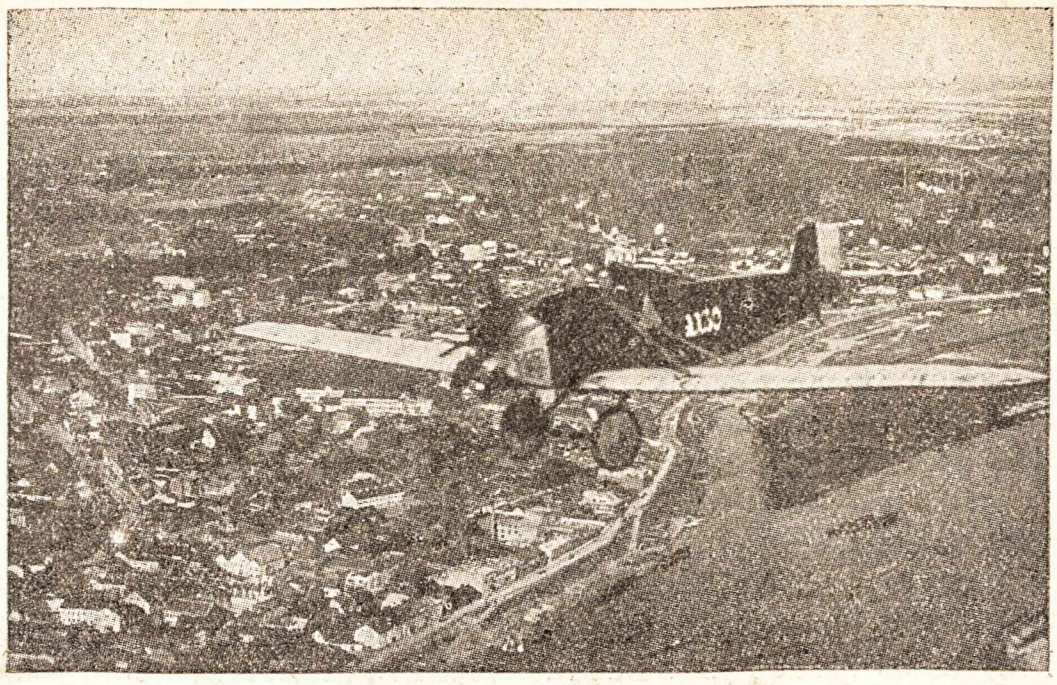

„Karys“

dinamos; joje riogsojo didelis akmuo, Gailionių „Puntukas“, vietos žmonių „velnio krėslu“ vadinamas.

Visi esame girdėję apie sunkius baudžiavos laikus, kuomet lenkų ponai dvarininkai savo baudžiauninkus lietuvius kaimiečius gyvulių vietoj laikė, nežmoniškai engė ir išnaudojo. Baudžiavos jungą vilko ir Kaziuko gimtosios apylinkės gyventojai. Ir čia ponai labai spausdavo baudžiauninkus. Antai, Gailionių kaimyniniame Švobišky bedievis dvaro užvaizda šventomis dienomis kliudydavo eiti žmonėms į bažnyčią, nes versdavo ir šventomis dienomis lauko darbus dirbti. Paskui juokdamasis burnodavo, kad Dievą apgavęs.

Baudžiavos laikais kiek laimingesni buvo tik vadinami „karališki“ žmonės. Jie buvo „valnesni“; jie baudžiavos jungo nevilkdavo. Tokių laimingesnių skaičiuj turėjo laimės būti ir Gailionių gyventojai. Jie gyveno gan turtingai, apylinkėj buvo žinomi savo gražiais žirgais. Bet sunkesni metai paliesdavo ir gailioniečius.

Ir aš iš mano senelių girdėdavau pasakojant apie dvi po viena kitos ėjusias klimato atžvilgiu nenormalias vasaras Lietuvoj — vieną nepaprastai šlapią, kitą nepaprastai sausą. Pirmąją viskas prigėrė, antrąją — viskas išdegė. Tai buvo 1867 ir 1868 metų vasaros. Po šių metų Lietuvą ištiko ypač kaikuriose vietose rimtas badmetis. Ir Gailionių gyventojai gavo skaudžiai pajusti šį gamtos nenormalumą. Juos 1867 m. šlapioji vasara dar taip nenualino, kaip 1868 m. sausoji. Tais metais palydavo tik iki švento Jurgio (IV.23), o paskui visą laiką buvo sausra be lašo vandens. Dėlto pasėti javai didumoj visai nedygo; o jei kur jie ir sudygo, tai paliko suskurdę prie žemės, taip kad tegalima buvo tik rankomis rauti; pjauti nebuvo ką. Dėlto ruduo užstojo labai sunkus.

Šiokios tat apystovos prisidėjo ir paskubino Gailionyse susikurt vienai naujai ūkininko šeimai. Būtent, kai Gailionių ūkininko Margio ūky šeimininkavęs patėvis buvo miręs ir po sausos 1868 m. vasaros nebuvo nė duonos, nė sėklų, tai Margio ūkin atėjo užkuriomis nuo Švobiškio (ten blogieji metai nebuvo taip skaudžiai atsiliepę) darbštus ūkininkaitis Juozas, ir susituokęs su vienturte Margio dukrele Uršule, sukūrė tą šeimą, iš kurios buvo skirta kilti ir mūsų Kaziukui.

(B. d.) *Pr. Dovydaitis*

E. RAČIŪNAITĖ

ŽEMAITĖS IR L. PELĖDOS ŽMOGUS

1. Žmogų, kaip fizinių bei psichinių veiksmų reiškėją, rasim ir skulptūroje, ir tapyboje, ir muzikoje, ir literatūroje. Skulptūroje ir tapyboje žmogų, jo nuotaiką matome išoriai, dažniausiai veido bruožuose. Muzikoj, garsai lyg sakyte sako: „Aš kenčiu! Aš džiaugiuos!". Čia žmogaus nematome, o jį tik jaučiame. Literatūroje žmogų ir matome ir jaučiame. Čia žmogų gal lengviausiai suprantame, atjaučiame. Gana poros ryškių išorės bruožų, gana kelių pasakytų žodžių ir prieš mūsų akis — gyvas žmogus.

Įvairiais laikais ir įvairūs rašytojai vaizdavo žmogų. Tik ne visi vienodai. Vieniems rūpėjo tik išorė: jo išvaizda, rūbai, judėsiai, laikymasis; kiti skverbėsi ir į jo sielą. Vieni matė kasdienišką, paprastą žmogų, kiti nuobodžiame ir dulkėtame kasdieniškume rado gražiausiomis spalvų atošvaistėmis žėrinčius „deimančiukus".

Kiekvienas žmogus, turėdamas ryškių savo individualybės bruožų, į visus dalykus žiūri nuosavomis akimis. Kiekvienas kūrėjas, betką kurdamas, pasirenka tai, kas labiausiai derinasi, labiausiai atitinka jojo individualybę, jojo dvasią. Bet kadangi kiekviename žmoguje yra ir bendrų ypatumų, tai ir rašytojų sukurtuose tipuose taip pat randame šį tą ir bendro.

Tarp Žemaitės ir L. Pelėdos žmogaus yra panašumų, yra ir skirtumų. Pažiūrėsim, kuo panašus ir kuo skirtingas Žemaitės ir L. Pelėdos žmogus savo psichiniais savumais, santykiais su gamta, su antgamtiniu pasauliu (Dievu) ir tarpusavio santykiais.

2. Žemaitė ir L. Pelėda savo raštams medžiagą ima iš to paties lietuviško, tamsaus kaimo. Tas pats tamsus, visų skriaudžiamas, apgaudinėjamas, išnaudojamas lietuvis kaimietis, o kartu koks skirtingas Žemaitės ir L. Pelėdos novelėse!

Apie pilną žmogaus psichologijos analizavimą, charakterių išplėtojimą negalima čia nė kalbėti, nes novelėse šitie reikalavimai per platūs. Novelėj galimi tik atskiri charakterio bruožai, atskiri vaizduojamojo žmogaus individualybės bruožai. Taigi, Žemaitė ir L. Pelėda charakterių ir nekūrė. Jos davė ryškių, plačiajai liaudžiai charakteringų tipų ar bent pakankamai medžiagos tiems tipams susidaryti.

Žemaitės ir L. Pelėdos žmogus — kaimietis. Kaimo žmogus iš viso nėra linkęs šaltai galvoti ir apsispręsti pagal tam tikras dogmas. Todėl čia griežtai intelektualinių tipų, kurie veiktų proto įsitikinimų vedini, apsispręstų pagal valios ir proto motyvus — čia kaip ir nerandame. Bet vis dėlto, skirstant žmones į intelektualinius ir emocionalinius tipus, prie pirmųjų tenka priskirti Žemaitės žmogų, prie antrųjų — L. Pelėdos žmogų.

Žemaitės žmogus — užsispyręs, kietas ir neperkalbamas: „Kaip sakau, taip ir bus..." (I t. 52 p.). Taigi, jis gal daugiau valios žmogus. Jis apsisprendžia savo „gaspadorišku" protu (žiūrėdamas tik materialinės naudos), ir to nusistatymo nekeičia, užsispyrusiai jo laikosi. Tokie yra daugumas Žemaitės vyrų. Moterys, nors taip pat užsispyrusios, kietos, bet dažnai nusileidžia vyrams ir dėl to, atrodo, ne tiek valingos. Katrė Driežaitė („Marčioje") nenori tekėti, bet, tėvų verčiama, išteka. Arba Marcė Dilbaitė

(„Petro Kurmelio“ apsakymėly) sakos jokiu būdu netekėsianti už Petro, bet tą savo nutarimą sulaužo.

L. Pelėdos žmogus — daugiau emocionalinis tipas — intuicijos, širdies ir emocijos žmogus. Stipriai intrigai, dideliems konfliktams, valingai kovai — jis permažai atsparus ir permažai pastovus. L. Pelėdos žmogus dažniausiai nepastovus, ūpo žmogus, todėl mažiau valingas. „Stebuklingosios tošelės“ Onytė yra lengvabūdė, lengvai įtiki ponaičio maloniems žodeliams; jos nesulaiko nė tikrai graudus Juozelio tošelės verksmas — švilpesys. O Onytė L. Pelėdos veikėjuose nėra vienintelė. Ji čia tik viena išvadinta iš to į ją panašių būrio.

Nors taip pat yra žmonių, kurie parodo valios tvirtumą. Toks yra Petriukas („Motulė paviliojo“). Dar vaikas, o moka susivaldyti, nusigalėti, palikdamas duonos plutelę motutei, nors pats alkanas ir visą plutelę labai mielai suvalgytų.

Žemaitės ir L. Pelėdos žmonės valingumo, pastovumo žvilgsniu yra skirtingi, nes ir pačios autorės skirtingos. Žemaitė buvo pastovi, tvirtos valios. L. Pelėda —daugiau jausmų žmogus. Dėl to ji nepastovi, silpnesnės valios. Tai matyti ir iš to, kad Žemaitė, pavyzdžiui, savo pažiūromis į pomirtinį gyvenimą, į Dievą buvo beveik visada vienodai nusiteikusi: kaip tikėjo ji anksčiau, taip tikinti ir liko, o L. Pelėda labai blaškėsi: buvo tikinti, paskui atšalusi, net ir visai nebetikinti, vėliau — vėl karštai religinga.

Skirstydami Žemaitės žmones į pažangiuosius (tokiais būtų: „Rudens vakaro“ Kazimieras ir Onikė, „Atžalos“ Kalvis ir stud. Bronislavas, „Marčios“ Katrė, „Sutkų“ — visa Sutkų šeima ir visa eilė kitų) ir į konservatyviuosius („Marčios“ Vingiai, „Petro Kurmelio“ — Petras, „Topylio“ — Topylis, „Neturėjo geros motinos“ — Tėvas, „Rudens vakaro“ Leonas Pagirys ir kiti) dėl žmogaus aktingumo galėtume pastebėti, kad pažangos žmogus yra aktingas. Pavyzdžiu galėtų būti Driežų Katrė („Marčioje“). Parvažiavusi po jungtuvių į vyro namus, pamačiusi baisiausią netvarką kieme,

> „... galvoje greit sumojo, jog čia reikia nustumdyti pakalniui mėšlus į laidarį, porą vežimų žvyro papilti, takus akmenėliais išdėlioti, ir bus mažne kaip pas tėtušį ...“ (I, 47).

arba vėl rytą po vestuvių, pamačiusi tiesiog nebeįsivaizduojamą netvarką troboje,

> ... išvarinėjo visus gyvulius, įstatė šiaip taip duris, užkamšė skarmalais išdaužytus lango stiklus, kad taip vėjas nepūstų, atrinko indus, sustatinėjo į kerčias; sugriebusi šluotražį, užniko purvus valytis, kai beįmanydama aslą sausinties ...“. (I, 49).

Gi konservatyvus Ž. žmogus tokio aktingumo, visai nerodo. Yra tai didelis tinginys, visiškai apsileidęs žmogus. Tokia yra senė Vingienė („Marčioj“). Tinginė, purvais apskretusi, baisiai netvarkinga ir nešvari, kad mums dabar tikrai sunku įsivaizduoti, kaip galėtų taip apsileidusiai žmogus gyventi, dargi moteris.

> „Šlavinėties?!... Čia to nereikia. Jei purvų nebraidysi, duonos neėsi“. (I, 50).

Arba vėl:

> „Amžių baigiu be muilų, o dėl to esu paėdusi“. (I, 62).

Į ją panaši Marcė Dilbaitė-Kurmelienė („Petro Kurmelio“ apsakymėly) ir kitos.

Senis Vingis („Marčioje“) žino tik rėkti: „Mano dvaras, mano viskas, kam nepatinka — laukan! Kaip aš liepsiu, taip ir bus!“ (I, 52). O dirbti tingi. Jam nerūpi, kad tik jų vienų darbai pasilikę, kai visų kaimynų laukai nuvalyti. Jis džiaugiasi, radęs progą važiuoti į turgų, kur galės kaimynus „vesties į karčiamą ant puskvortės“. Sūnus Jonukas panašus į tėvą, tik dar didesnis tinginys, neįsivaizduojamas miegalis. Jis net kalbėti tingi, o ką bemanyti apie bet kokį darbą? ... Rasim ir visą eilę kitų, jiems panašių žmonių, kurie jokio aktingumo beveik neparodo, laukia, kad darbai patys pasidirbs, kad laikas dalykus pakeis. Charakteringas jiems Petro („Petras Kurmelis“) mėgiamas posakis: „Na, na. Pamatysime toliau“ ...

L. Pelėdos žmogus nėra tinginys. Jis darbštus ir iš paskutiniųjų k o v o j a, nenori pasiduoti aplinkai. Tik ne visiems pavyksta iki galo kovoti ir laimėti geresnę ateitį. Dažnai žmogus nepajėgia atsispirti gyvenimo aplinkybėms, pasiduoda jų įtakai ir palieka „tamsūs, bjaurūs moraliai ir fiziniai, kūno ir dvasios skurdžiai“ (II, 48). Toks yra Vanka („Vanka“) ir kiti. Aplinkai nepasiduoda, po klaidžiojimų ir skaudžių patyrimų pasiekia geresnį būvį: Stenia („Naujasis takas“), Našlaitė („Našlaitė“) ir kt.

Aktyvus ir veiklus yra „Fabrikantų protėvio“ elgeta, tamsuolis, bet energingas vaikas — Žiužka. Jis tampa vaikų gaujos vadu ir šiukšlių prikimštų maišų, o vėliau — net didelio mūro fabriko savininku.

Įsigilinę į žmogaus veiksmų motyvus, taip pat randame skirtumų tarp Žemaitės ir L. Pelėdos žmogaus. L. Pelėdos žmogus veikia i š v i d i n ė s jėgos verčiamas: ko nors trokšdamas, pykdamas, neapkęsdamas ar mylėdamas.

Žemaitės žmogus veikia ne išvidine jėga, bet tik m e d ž i a g i n i ų reikalų spiriamas. Šitai labai ryškiai galime pastebėti, palyginę Marę („Kenčia kaltas, kenčia nekaltas“) su V. Krėvės Marcele („Silkės“). Abi nusikalsta. (Tiesa, pačiame nusikaltime taip pat yra skirtumo: Marcelė nusikalsta negalvodama, nesuprasdama, kad blogai daro, o Marė — visai sąmoningai, visai aiškiai žinodama, kad bloga daro). Nusikaltusi Marė rūpinasi tik išgelbėti savo kailį, o Marcelė — pergyvena didelį dvasios perversmą, pajunta didelį sąžinės graužimą ir stengiasi nusikaltimą kaip nors atpirkti.

Panašus į V. Krėvės Marcelę yra ir L. Pelėdos žmogus. Kad ir ne taip ryškiai, bet vistik aiškiai matyti jame sąžinės vingių. Žemaitės žmoguje nematyti jokių sąžinės vingių, sąžinės priekaištų, nematyti sielos.

L. Pelėdos žmogus yra iš prigimties jautrus ir poetiškos, artistiškos sielos. Dėl to autorė žmoguje matė ir menininką. Jos menininkai ne išsilavinę, bet primityvūs kaimo žmonės, pamėgę kurią nors meno šaką.

Dzidė („Dzidė“), kaip Vaižganto Mykoliukas, kuris, saulutei leidžiantis, įsižiūrėjęs į erdvę, grodavo ir grodavo savo pasidirbdintu smuikeliu. Jiedu negrodavo tam, kad žmonės atėję jų klausytųsi. Ne. Jie grojo sau, grojo kažkam nežinomam, grojo, kaip Mykoliukas, — erdvei.

> „Tokią galingą iš to menko vamzdelio mokėdavo išt raukti melodiją, kad visi be žodžio klausydavo ir keistų dalykų su žmogum darydavosi: ot, kažkoks ilgesys pabusdavo ir taip liūdna ir gera būdavo ... Keista buvo melodija, kada sumišus su m ško ūžimu, su tolimu piemenėlių tošelių skurdu lyg viena slinko, slinko, sklido, plaukdama erdvėje vasaros nakties tylumoje“. (IV, 54).

„Bivainės Driskio“ („Stebuklingoji tošelėje“) vienintėlis ir brangiausias

turtas buvo paties pasidaryta suktinė tošelė, kuria dažnai švilpiniavo savo liūdnas gaidas. Jis švilpiniavo ne žmonėms.

„...kada naktis sumigdo žmones ir toje ramybėje dejuoja po girią liūdnas tošelės balsas, o giria ūždama jai pritaria". (IV, 22).

Be muzikų yra dar ir kitokių menininkų. Čia tapytojas senis Juozas („Ir pražuvo, kaip sapnas"). Jis nelankė jokios mokyklos, jis — apsigimęs menininkas, „visa siela suaugęs su gamta".

Tokių menininkų Žemaitės kūryboje nerasime. Žemaitės žmogui menas yra svetimas, jis meno nemoka derinti su kasdieninio gyvenimo praktika.

To skirtumo priežasčių tenka ieškoti pačiose autorėse. L. Pelėdos tėvai buvo menininkai: tėvas dailininkas, literatas. Ji pati buvo idealistė, svajotoja, svajojanti apie pasiaukojimus, herojiškus darbus. Žemaitė gi augo šeimoje, kurios dvasia buvo lyg ir išlaisvinta iš polinkių į meną. Todėl ir joje pačioje tokios pat pažiūros formavosi. Todėl ir Žemaitės žmogus į meną žiūri tik praktiko akimis. Žmogaus, kurs mėgtų meną dėl paties meno, čia nerasim.

Lietuvis kaimietis nuolat bendrauja su g a m t a, su lietuviška gamta. Bet Žemaitės ir L. Pelėdos žmogus tą pačią lietuvišką gamtą ne vienodai pajunta, ne vienodai su jąja bendrauja.

Žemaitės žmogus gamtą t i k m a t o i r g i r d i. Matydamas ir girdėdamas gražiausius gamtos stebuklus, žmogus moka tik gėrėdamasis sušukti:

„Kaip čia gražu pasėdėti!.. Teisybė, čia gražu, pavaizdu... O tie paukščiai virte verda... Kažikas dar dainuoja ir gerai sutaria. Oro tylumas — nė lapelis nekruta! Puikus vakaras... Malonu čia sėdėti...". (I, 124).

Žemaitės žmogaus gyvenimas mistinių santykių su gamta neturi. Gamta eina tik paralėliai su žmogaus nuotaika. Jei žmogus ramus ir linksmas, tai ir gamta rami ir linksma; jei žmogus susirūpinęs, tai ir gamta susirūpinusi. Jei žmogų ištiko nelaimė, ir gamtoj renkasi tamsūs audros debesys. Kai kur gamta eina kontrastu žmogaus nuotaikai („Sutkai").

Jei kartais Žemaitės žmogų gamta ir veikia, tai ne raminančiai, maloniai, bet prikaišiojančiai. Kai žmogų iš įvarių pusių slegia vargai, nelaimės, ir gamta prideda savo priekaištus. Pav., Petrą Kurmelį („Petro Kurmelio" apsakymėly) kai žmona kaltina, ir gamta:

„Raibasis strazdelis ties pat jo viršugalviu, eglėje, čiauškėjo aiškiai: „Nieko nekaltink, nieko nekaltink! Tavo kaltybė, tavo kaltybė!" Geltonsnapis varnėnas švilpdamas tvirtino: „Teisybė, teisybė, teisybė!...". (I, 207).

Ir taip visi paukšteliai, net saulutė, upelis ir tie tarė Petrui savo priekaištų žodžius.

Žemaitės žmogus nuostabųjį gamtos grožį įvertina tik praktiko akimis:

„Petras („Petras Kurmelis"), atsistojęs kiemely, žiūrėjo į obelų šakas sodely, apkibusias raudonpusiais vaisiais: tur būt, stebėjosi, ar visi tebėra obuoliai". (I, 180).

Arba vėl:

„Įsižiūrėjęs į medžio stiebą, ėjo arčiau, nežiūrėdamas į žemę. Užmynė raudonąjį musmirį, su antrąja koja sutraiškė voveruškų kupstelį. Priėjęs prie ąžuoliuko, apkabinęs plaštaka bandė papurtinti. Užsivertęs žiūrėjo į aukštą, akimis metė stiebo ilgumą. — Ot, sveikas, varžlus, kaip geležis! Ponui dar neužtektų trirublės, kur tau!...". (I, 189).

Visai kitoki L. Pelėdos žmogaus santykiai su gamta. L. Pelėdos žmogus ne tik mato ir girdi didį gamtos grožį, bet drauge ir j a u č i a, kad gamtoje yra kažkas tikrai nepaprasto, nesuprantamo, ir taip sielai mielo, artimo, bendro.

L. Pelėdos žmogus, atrodo, suaugęs su gamta. Kai užeina žmogui skausmas, kai jis kenčia, bėga nuo žmonių, bėga tik į gamtą; ten ieško paguodos, suraminimo. Senis Jokūbas („Nuoskauda"), gyvenimo išjuoktas klajūnas, užgimęs vargo vargti, kurio „pajuodusiame liesame veide, įkritusiose akyse buvo matyti slopinamas sielos gilumoje skausmas, klausimas, kurio lūpos niekados negarsino, kuris betgi sprūdo, sprūdo...", dabar „vaikščioja, klaidžioja po girią, tarytum norėdamas tą savo ilgesį, širdgėlą paklaidinti ir pamesti" (IV, 40).

O Juozas („Ir pražuvo, kaip sapnas"), užėjus skausmui, liūdesio valandėlėms, eina į „svietą". O tas jo „svietas" — tai „pievos žaliuojančios, aplinkui, tai paukščių čiulbavimas, tai sriauniojo upelio čiurlenimas, — visa tai buvo jo „svietas". Jis tai visa taip karštai mylėjo, nors niekada apie tai nesakė" (III, 5).

Senelis Juozas („Ir pražuvo, kaip sapnas") taip yra susirišęs su gamta, kad net metus nuo pavasario pradeda skaityti. Jį „kiekvienas pavasaris gaivinte gaivino, kilnote kilnojo. Linksma ant širdies, lengva ir taip gera, neapsakomai gera būdavo" (III, 1 ir iki 13).

Arba vėl tas keistasis „Bivainės Driskis" („Stebuklingoji tošelė").

Jis miršta anksti rytą, prieš saulei tekant. Čia taip pat matyti simbolinis ryšys tarp žmogaus gyvenimo ir gamtos: prasideda nauja diena ir žmogus pradeda naują gyvenimą...

Prieš pat mirtį senio Martyno („Poilsis") paskutinis žvilgsnis buvo į saulėtekį. Paskutiniai žodžiai:

> „— Na... jau nebeišvysiu saulužės... Paduokit kryželį". (IV, 23).

Taigi, įsigilinę į Žemaitės ir L. Pelėdos raštus, lengvai pastebime, kad gamtą vaizduoti labiau mėgtsa Žemaitė. Jos raštuose gamtos vaizdų daug daugiau, kaip L. Pelėdos raštuose. O tačiau gamtą labiau mėgstąs, atrodo, ne Žemaitės, o L. Pelėdos žmogus.

3. Žemaitės žmogus — lietuvis kaimietis. Taigi, beveik visi jos veikėjai metrikuose — katalikai. Jie pildo ir savo tikėjimo pareigas: Mišių klauso, duoda Mišioms; gieda ražančių, karunką; kai renkamos aukos, aukoja; poterius kalba... Šalia to turi ir pagoniško tikėjimo liekanų: yra labai prietaringi, tiki įvairias dvasias...

Taigi, visas tikėjimas yra daugiau lūpų, įpročio tikėjimas, o ne širdies. Žmogus eina bažnyčion, daro kas Bažnyčios įsakyta, bet visa daro, atrodo, nesąmoningai, tik dėl to, „kad kiti taip daro". Pav.:

> „— Juozuk, mačiau, ir tu metei pinigus šv. Jurgiui ant apieros; ant kokios intencijos tu metei?
>
> — Kad visi meta, — tarė Juozukas: — ditką turėjau, tą pačią įmečiau... Ar aš žinau tą intenciją, mečiau kaip kiti į padėklą ant krotų ir gana!" (II, 109).

O kad šisai gyvenimas yra būsimojo atspindys, — širdyje jis netiki. Žemaitės žmogus ieško laimės tik šiame gyvenime.

Tuo tarpu L. Pelėdos žmogus tvirtai tiki, kad šis matomasis pasaulis yra kito — amžinojo pasaulio prieangis, kad gyvenimas — tik trumpa kelionė, tik „vaišės".

Martynas („Poilsis“) prieš mirtį kalba vaikams:

„— Visam kam pasaulyje galas ateina... Taip ir žmogui: baigiasi žibalas — lempa turi gesti, baigiasi viekai — turi žmogus mirti. Nenusiminkite... žmogaus dvasia nemiršta. Laikui atėjus, susieisime... Atėjo laikas, reikia namo vykti... Tenai namai — čionai tik vaišės“. (IV, 32).

Panašiai ir senasis viršaitis („Naujasis viršaitis“) sako:

„— Paskutinis poilsis jau artinasi man. Laikas susiruošti „namo“ keliauti“. (IV, 35).

L. Pelėdos žmogus tiki, kad mirdamas šiai žemei, pradeda naują gyvenimą. Pav. Mirdama panelė („Panelė Mania“) sako:

„— Neverk, Mania; nepavydėk gyvenimo į kurį einu“. (IV, 185).

Dažnai L. Pelėdos žmogui gyvenimas — kankynė, o mirtis — išgelbėjimas. Žmogus dažnai mirtį myli:

„Mirtie, vargšų gelbėtoja, duok mudviem užmiršimo sapną!“ (III, 198).

Arba, štai, mirties lūpomis kalba:

„— Aš einu visur nepakeliamo vargo pertraukti... aš sopulius malšinu, tildau ilgesį ir nuliūdimą... užmiršimą amžiną duodu; ramiu, tykiu sapnu užmigdau... ką gyvenimas daužo, erškėčiai subado, gyvenimo klaidos sielos sparnus kam sulaužo; visus tokius jūsų bėdino pasaulio pavargėlius aš vilioju pas save, ir vienodą jiems turiu pasigailėjimą... net ir baisiausiems nusidėjėliams turiu atleidimą ir tykų amžiną sapną...

— Bijai manęs, nes einu be monų, be apgaulės... atnešu užmiršimą... kada ant vargšo širdies padedu savąją ranką, visi skausmai, ilgesiai ir troškimai nutilsta, retežiai, varžantys sielą, nukrinta ir laisvas dvasia jis pradeda kitą gyvenimą...“ (III, 197).

Tamošienė („Ne iš kelmo išspirta“), žinodama, kad ji greit turės mirti, dėl savęs ji nė kiek nesirūpina. Jai rūpi tik maži vaikai, kuriuos ji turės palikti, nes „kas mažyčius auklės, kad paaugtų žmonėms meilūs ir Dievui naudingi“ (IV, 220).

L. Pelėdos žmogus tiki Dievo Apvaizda ir nuoširdžiai meldžias. O ypač varguose ir nelaimėse būdamas, nusiraminimą atranda tik maldoje. (IV, 83—84).

4. Žmogus, gyvendamas pasauly, nuolat bendrauja su k i t a i s ž m o n ė m i s. Tik tas žmonių bendravimas, žmonių tarpusavio santykiai nėra vienodi, kaip nevienodi ir patys žmonės.

Žemaitės žmogus, būdamas realistas, be dvasios ir tarpusavio santykiuose yra labai š i u r k š t u s, ž i a u r u s, t i k r a s s t o r ž i e v i s.

Vyras į moterį žiūri, kaip į sutvėrimą, neturintį proto, į sutvėrimą, su kuriuo gali elgtis, kaip patinka:

„Bene moteriškė turi tiek proto, kad galėtų vyrą valdyti! Jeigut pradeda vepėt, drošk su kumščiu į dantis, kad apsilaižytų!“ („Marti“, I, 43).

Šeimoje — tik barniai, rietenos. Pavyzdys — Vingių, Kupstų šeimos. Tėvas, švaistydamasis po trobą, žino tik rėkti: „Tylėk, na. — Tuoj gauni į snukį! Kaip sakau, taip ir bus“ (I, 42). Moterų vėl visokių pasitaiko.

Apie auklėjimą tokioje šeimoje nė kalbos negali būti (I, 45). Įsiklausę, kaip kalba ir elgiasi tėvai tarp savęs, žinoma, jų pavyzdžiu taip pat

elgiasi ir vaikai tarp savęs ir net su tėvais. Štai, kaip kalba Marcė („Petro Kurmelio“ apsakymėly) su motina:

„— Papūsk į nosį! O tu pati ar negali! Aš tekėdama dirbsiu, kad tu nesulauktum!“ (I, 190).

Ištekėjusi, žinoma, ne kitaip elgsis ir kalbės su vyru.

Vingienė („Marčioje“) iš anksto nusistačiusi prieš marčią:

„— Aš neduosiu, neužleisiu, kol tik gyva! Nepaduosiu samčio, nenoriu ponios ant savo galvos, aš nemeilysiu kąsnio iš marčios rankų, to nebus“ (I, 41).

Toks žiaurumas, šiurkštumas, stačiokiškumas kartais gal būt nėra tik blogos valios dalykas. Tamsuoliai žmonės gal ir nemoka kitaip kalbėti. Taip kalbėjo ir elgėsi jų tėvai, taip kalba jie, taip kalbės ir elgsis ir jų vaikai. Tokioje šeimoje pagyvenęs kurį laiką ir švelniausios prigimties žmogus, manau, daugiau ar mažiau įgautų to šiurkštumo, storžieviškumo, nes aplinka žmogų labai veikia. Visuomeninė aplinka kartais visai dorus, gerus žmones apgadina ar net ir visai sugadina. Tą galime pastebėti „Marčios“ ir „Būdynės“ apsakymėliuose, kur kaimynės moterys beveik giriasi savo „nuopelnais“, kai, jų pastangomis, kitos kaimynės susibara. („Marčioj“ I, 56, 57 p. ir „Būdynėj“ II, 63 p.).

Daugybė blogybių kyla dėl to, kad šeima sudaroma ne laisvu dviejų žmonių noru ir sutikimu, bet žiūrima turtų, pelno ir naudos.

„Kad pinigų duos, nėra ko žiūrėti į mergą, iš kaktos sviesto netepsi. By tik šimtus paskleis, kito nieko nereik“. (I, 43).

Jaunosios tėvai galvoja:

„Žemė gera, pievas kaip avį kirpk, daržai geriausi... Nuolanka maža, dalies nereiks niekam duoti, niekas karvelės neišves veltui...“. (I, 46).

Dėl to paskui tokioje šeimoje dažnai per dienų dienas nesutarimai, barniai, peštynės, apgaudinėjimai seka viens kitą, kol galų gale visiškas skurdas užvaldo. Kaip žmogus elgiasi su savo šeimos nariais, taip elgiasi ir su kitais žmonėmis. Kokia šeima, tokia ir visuomenė.

Tik pažangieji Žemaitės žmonės (Sutkai, Milašiai ir kiti į juos panašūs) vedę ne dėl kokio išskaičiavimo, o iš meilės, yra laimingi, nes jų šeimos atsiremia tikraisiais — meilės pagrindais. Turtai, nors ir nedideli, patys atsiranda ir dėl to tokia šeima gražiai gyvena. Visi dirba, vieni kitus myli, vieni kitais patenkinti, rūpestingi. Bet... tokių švelnesnių jausmų žmogus Žemaitės novelėse gana retas.

L. Pelėdos žmogus, nors taip pat (daugumoje) tamsuolis kaimietis, kurį kiekviename žingsnyje visi išnaudoja, apgaudinėja, bet santykiuose su kitais žmonėmis, jis daug švelnesnis, jautresnis.

Šeimoje L. Pelėdos žmogus švelnus, malonus, mokąs namiškius užjausti, paguosti... Pavyzdžiui, „Poilsyje“ šeima, kaip ir Vingių („Marčioje“). Tik nėra čia to šiurkštumo, storžieviškumo. Vietoj Jonelio „Taigi, taigi, kaipgis, tata pats negali to padaryti“, sūnus maloniai klausia tėvą: „Ko, tetuli?“, „O kaip tamsta, tetuli, vienas liksi?“, „Ko geidi, tetuli?“ ir pan.

„Tinginyje“ šeimoje toks skurdas, toks vargas, kokį sunku ir įsivaizduoti, bet visi maloniai kalbasi, švelniai elgiasi vieni su kitais. Vyras visada kreipiasi į žmoną maloniai: „Na, motinėle, ką beveiki?“ ir pan.

Senis Juozas („Ir pražuvo, kaip sapnas") myli savo žmoną, nors ji kartais ir nesupranta jo, nemoka įvertinti to, kas jam visų mieliausia. Net ir tada, kai ji papeikia jo darytas ir dailiai išmargintas klumpes, kurios jam visą džiaugsmą suteikia, jis moka atleisti, nepykti. Tik, linguodamas galvą, švelniai taria:

> „Ar išmano kiaulė pipirus! ne jai ir renkami. Tiek te išmanai, kiek iš dubens į dantį, arba kad tau kas tuoj skatikus atkišęs pabaršk intų. Eik tu, eik! Nabagė, naktį gimusi esi!... Ne su vienais skatikais gyvensi, nei jų su savim nusineši!"... (III, 3).

„Senio" apsakymėly marti nemyli vyro tėvo ir dažnai pyksta, kam reikia maitinti senelį. Seneliui priminus, kad „tik ten, kur santaika ir meilė, ten ir Dievo padėjimas ir skalsa; tėvų ašaros akmenimis sūnaus dirvą užgula"... marti susigraudina ir net verkti ima, „nes nebloga moteriškė buvo" (III, 183).

Koks žmogus šeimoje, toks ir su kitais.

> „nesusitikdavo su Juozu, nes nemėgo jo, kaip ir kiti, už tą pono malonę, kuri senį aplankė; bet dabar, išgirdęs tokios nelaimės ištiktą, ilgai nemąstydamas, pasiskubino su pagalba: priklaupė visas drebėdamas ir gaivino, kaip įmanė" (III, 50).

Žmonių tarpusavio santykiai išplaukia iš žmogaus santykių su Dievu. Kadangi L. Pelėdos žmogus žino, kad šis gyvenimas — tik laikinas ir trumpas, santykiuose su kitais žmonėmis yra visai kitoks, kaip Žemaitės žmogus. Jis, mat, tiki, kad už visus gerus darbus Dievas atlygins.

L. Pelėdos žmogus dažniausiai nelaimingas žmogus. Tai socialinės nelygybės, materialinio skurdo, visuomeninės aplinkos aukos. Socialinė nelygybė verčia žmogų elgetauti, dažnai ir į kapus nuvaro („Tinginys"). Materialinis skurdas verčia žmogų meluoti, sukti, vogti ,net žudyti („Vanka", „Pirmasis sniegas", „Nuoskauda" ir kt.). Mergaitės dažnai pastumia į kelią, kurs veda žemyn ir žemyn ir kuriuo susilaikyti labai sunku ir tenka grimsti į bedugnę („Pirmasis sniegas"). Bloga socialinė aplinka pakeičia visai gerą žmogų, užmuša jame bet kurį žmoniškumą („Pirmoji tarnystė").

Vanka („Vanka"), negalėdamas matyti, kad jo mažoji draugė kęstų alkį, pradeda vogti. Ir taip „...pamažėle apsipranta, žmoniškieji jausmai dilsta, nyksta doros ir estetikos supratimas duoda vietą galutiniam sugyvulėjimui, protas silpsta, aptemsta ir — pranyksta žmogus" (III, 128).

O paskui... „suminti žiedai sąšlavynan metami, sutryptiems žmonėms yra kalėjimai, mergaitėms ligoninės, kol kapas priglaus" (IV, 150).

Toks skirtingas tų dviejų rašytojų žmogaus vaizdavimas yra dėl to, kad į tą patį žmogų abi rašytojos skirtingai žiūrėjo, skirtingai jį suprato. Žemaitė, pati būdama realistė, ir į žmogų žiūrėjo realiai. Ji žmoguje nematė jokių dvasios reikalų, aukštesnio, kilnesnio gyvenimo, išskyrus materialinius tikslus. Jos žmogų galima aptarti jos pačios veikėjų lūpomis: „Jis ne vyras, bet stuobrys išpuvęs, be galvos ir be širdies" („Marti", I, 57). L. Pelėda gi kreipė dėmesį į žmogaus sielą, jo psichinius pergyvenimus ir kur kas mažiau tesirūpino jo išvaizda. Dėl to L. Pelėdos žmogus, atrodo, — sielos žmogus, dvasinga būtybė.

„ATEITIES" 3 NR.

išeis dar prieš kovo 10 d. Raštus siųsti iki II. 27. Tame nr. bus: pirmoji religinė novelė, eilėraščių, kun. Alf. Sušinsko straipsnis apie dabartinio moksleivio ateitį, E. Bujokaitės strp. apie Tolstojų, K. Zupkos apie „Ateities" 25 metų literatūrą, J. Lingio — kelionės įspūdžių, Mačėno feljetonas — „Redaktorius".

BRONIUS BALAIŠIS

VIENĄ VAKARĄ

Ten pievoje saulės ašarėlės verkė
Ir smilgos linko į saulėlydžių nutysusias raudonas juostas.
O iščiulptas, apraibęs žiedas ašarose prisimerkė
Ir svyro į nualintąją žemę; su ja norėdams pasiguosti.

Skandino horizontuos debesėliai liūdesį ir vargą . . .
Jaučiau, kaip miege miršta patylom visi gamtos virpėjimai . . .
Dangus gi buvo žėrintis, vaiskus ir margas,
Kaip mūsų metų kryžkeliai dienų žydėjime.

Tada aš pajutau svajonę žydinčios jaunystės
Ir rodės, gera būt visad gyvent, lyg žiedui pievos . . .
Bet kam tos vasaros buities taip greit išklysta . . .
Bet kam tiek daug čia skausmo, aimanų, o geras Dieve! . . .

LEON. NARBUTAS

ŽMOGUS VIEŠPAČIUI

Iš dulkių, Viešpatie, mane sutvėrei —
Palaiminai gyvenimui šventam ištieseęs ranką
Ir taip tarp gyvių patalpinęs — jų valdovu skyrei
Mane menkų menkiausiai menką . . .

Sakei — negarbinsiu kitų dievų be Tavęs, Sutvėrėjau, —
Mylėsiu artimą — valdžia teisinga Tavo garbei vien tesinaudosiu — —
Dabar? — O, Viešpatie! Jau užmiršti Įsakymai Didieji
Ir Tu, kurs viešpatauji amžiais visados . . . —

Man pinigas dabar Tave, o Viešpatie, atstoja
Ir meilę artimo aš pakeičiau karjerą — —
Tegu — juk ir kiti eikvoja —
Toksai gyvenimas visų pasaulio sferų . . .

Tau bus gana, jeigu veidmainiu pabučiuosiu Tavo kojas
Kada bažnyčioje ir tai gerokai pasivėlinęs . . .
O gal — Tu, Viešpatie, nelauksi nė rytojaus
Ir reiks užgesti man, kaip žvakei kapuose per Vėlines.

Žinau — su iškilmėm minia į vietą kūną palydės —
Tėvynei nuopelnus minėdami užbers ir karstą žemėm . . .
Paskui — jei, Viešpatie, manęs jau nepasigailėsi —
Ant amžių amžinųjų. Amen.

P. RIMVYDAS

PANELE, GAL UŽSISAKYSIT „ATEITĮ“

Linksmi spaudos platintojo atsiminimai

Tą dieną vėjas siuto, it išdūkęs. Daug žalių kamienų žemėje paguldė, daug gražių lapų ir rausvų obuolių soduose prikrėtė. Baltąsias voratinklių gijas kažkur toli ant medžių suraizgė. Ir buvo diena — nei šis, nei tas. Ne tokia, kaip kitos kad būdavo pradėjus mokslo metus. Mačiau, kaip gerėdamiesi tomis gamtos linksmybėmis veideliai, maloniausiai nusiteikę ir krykštaudami, suko prieš vėją vienplaukes galvutes. Kiek džiaugsmo tas gimnazijos jaunimas tada turėjo! Kiek energijos nuo vasaros atostogų... Ištraukė ir mane tas 1928 metų rudens pavakarys į gamtą, į pievas, į draugus, į... (Ką čia viską ir beišskaičiuosi!). Ėjau, linksminaus, bet širdis dar smarkiau daužėsi: aš paskirtas klasės spaudos platintoju! Kiek vilties pridavė tos rimtos pareigos, kiek nusistatymo įmušo į galvą (buvau pasiryžęs kiekvieną draugą aprūpinti „Ateitim“ ar kitkuo). Ieškojau palankaus momento prislinkti prie kurio ar kurios ir pamėginti pirmąjį savo sugebėjimą šitame darbe.

Nuo viso dainuojančio būrio tolokai nutolo IV kl. gimnazistė Regina.

— Na, jau viena yra!... — tariau sau į smarkiai besidaužančią krūtinėje širdį ir palengva sėlinau prie jos. Jaučiau, kad širdis plakėsi ne taip jau normaliai, ir veidas kaito (ir ties keliais kojos virpėjo...). Jei užsisakys Regina, tai ir kitos klasės draugės ją paseks, — maniau vis artėdamas. Juk Regina turėjo draugių tarpe gerą renomė (o gal man tik taip atrodė, nes tada, prisipažinsiu, jai šiek tiek simpatizavau...).

Pasiviję ir niekam negirdint pradėjau reikalą:

— Panele, gal užsisakysit „Ateitį“?...

— ? ? — tik piktai į mane pažiūrėjo.

— Panele Regina, gal „Ateitį“?...

— Iš mėnulio gal nukritęs?... Cha, cha, cha! Chi, chi, chi-i-i! „Ateitį“? Tokioj geroj nuotaikoj kai visi iš džiaugsmo siuste siunta, tu man drįsti kalbėti kažkokius trupinius?! Chi, chi, chi-i i-i...! — Ir girdžiu tolimesnius išvedžiojimus:

— Kaip miela aplinkui, Petrai! Ir vėjas baisus, kaukiąs, it devingalvis slibinas; ir plotai bevystančių laukinių gėlių, ir tas kvapas rudeninis... Petrai, gražu gyventi, ar ne?! — Ji buvo paėmusi mane už rankos ir galvą prispaudusi prie krūtinės tyliai deklamavo daug gražių dalykų... Žinojau, kad yra jautri. Bet tai buvo tik menkas gyvenimo sapnas, kurį mažai teatsiminiau tuojau po jos prabėgusių žodžių.

— Tu, Petrai, visada nejautrus — ir dabar su „Ateitim“... Aš laukiu iš tavęs žodžio, bet ne tokio jau abstraktaus... Chi, chi, chi-i-i-i...!

Perkūnai muštų mane iš aukštybių — su visa savo sukauptąja energija! Taip nesisekė platint, o kas bus toliau? Priėjau, sakau bus kas, o ji... „kaip miela aplinkui“..., „kaukiąs vėjas“... — ir dau-

giau nieko! tartum juokėsi iš manęs vargšo platintojo, ypač tuo, kad jaučiaus esąs toks atstumiantis: ir veidelio išraišką labai mizerną turėjau, ir tualetas prastai atrodė... Ši viena mergička jau visai sugriovė mano tvirtą nusistatymą, sunaikino it vaikas neatsargiu piršto dūriu gražų muilo burbulą. Nebežinau, kokiomis priemonėmis nuo jos pabėgau ir skaudančia galva lovoje atsidūriau. Turėjau vėl tvirtą nusistatymą: kitą dieną apie spaudą nė žodžio!

Ir štai toji kita diena dar daugiau mane nugirdė. Lyg sapne, per melsvą rūką, klasėje priėjo prie mano suolo linksmai nusiteikusi Regina ir atkišo ilgą sąrašą pavardžių su moteriškomis galūnėmis ir vardais:

— Padėjau tau platinti „Ateitį". Mūsų klasėj užsisakė visos mergaitės. Na, ką — nustebai? Chi, chi, chi - i - i...

— Regina, bet tu vakar...

— Tu vakar, o aš šiandien platinu. Na?

— Tu vakar nenorėjai užsisakyti ir juokiaisi...

— Aš laiko neturėjau, o juokiausi, kad tu nemoki platinti. Tokiu puikiu laiku...

Acha, štai kur raktas į stebuklingųjų vaistų dėžutę! Reigna tikrai parodė man kelią į prenumeratorių namus. Ir lankau juos tada, kai susikrimtę sėdėdavo namuose, kai koks didelis nepasisekimas jiems širdis svilino, kai ieškojo artimiausių draugų ar užuojautos... Tada jiems piršau draugę „Ateitį" — ir mano kromelis surasdavo aniems džiaugsmą.

— Panele, gal užsisakysit „Ateitį"? — kalbinau daug ką.

— Fir vos ta „Ateitis"? Mm! Gerai — užrašyk jam.

— Ja, tos yr lab. „Ateitį"? Ja; es zin! Užrašykit.

— Sehr gut, sehr gut! Užsakykit.

Chorošo! Lauksim...

Ir taip plaukė ir plaukė skaitytojų skaičius. Skaitantieji kitą pusmetį jau neraginami užsakydavo. Žydeliai ir kiti skaitė todėl, kad yra ko skaityti. Jie juokėsi patenkinti, kad „Ateitis" išmokiusi juos gražiai lietuviškai kalbėti. „Ateitis" daug žargoniškos košės sutrynė.

„Ateitį" platinau ilgai ir Reginą prisimindavau už gerą pradžią, nuo kurios patiektojo pirmojo prenumeratorių sąrašo jų skaičius metai į metus net dvigubai padidėdavo. Gi platinti įgudusiam darbas maloniausias. Aš tą amtą buvau pamėgęs. Pamenu, kartą gimnazijoj buvo Kristaus Karaliaus šventės minėjimas. Kapelionas prašo kiek pakalbėti. Buvau susistatęs kalbą, bet išėjęs prisiminiau „Ateitį" ir kitą gerą spaudą. Nukrypau į tą punktą, kad Kristus buvo geriausias spaudos platintojas. Ir taip tuo klausimu pakalbėjau apie 10 min., o išėjęs kapelionas patenkintu veidu visą mano kalbą sugriovė vienu sakiniu, kad tada, sako, spaudos dar nebuvę... Bet matydamas mano gerus ir teisingus norus, visgi vėlesniame išvedžiojime pripažino, kad aš buvau sugriebęs už tiesos, bet tik kitaip reikia suprasti ir anų laikų buvusią spaudą.

Nuo to laiko jau prabėgo nežinion keliolika metų. „Ateitis" sulaukė šimtmečio ketvirtadalio. Jos jubiliejus puikus, o ypač buvusiam artimam platintojui.

Kaunas, 1936. I. 1

Daug judrumo gimnazijose

Iš visų laiškų Redakcijai galima konstatuoti didelį judrumą visose aukštesnėse Lietuvos mokyklose. Nors ir trimestro galas dideliais šuoliais metasi vasario antrojon pusėn, tačiau mokiniai gražiai ir energingai rodosi minėjimuose, tradiciniuose vakaruose, būrelių ir kuopų veikime. Visose mokyklose labai širdingai ir patrijotiškai paminėtas mūsų Vakarų lango —Klaipėdos atvadavimas, entuziastingai ir gražiu atsidavimu atšvęstos šv. Tėvo Pijaus XI vainikavimo keturioliktinės, su gražiu pelnu neturtingiems moksleiviams šelpti ruošiami tradiciniai vakarai ir t. t. Tuo mes tegalime pasidžiaugti ir pasigėrėti.

Religinės novelės konkursas baigiasi

Jau Redakcija pasidžiaugė dideliais pluoštais, visomis dešimtimis įdomių savo skaitytojų religinių novelių ir šitame nr. ryžosi paskelbti davinius, tačiau atsirado net 7 pavėlavusieji, kurie mūsų nustatytą tvarką suardė pačia paskutiniąja diena (II. 8.). Jų noveles šį kartą dar paėmė jury komisija, bet kituose konkursuose būsime griežtesni ir pavėlavusių darbų nebežiūrėsime. Tat atkreipiame dėmesį. Jury komisijon įeina: literatūros prof. M. *Morkelis, Nelė Mazalaitė* ir *Kazys Zupka*. Komisija novelėse randa pasigėrėtinų rezultatų. Galutinus rezultatus dėl pačių bendradarbių kaltės teks skelbti „Ateities" 3 nr.

ALYTUS

— Euch-kų veikimas kaskart vis smarkesnis. Sus-mai po sus-mų, kuriuose skaitomos paskaitos, vaidinama, žiūrima kapeliono įdomių filmų. Ruošiamasi surengti metinę šventę, suruošti vakara ir pastatyti „Šv. Agnietę". Apskritai, šimet moksleivių religinis gyvenimas smarkiai kyla. Gimnazijos knygyne religinės knygos jau nebepelyja. Kapeliono knygyną irgi energingai tuština.

— Literatai aukštai šoko, žemai tūpė. Mokytojui pasiskyrus antrametį, pernai labai „pagarsėjusį" pirmininku, literatuose kilo didelis nepasitenkinimas. Aukštesnės klasės, ypač VIII-oji, dėl to labai smarkiai protestuoja. Sus-muose dabar matosi beveik vien jaunesnieji. Kviečiami sus-ams pirmininkauti dėl tų priežasčių atsisako. Pririnkta begalės komisijų, kurios pačios į sus-mus net neateina. Vienam sus-me buvo pradėta pasakoti „Ministerio" pikantiškesnės vietos, bet p. prelegentas visiems „užmigus" nebaigęs dar ir ligi šiol. Prisitaikant prie dabartinių aplinkybių v-bą visi vadina rabinų galvom. Pasakojama, kad v-ba nekuria, bet skundžia. Gal ir tiesa! Klasėse padaryta keletas literatūros teismų: Grąžinos, K. Valenrodo, Šarūno, Skirgailos ir kt.

— Šiais metais suorganizuotas jaunesniųjų choras, kuris gan gražiai pasirodo bažnyčioj. Pavyzdys gimnazijos chorui.

— Įsisteigęs gimnazijos simfoninis orkestras rodo žymios pažangos.

— I. 24 gamtininkai suruošė plėšikės lapės teismą. Teismas buvo įdomus, sprendimas dar įdomesnis: lapė paskirta policijos (ne eigulio!) priežiūrai. Kažin ar policija sutiks?

„Moksleivio" korespondentas, tarnaująs Dievui, Tėvynei ir artimui. 1 nr. apskelbė, jog kapelionas klasėse niekinąs kitus žurnalus. Tačiau patikrinus pasirodė, kad tai korespondentas pavartojo kaipo puošmeną savo stiliui pataisyti.

Kasmatė

JONIŠKIS

Mūsų literatų būrelis, „išdygęs" šaltą 1935 metų lapkričio mėnesį, pasirodė gana veiklus. Padaryta net 6 susirinkimai. Bene įdomiausias buvo pastarasis (II. 2.).

Kūrinius skaitė: *Vilutytė* (V) „Snaigės", *Grinevičiūtė* (VI) „Neklausk manęs" (visi eilėr.), *Vitkovaitė* (V) — novelę „Sudužusi vaza". Mok. p. *Apieravičiūtė* pakalbėjo apie literatūrą. Tik gaila, kad susidomėjusių buvo mažoka, nors kituose susirinkimuose būta kur kas gausiau.

Nutarėm prieš Užgavėnes suruošti literatūros vakariuką moksleiviams, kur turės progos viešai pasirodyti gabesnieji literatai. (Redakcija linki pasisekimo!)

Mūsų biblioteka kartais virsta „pamokslinyčia". Čia galima išgirsti ir to, ko visai nepageidaujame. *Vėjūnas*

Iš relig. būrelio veikimo

I. 19. Relig. b-lo s-mas. Atidaromąja kalba pirm. *J. Penkauskaitė* nurodė b-lio artimesnius darbus bei pasiryžimus. Po to sekė b-lio globėjo kun. kap. įdomi paskaita, kalbos ir deklamacijos. Galutinai nutarta greičiausiu laiku vyresniesiems atsiskirti ir veikti savitai, o jauniesiems iš savo tarpo paskirti keletą globėjų.

Klasių charakteristika

IIa klasė. Apie ją daug nėra nė ko kalbėti. Daugumas nendrės primena.

IIb klasė. Maži kaip pipirai, bet baisiai judrūs ir dideli šelmiai. Štai, žiūrėk, vienam baltas kaspinas dalo mantelį iš nugaros į dvi dali, kitam — kreidos inicialai reiškia paties rūbo savininka ir pan. Bet vaikiškų judesių jūra išmesta į viešumą ir tokius jų darbus, kurie verčia atkreipti dėmesį pedagogų „rezidencijai“, su šiurkštesniu tonu.

IIIa klasė. Galbūt šios asmenybės tiek užsitarnavę, jog joms negalima nei pridėti, nei atimti.

IIIb klasė. Užaugs, manau, kada, kaip mūrai, ąžuolai ir . . . poetai bei karininkai. Na, ir yra iš ko užaugti. „Storbalsis“ nuolat ginčijasi su „laibabalsiu“ „politiniais“ klausimais, klasės „poetai“ pamokų metu „kuria“, kiti gi dar ko nuostabesnio išsigalvoja.

IVa-b klasė. Ir mergaitės ir berniukai tapo nuo seniai gan aktyvūs sportininkai. Susidėjo visa klasė, pasidarė ping-pongo stalą, na, ir didžiąją pertrauką ir liuoslaikiu pyškina ping-pong. Lauksim, gal taps meisteriai.

Va-b klasė. Menininkų ir kitokių žmonių vienetas. Visi profesionalai. Ana, gabi novelistė, kita sentimentalistė bei tėvynės išdaviko pasmerkėja.

VIa-b klasė. Jau čia nosies nekiški, — ba nusuks. Na, tyčia pažiūrėsime nors pro plyšį. Sunku ir beapsakyti įvairumą: veidas dainininko, toliau kiek — rimtas, kaip filosofas. Taip visados šypsos baladžių meisteris, kuris nuolat skaito ir pats juokiasi iš tokio meistriško žodžių sudėjimo.

VIIa-b klasė. Šie taip pat nenuobodūs. Gale įdomi ypata su savo išvedžiojimais, gi pirmieji trys sudaro sąjungą „Triumvirata“. Kitoj pusėj susirūpine, rimti ir nuolat šypsantys veidai. Ale vargšės ten tokios dvi, kiek daug sugadina sąsiuvinių „kūrybai“ apie meilę, kuri dažnai papuola į nepageidautinas rankas. *Kaz. G.*

JURBARKAS

O mes vis dėlto krutam!

I. 29. kapel. V. Grušas įsteigė eucharistininkų būrelį, kuriame yra virš 130 narių, suskirstytų į 13 sekcijų. (Ar nesusmulkėsite tokiam pasidalinime? *Red.*). Valdyboj: *V. Šimaitis* (pirm.), *P. Špokas* (sekr.), *J. Daulenskis* (reikalų ved.), *Špokaitė G.* ir *O. Kisieliūtė.*

I. 23. literatų naujojon valdybon išrinkti: *V. Šimaitis* (pirm.), *V. Sabaliauskas* (sekr.), *P. Špokas* (ižd.).

Naujoji valdyba panaikino nario mokestį visam pusmečiui. Susirinkime *V. Sabaliauskas* recenzavo „Gramitą“. Naująja literatūra visi susidomėję, todėl ateity ji ir bus daugiausia nagrinėjama. Nusistatyta griežtai išleisti nedidelio formato 2 numerius šafirografuotų laikraštėlių. (Linkime ištesėti. *Red.*).

— Istorikai ne vien fotografuojasi, bet ir pamažu dirba. Nutarė smarkiai paminėti Vasario 16. Bravo! O matematikai vis „nedrįsta“ pasirodyti . . . Įstatai parašyti gal bijo „steigiamojo“ . . .

Nežinomasis

KAIŠIADORYS

Iš gimnazijos sienose gyvuojančių būrelių aktyviausiai veikia literatai. Jie dažnai daro susirinkimus (ta proga ir pasilinksminimus) skaito savo rašinėlius, deklamuoja, vaidina . . .

Prieš Kalėdas literatai išleido laikraštėlį Gyvą Žodį“ (Turėtų būti: Gyvasis žodis. *Red.*), (jau ir antrajam num. ruošiama medžiaga). Laikraštėlio reikalais rūpinasi moksl. *Juozas Stempožeckas* ir *Juozas Cibulskas* (abu šeštokai). Literatų valdybą sudaro: *Br. Vitkausaks* (VI k.), *M. Sodonis* ir *Regina Jankauskaitė* (V kl.).

Paskutiniu laiku būrelis turi apie 45 narius.

Taip pat žadama įsteigti dar būrelių: religijos, matematikos, kraštotyrininkų, menininkų (kai kurie būreliai jau ir įstatus paruošę).

Mokytojai pasikeitė

Kun. kap. P. Bakšys dėl nesveikatos pasitraukė. Jo vieton atkeltas jaunas, linksmas ir energingas kun. J. Meidus. Buvusiam kapelionui kun. P. Bakšiui už tai, kad stropiai ir atsidėjęs mokė Kristaus šviesos ir doros, kaišiadoriečiai taria nuoširdų padėkos žodį.

Po Kalėdų, vietoje Lotynų ir Anglų kalbų mokytojų paskirti nauji. Naujaisiais mokytojais moksleiviai patenkinti.

St. Petr. Donatas

Kauno III-osios gimnazijos mokiniai kruta

Š. m. sausio 25 diena Kauno III gimnazijos mokiniai suruošė mokinio(ės) teismą, kuriame buvo iškeltos mokinių blogosios pusės. Teismą sudarė: teismo pirmininkas — *Pulokas* (V kl.), prokuroras — *T. Černiauskas* (VII kl.), berniukų gy-

nėjas — *V. Šmogarys* (VII kl.), mergaičių gynėja — *E. Dubauskaitė* (VII kl.), teismo sekretorė — *Binkevičiūtė* (V kl.) ir teisėjai — *J. Godonatė* (VII kl.) ir *Kondratavičius* (VII kl.). Prokuroras negailestingai puolė mokinį, bet gynėjai sugebėjo neblogiau atremti jo puolimus. Po replikų visas teismas išėjo pasitarti ir nusprendė Kauno III gimnazijos mokinį apkaltinti idealizmo stoka. Ši rezoliucija publikai atrodė visgi ne prie širdies.

Skruzdė

KĖDAINIAI

Gimnazijoj jau veikia šie lavinimosi būreliai: literatų (vadovauja mok. B. Rutkauskas), dramos mėgėjų (mok. Paukštelis), istorikų ir kraštotirinkų (mok. Sužiedėlis), tautosakos rinkėjų (mok. Čiurlys), fizikų-elektrotechnikų (mok. Veršinskis), gamtos mylėtojų (mok. Petrauskienė), kooperatininkų (mok. Petraitis), sportininkų (B. Rutkauskas). Greitai bus suorganizuotas ir religinis būrelis. Būrelių veikime dalyvauja veik visi mokiniai. Yra ir tokių, kurie dalyvauja keliuose būreliuose. Kai kurie būreliai be steigiamojo dar nėra padarę nė vieno susirinkimo.

Dramos mėgėjų būrelis gražiai pasirodė Tėvų Komiteto vakare vasario 8 d. Statė operetę „Pelenė". Suvaidino gan gerai. Choras menkai pasirodė. Iš keturių dainuotų dainelių dvi jau pernai buvo dainuotos per gimnazijos dieną. Choras galėtų kekvienam vakarui išmokti po keletą naujų dainelių. Gražiai pasirodė Tėvų komiteto vakare balerinos.

Literatų būrelis be eilinių susirinkimų surengė II.9 viešą Pleirytės-Puidienės ir Leono Skabeikos mirties minėjimą. Girdėti, rengiasi vysk. Baranausko minėjimui. Literatų būrelis turi nemažą knyginėlį, kuriuo naudojasi daugumas gimnazijos mokinių. Daug mokinių skaito knygas iš valstybinės bibliotekos.

Mok. B. Rutkauskas negali pakęsti „Ateities" gimnazijoje. Iš vienos mergaitės pertraukos metu atėmė vieną numerį. Mokiniai stebisi tokiu mokytojo darbu. (Nemažiau stebimės ir mes, tuo labiau, kad tai daro literatūros mokytojas, kurs savo kalbose nuolat pabrėžia kultūrą ir lavinimąsi. Kam vienus niekinti, kitus gi klasėse net reklamuoti. Kadangi naujasis spaudos įstatymas „Ateities" teises lygiai apsaugo, kaip ir minimam mokytojui patogesnio laikraščio, tai visus panašius nekultūringus išsišokimus būsime priversti atvėsinti teisingumo įstaigose. *Red.).*

„Ateitį", peržengusią 25-rių metų jubiliejaus slenkstį, kėdainiečiai skaitytojai sveikina ir linki sulaukti daug tokių jubiliejų. „Ateitis" Kėdainiuose laukiama visada su nekantrumu. Visų rimtesniųjų mokinių „Ateitis" graibstyte graibstoma. Jos kultūringas rimtas žodis kėdainiečiuose randa širdingo pritarimo.

Vijoklis

KRAŽIAI

Kražių ping-pongistai, išgirdę apie įvykstantį per Užgavėnes Kaune ping-pongo turnyrą, tikrai pasiryžo laimėti. Duoda per sviedinuką taip, kad net stalo kojos neišlaiko. Bet jie nenustoja vilties. Palūžusias kojas paremia suolais ir vėl treniruojasi. O lošia neblogai! Vienas iš draugų kuo neverkdamas sako: „Jau gana, vyrai, gerai lošiate, tik gaila, kad neturite pinigų į Kauną važiuoti". Bet ping-pongistai kelionės tikslui suruošia viešą vakarą — pelno gauna 40 litų. Laukite, kauniškiai, mūsų ping-pongistų, o mes kražiškiai laukiame sugrįžtant laimėjusių.

Literatai susiskirstę į grupes smarkiai tarp savęs lenktyniuoja. „Žodžio meno" grupė vasario 16-tai stato Vydūno veikalą „Vėtrą". Literatų grupė kuria odes ir erotinius eilėraščius.

„Žemaičių dainininkų" grupė nagrinėja senovės liaudies dainas ir vasario 16-tai dienai ruošia liaudies dainų repertuarą. Pirmasis debiutas labai pasisekė šeštos klasės mokinių surengtame pasiliksminime. Be to, buvo pakviestos dvi senutės, kurios gražiai padainavo senoviškų dainelių. „Žemaičių dainininkų" grupė mėgino parodyti savo kūrybines galias ir aprašė moksleivių „bėdas" sekant Čičinskiu. (Pasistengsime tą „poemą" „Kreivose šypsenose" išspausdinti. *Red.*).

LAZDIJAI

Literatų būrelis pergyvena kritingą laikotarpį. Sunku atsilaikyti „kovoje" su kitais būreliais, ypač su fizikais. Jis dar merdi, nenorėdamas galutinai užbaigti savo dienų. Reiktų pasistengt pakurstyt ir įnešt gyvumo. Rodos, ne geriau laikos ir kiti būreliai. Vos užgimę ima snausti, o tas snaudulys baigiasi miegu, iš kurio sunku pažadinti. I. 26 d. buvo literatų susirinkimas. Praėjo be jokio gyvumo. Visiškai silpnas pasiruošimas. Kažkoks poetas sunegalavo, tai kritikas dėl „tam tikrų aplinkybių" permaža eilėraščių sukritikavo. Kiek įdomesnė buvo *Balučio Vl.* (VI kl.) novelė, tačiau neatvyko kritikas, todėl novelės įvertinimo veik ir nebuvo.

Moksleiviai džiaugiasi, kad atpigino „Ateities" prenumeratą, todėl šiam pusmečiui užsiprenumeravo žymiai didesnis

skaičius. Pasirodžius pirmajam numeriui, kai kurie graudinos neužsisakę. Atpiginimas daug palengvino mūsų neturtingo Dzūkijos krašto moksleiviams sekti bendrą moksleivijos gyvenimą.

Neseniai gimę ping-pongistai suruošė stalo teniso turnyrą. I-ąją vietą laimėjo *Tandzigolskas Z.* (VI kl.), II-ąją — *Paransevičius J.* (VII kl.) ir III-čiąją vietą *Kulikausaks A.* (VIII kl.). Neblogai sužaidė ir *Manas N.* (V kl.), buvęs lig šiol čempijonu ir *Daugvila L.* (VIII kl.).

Teismas

II. 9 d. VI-oji klasė suruošė literatūrinį „Palangos Juzės" teismą. Panašus dalykas mūsų gimnazijoj bene pirmą kartą. Susiinteresavusių buvo pilna teismo salė. Iš kaltintojų gražiai pasirodė *Stanulis A.*, o iš gynėjų — *Saltonas V.*

Silvydis

LINKUVA

— Kooperatininkams dabar vadovauja. *Ig. Burkus* (VII kl.) — pirm., *F. Jarašūnaitė* (VI kl.) — sekr., *J. Martišius* (VI kl.) — pardav., *A. Šidlauskas* (VI kl.) — buhalt., *V. Pupinis* (VI kl.) — kasin. ir *P. Simonaitis* (VI kl.) — užpirk.

— II. 2 įvyko mokytojų ir mokinių pastangomis suruoštas pasilinksminimas-koncertas. Gana gražiai pasirodė Kapeliono kun. A. Baltrukėno vadovaujami skudutininkai ir kanklės, kuriomis paskambino *P. Simonaitis* (VI kl.). Puikiai padainavo *F. Jarašūnaitė* (VI kl.), *A. Paltarokas* (VII kl.) ir *E. Barzdaitytė* (VI kl.). Be to, mažesn. klasių mergaitės pašoko, pagrota, padainuota (net angliškai!).

Gimnazijos koridoriai ir kas toliau . . .

Pastačius naujus gimnazijos rūmus, neužmirštas padaryti ir didysis koridorius, į kurį sueina keliai iš visų „kabinetų". Visa bėda, kad karidorius truputį „per siauras", ypač nešant Kooperatyvėlio nupirktas barankas. Nuskambinus pertraukos skambučiui, koridorių užpildo gretos. Todėl, suprantama, kad karidoriaus ir klasių oras nuolat maišosi. Pasibaigus pamokoms ir visiems išsiveržus į koridorių, ten suspaustas oras užpildo ištuštėjusias klases, o po pertraukos — atvirkščiai.

Tai čia išorinė koridorių išvaizda. Išvidinė jų išvaizda gerokai sudėtingesnė ir, norint ją atvaizduoti, tektų paskviesti mūzą, kuri į debesuotą Linkuvos gimnazijos padangę, deja, nenoromis skrenda.

Šiluvis

Š. m. Linkuvos v. gimnazijos VIII klasė suruošė tradicinį vakara-balių, kuris įvyko per Tris Karalius (I. 6.). Buvo suvaidinta Schillerio 3-jų veiksmų drama „Sūnėnas-dėdė", pačių mokinių išversta. Vaidinimas puikiai pavyko. Ypač gerai savo rolę atliko Dorsighny *(P. Gudjurgis)*. Visi vakaro dalyviai stebėjosi artistų rūbų puikumu. Pelno gauta apie 450 litų.

I. 11. Tas pats veikalas suvaidinamas specijaliai mokiniams. Pelno gauta 50 litų, kuri visą VIII klasė paaukojo Ginklų Fondui.

Na, o dabar jau gautas pakvietimas vykti su gastrole į Joniškėlį. Pakvietimas priimtas, ir vaidinimas įvyks per Užgavėnes.

Taip pat tenka pažymėti, kad mūsų gimnazija užmezgė santykius su kitomis gimnazijomis, k a.: Biržų, Šiaulių. Į VIII kl. vakarą, suruoštą per Tris Karalius, buvo atvykę Šiaulių ir Biržų gimnazijų atstovai (žinoma, VIII klasės).

Ypač didelio susidomėjimo sukėlė K. A. Sužinsko straipsnis „Raukšlės, raukšlės", išspausdintas š. m. 1 nr. Tuoj kiekvienas pradėjo „ščyrai" studijuoti raukšlių bei linijų reikšmę ir tikrinti, ar kartais ir jis neturįs panašių raukšlių. Be to, tyrė ne tik savo raukšles, bet taip pat ir draugų.

V. Klevas

MARIJAMPOLĖ

Iš Marijampolės R. J. berniukų gimnazijos gyvenimo

Šiemet mūsų gimnazijoj pridygo būrelių, kaip grybų po lietaus. Svarbiausi iš jų yra šie: religinio auklėjimosi, literatų, muzikos mėgėjų, ping-pongistų, šachmatininkų, gamtininkų, menininkų ir foto mėgėjų ir t. t. Daugelis iš jų jau pradėjo savo veikimą.

Relig. auklėj. būrelis turi du skyrius: vyresniųjų ir jaunesniųjų. Steig. susirinkimas įvyko vasario mėn. 1 d. Nar'ai nutarė, kiek galėdami, remti, o ypač skaityti katalikiškaja spaudą. Šį būrelį globoja kun. J. Petrika.

Literatai išleido laikraštėlį, „Jaunystės kelias".

Iš „didelių" asmenų girdėjau, kad gimnaz. neturtingiems moksl. šelpti draugija steigs kooperatyvėlį. Kooperatyvėlis turės pardavinėt ir pieniškų dalykų, todėl daugelis pataria pirkt karvę, bet kaip bus, nežinia.

Paželsvių Vytukas

MAŽEIKIAI

I. 31. įvyko literatų susirinkimas. P. Mačėnui perskaičius linksmą pereito susirinkimo dienorašti, būrelio globėjas dir. J. Rainys nupasakojo įspūdžius iš Valstybės teatro, nupasakojo ka matėme ir ką turėjome matyti. *M. Bendoriūtė* skaitė knygos „Žemė Maitintoja" recenziją. Šiek tiek padiskutavus dėl pačios knygos

ir parašytosios recenzijos, skaityta laisvoji kūryba. *Daunytė* skaitė 3 eilėraščius „Jau neaplankysi manęs“, „Gražioj pakrantėj Paventy“ ir „Mačiau tik tavo liūdną veidą“. (Dėl šitos pirmą kartą pasirodžiusios poetės tegaliu tik tiek pasakyti, kad ji savo eilėraščiais išdrįso įeit, — tur būt, pirmoji — į mažeikiškiams poetams bent išorėje vengiamą „amūro“ ir ilgesio sritį. Daugiau apie ją pasakyti bijojau — baimė, kad negaučiau per nosį). *Z. Umbražūnas* skaitė eilėraštį „Artojo dalia“ ir novelės „Į tėviškę“ fragmentą. Po to *Br. Petrauskas* skaitė linksmą „Magisteriškąją apžvalgą“.

II.1 sportininkai surengė literatūrinį pasilinksminimą. Suvaidinta komedijėlė „Čigonėlė nemeluoja“. Be to, dar buvo baletas ir monologas apie kelionę į Rygą (tik monologo skaitytojas ne per daug tikęs parinktas, todėl ir pats monologas norimo efekto nepadarė). Tiesa, pasilinksminime buvo ir kitų trūkumų, bet jie, galbūt, pateisinami tuo, kad jis labai vėlai tebuvo pradėtas rengti.

II.1 gimnazijos skaitykloje buvo atidaryta menininkų būrelio parodėlė. Parodėlėje buvo matyti gana gražių vaizdelių, portretų ir šaržų. Parodėlėje buvo *F. Daukanto, Alf. Taškaus, A. Lipskio* ir *V. Kumpikevičiūtės kūrinėlių.* Vaizdeliai beveik visi gražūs, tik kai kurie šaržai truputį nenusisekę.

Paskutiniu laiku smarkiai darbuojasi ping-pongistai. Neseniai padarytos trejos rungtynės. Su Skuodu mažeikiečiai laimėjo Skuode net 9:0, o su Panevėžiu pralaimėjo 3:6. Trečias rungtynes, norėdami atsirevanšuoti, Mažeikiai turėjo su Šiauliais, bet pralaimėjo dar skaudžiau — net 8:1.

II.9 antroji (mergaičių) klasė surengė literatūrinį pasilinksminimą. Programoje buvo komedijėlė „Raudonkepuraitė“, baletas, kvartetas ir pora eilėraščių. Visa programa atlikta gana gražiai, tik vargšėms scena bevaidinant buvo sugriuvusi. (Užuojautos. *Red.*).

Aretino

PANEVĖŽYS

— I. 19. įvyko „Lindės-Dobilo Meno Kuopos“ susirinkimas, kuriame buvo paskirta nauja valdyba. Plačiau „Ryte“ 1936 mt. sausio mėn. 25 Nr. 20(3392).

— „Dobilo Žiedas“ Nr. 2. pasirodė sausio pabaigoje. Svarbesni straipsniai: „Ekspresionizmas“ — Dobilo paskaita, „Religingumas Dobilo kūryboj“ — A. G:, „Ieškau gyvenimo draugo“ (kritika) — J. Petraškevičiaus. Dar yra keletas eilėraščių, viena novelė. Vyriausias redaktorius *Jurgis Petraškevičius* (VIII kl.).

— Panevėžio gimnazijų ping-pongistai,ės I. 25-26 buvo Rokiškyje. Sugrįžo labai gerai nusiteikę. Patenkinti rokiškėnų nuoširdumu ir vaišingumu, bet dar labiau rokiškietėmis. Sakoma, keletas grįžo nesveikomis širdimis.

— Dažnai iškyla pasikėsinimų užgniaužti mokinio iniciatyvą. Tai neapgalvoti išsišokimai, sukelią ramiame, pozityviniame darbe daug nenormalumų. Paskutiniu laiku ši iniciatyva pradėjo reikštis labai *apverktinose formose.* *Gytis*

Panevėžio amatų mokykla

— Sausio 26 d. po mokinių pamaldų buvo sušauktas steigiamasis kooperatyvėlio susirinkimas. Susirinkimą atidarė dir. p. Gėgžna, nušviesdamas kooperatyvėlio naudą, reikšmę ir palinkėjo sėkmingai dirbti. Mok. p. Graužinis papasakojo kooperacijos įsikūrimo istoriją ir paskaitė kooperatyvėlio įstatus. Narių prisirašė 37. Į valdybą išrinkta: *Čepukas, Figūrinas, Jukonis, Prekeris, Mandikis, Peleckas* ir *Praninskas.* Revizijos komisijon: *Blynas, Jagminas, Juodikis.* Rev. kom.: *Skūpas, Karkauskas.*

„Meno literatūros mėgėjų“ kuopelė gyvena taip pat neblogai: šaukia susirinkimus, rengia vakarus, žada išleisti ir laikraštėlį. „Cizninkų rota“, kol kas dar „špygos“ ant košinės juostos „nedrukavoja“, gal jau ir „nebedrukavos“.

Amatininkas

PRIENAI

Raudonojo Kryžiaus būrelis galutinai nusistatė sau veikimo gaires, susiskirstydamas į meno ir pirmosios pagalbos būrelius. Tikimės, kad raudonkryžininkai, „pailsėję“, kaip vienas kibs į darbą. Jau yra paruošta keletas albumų, kuriuos mano siųsti užsienio bendraminčiams. Būreliui vadovauja energingas VIII kl. mok. *J. Linkevičius.*

Neatsilieka ir literatai. Daro beveik kas dvi savaitės susirinkimus, kuriuose nagrinėjami aktualūs kūrybos ir šiaip gyvenimo klausimai. Nors narių būrelyje yra nemaža, tačiau kūrybą išgirstame tik iš keleto asmenų, kurie beveik vis tie patys užpildo kiekvieno susirinkimo programą.

II.8. gimnazijos salėje įvyko draugiškos stalo teniso rungtynės revanšui Alytaus ping-pongistų su mūsiškiais. Rungtynės bagėsi 10:6 Alytaus nenaudai. Gaila, kad rungtynėse dėl ligos negalėjo dalyvauti mūsų čempionas Bazevičius. Labai didelis konkurentas mūsų žaidėjams pasirodė *Saulynas* (Alytus), kuris smarkiais smūgiais šutino mūsiškius. Šį kartą gana gražiai pasirodė mūsų žaidėjai *Bendinskas, Randis ir Šakovas* (visi V kl.).

Prieniškiai paskutiniu laiku ypač pamėgo „Ateitį“. Jos prenumerata pašoko dvigubai. Jie įvertina jos 25 metų nenuilstamo truso Lietuvos moksleivijos tarpe sukaktį, linkėdami jai ir toliau akylai budėti jų sielų sargyboje.

Arūnas

RASEINIAI

Matematikos mėgėjų būrelis, įsikūręs prieš Kalėdas, jau įėjo į normalų darbą. visas būrelis pasiskirstė į dvi — fizikų ir matematikų sekcijas. Joms vadovauja viced. p. Radvilas ir mok. p. Matulionis. Ypatingai fizikai parodo daug gyvumo.

I.17. vadovaujami viced. p. Radvilo aplankė miesto elektros stotį ir susipažino su ten esančiomis mašinomis.

II. 2. mokiniai pamatė įdomią filmą „Lėktuvu skersai Afriką“.

Paskiausiai mūsų gimnazijoj, neskaitant vakaro, gyvenimas buvo lyg užmigęs. Mat, išsiplatinusi epideminio pobūdžio liga „kiaulytė“ privertė daugelį mokinių neiti gimnazijon. Dabar darbas eina normalinėm vėžėm. Tačiau jaučiamas „sutirštintas spaudimas“, nes trimestras čia pat.

Beje, gimnastikos mok. p. Slavėno rūpesčiu padarytas ping-pong stalas. Šiuo sportu, ypač jaunesnieji, nepaprastai įdomaujasi. Pertraukų ir popiečio metu stalas apgultas ping-pongo garbintojų Gaila net žiūrėti, kai „ketvirtokas“ ar „trečiokas“ akis įsmeigęs į baltą kamuoliuką ir padaręs filosofo miną žaidžia.

Dabar, rodos, būtų eilė skaitvklai! Lauksime! *Gytautas*

ROKIŠKIS

I.18 gimnazija surengė didelį tradicinį vakarą. Pastatė „Vakarinę dainą“, 3-jų veiksmų Paparonio dramą su muzika ir plastika. Muziką parašė mokyt. p. K. Jovaiša, dekoracijas piešė mokyt. p. Simanvičius, režisavo mokyt. p. Krasnickaitė. Vakaras tikrai labai pasisekė. Publika netilpo salėje. Pajamų (su išlaidom) 1.200 lt. Pelnas skiriamas neturtingiems moksleiviams.

— Išklausėme vaidybos ir deklamacijos kursus, kuriuos vedė pradžios mokyklos inspektorius p. Venclauskas. Daugeliui buvo proga lavintis gražiai kalbėti, vaidinti, deklamuoti, skaityti ir meniškai jausti...

— Aštuntosios klasės mokinių prižiūrima skaitvkla gerai veikia. Pareina visi moksleiviški laikraščiai, vienas kitas savaitraštis, vienas dienraštis ir šiaip keletas kitų žurnalų. Kasdien veikia nuo 16 ligi 18 val.

— Jau mokomės rusų kalbos. Klausytojų susidarė daug. Todėl vyr. klasių mokiniams dėsto p. Tipelis, žem. klasių mokiniams — p. Vorobiejus.

— I.8 įvyko *didelis mažyčių mergelių vakarėlis*, surengtas IIa (mergaičių) auklėtojo, p. Simanavičiaus, iniciatvva. Mažytės suvaidino ir gražiai suvaidino 2 v. vaizdelį „Našlaitė“. Savickaitė pašoko drugelio baletą, Bronytė Stanionvtė padeklamavo vieną Brazdžionio eilėraštį, Aldutė Stašytė — Maironio „Užmigo“ ir Juzefa Čeičytė, ta artistiškoji Juzefa, padeklamavo labai vaizdingai ir nuoširdžiai „Daržovių balių“. Šokių metu tikrai buvo linksma. Net ir didieji „pavirtę“ mažyčiais taip nuoširdžiai mažvtes šokino. Bravo mažyčių didelis pasilinksminimas! Garbė jų auklėtojai mok. p. Simanavičiui!

Br. Romantikas

SKUODAS

— II. 1 d. Tėvų Komiteto iniciatvva buvo suruoštas koncertas-balius, neturtingųjų mokinių naudai. Koncerto programą išpildė atvykęs iš Klaipėdos pianistas Bernšteinas, du gimnazijos mokytojai: K. Modgabis ir E. Moisejevas ir pianistas Pakrovskis. Buvo išpildyta gana gražių dalykų, kurių keletą turėjo pakartoti.

I. 26. Mūsų kūno kultūros būrelio ping-pongistai suruošė su vietos JSO klūbu draugiškas stalo teniso rungtynes, kurios baigėsi 7:2 mokinių naudai.

— Katalikiškosios moksleivių spaudos „Ateities“, „At. Sp.“ ir „N. Vaidilutės“, pareina iš viso apie 90 egzempliorių.

Vargšas korespondentas buvo smarkiai užpultas „geltonosios“ rasės, už tai, kam iškėlė aikštėn jų „gudrumus“. Labai atsiprašau draugų, jei perskaudžiai įžeidžiau, bet faktas pasilieka faktu!

Cicero

— Pastarųjų dviejų mėnesių laikotarpy skuodiškiai susilaukė tokių naujenybių, apie kurias anksčiau nė sapnuoti nedrisdavo. Žiūri — kuopelių kaip grvbų po lietaus. Daugiausia dėmesio kreipia religininkai ir lituanistai.

Lituanistai „ant kojų“ atsistojo vieni iš pirmųjų. Visa kuopa susideda iš literatų, oratorių ir tautosakininkų sekcijų, į kurias įeina tik aukštesniųjų klasių moksleiviai. Kuopos globėja yra dir *Ramanauskaitė*. valdyba sudaro pirm *G. Būda*, vicp. *K. Sadauskas*, sekr. *B. Burba*, nar. *St. Griaevičiūtė* ir *P. Jablonskytė*. *Literatu* sekcijai vadovauja „diktatorius“ *Ign. Šilgalis*, pad. *Adelė Vaitkutė* ir sekr. *K. Sadauskas; oratorių* „monarchas“ — *St. Razmus*, pad. *V. Jaškauskaitė* ir sekr. *B. Burba; tautosakininkų* pirm. *J. Selenytė*,

vcp. *V. Vaitkus* ir sekr. *St. Strakšytė.* Pirmojo bendrojo kuopos susirinkimo metu, literatų sekcijos „galvoms" pasiūlius, lituanistai pasivadino žinomo rašytojo, Skuodo progimnazijos įsteigėjo *Kan. Žadeikio vardo lituanistų kuopa.*

Pilnai susitvarkę, veikia ir istorikai, kurių globėju yra *P. Sūdžius.* Įdomios yra istorikų valdybos „činos", kurios simbolizuoja tris pasaulio istorijos laikotarpius. Tą jų vadovybę sudaro „archontas" *K. Sadauskas*, „elektra" *A. Vaitkutė* ir „riteris" *S. Razmus.* „Vokiečių" globėjas yra *Frenkelis.* Kuopos valdybą sudaro pirm. *E. Kymantaitė*, vcp. *K. Žūtautas* ir sekr. *E. Fogelmanas.*

Ties religinės kuopos veikimu teks plačiau sustoti kita proga, kada bus galutinai sutvarkytos jos sekcijos. Gamtininkų, muzikų, paišytojų, sportininkų ir kt. kuopelės, kol kas, dar nieku ypatingu nepatraukė į save Katilinos žvilgsnio, todėl ir jos čia neminimos.

— Nors nepatogu patiems savo „griekus" į dienos šviesą kelti, bet skuodiškiai moksleiviai turi prisipažinti, jog yra labai . . . „nepraktiški". Netikite? Na, aš galiu įrodyti! Be abejo, visi esate matę vieną žurnaliuką, kurs daug rašo „šeiminkystės" klausimais, ir šioje srityje dažniausiai kalba apie *grybus* ir kitokias „prašmatnybes". Rodos, kam gali nepatikti grybai? O skuodiškiams jie, tur būt, nepatinka, nes, nežiūrint didelio vieno pedagogo „piršimo", atsirado vos keletas „gaspadinių", kurios „grybų laikraštį" užsiprenumeravo. Tuo tarpu *„Ateitį"*, nors ji apie valgomus arba nevalgomus grybus nieko nerašo, *šiemet užkariavo visų skuodiškių simpatijas.*

— Oi, dar daug norėčiau jums, prietelkos-prieteliai, papasakoti iš skuodiškių gyvenimo, bet jau turiu baigti. Mat, šiaip ar taip, mūsų Redaktorius turi ilgas žirkles (kaip jis pats gyrėsi), kuriomis visas mano naujienas tiek „apkarpys", kad iš jų nieko neliks . . .

L. Ser. Catilina

ŠAKIAI

— Jau nuo antro trimestro pradžios rytais maldą kalbame bendrai salėje. Kapelionas ar dežuruojąs mokytojas veda, mokiniai atsakinėja choru. Bendros maldos nuopelnas priklauso gerb. kapeliomui Čepuliui.

— Mald. Apaštalavimas atskiruose susimuose persitvarkė į Religinio Auklėjimosi Būrelį (RAB). Būrelis jau suskirstytas į 4 grupes ir išrinkti tų grupių pirmininkai. Darbas eina!

— Kooperatininkai savo s-me (I. 24.) išsikovojo bulkų. Pertraukų metu kooperatyvėlis pasiverčia į valgyklą, kur nusiramina alkio prispaustieji. Nauju koop. pirmininku išrinktas *J. Kudirka* (VII kl.).

— I. 25. prasidėjęs ping-pongo turnyras pagaliau baigėsi. Pirmąją vietą, niekam to nelaukiant, užėmė *V. Puodžiukaitis* (V kl.), II — *Vl. Jazbutis* (VI kl.) pernykštis ping-pongo laureatas (šiemet I-mą vietą, be abejo, jis prakišo tik atsitiktinumo dėka), III — *J. Dėdinas* (VII kl.).

— Daug rimtesnių mokinių piktinosi „J. Lietuva", kuri nepamatuotais, vieningumą drumsčiančiais, nesantaiką tarp mokinių sėjančiais „straipsniais" kimba į katalikus moksleivius ir net į gimnazijų kapelionus.

S. O.

ŠIAULIAI

Įdomus literatūros vakaras

Mergaičių gimnazijos literatės, padedamos kap. J. Marcinkaus-Tauronio ir mok. Pinigio, sausio 25 d. savo gimnazijos salėje suruošė pirmą didelį literatūros vakarą Šiauliuose. Savo naujausių kūrinių skaityti buvo pakviesti net aštuoni rašytojai: *J. Paukštelis, P. Orintaitė, Nelė Mazalaitė, Kazys Zupka, M. Linkevičius, Rutkauskas, Stasys Anglickis ir Graičiūnas.* Susidomėjimas vakaru toks didelis buvo, kad net ir erdvi gimnazijos salė visų nebesutalpino — kitiems karidoriuj teko klausytis. Skaitytaisiais kūriniais klausytojai buvo labai patenkinti ir sužavėti rašytojams nepagailėjo savo širdingų plojimų (ypač klausytojos!). Šiame vakare mes įsitikrinom, jog jaunoji mūsų literatūra yra tikrai graži, įdomi ir atsakanti į daugelį mumyse brėstančių klausimų. Širdingas pačių autorių skaitymas tuos kūrinius padarė kažkaip labai gyvus ir artimus.

Tuojau po vakaro vienoje gimnazijos klasių įvyko svečiams pagerbti arbatėlė, kurioje dalyvavo ir daugumas mokytojų. Pasivaišinę ir padainavę svečiai su mumis dar pašoko, pažaidė. Už pasilinksminimą ypač esame dėkingos mūsų direktoriui, kurs šokiams ir žaidimams laiką truputį pratęsė, nes netrumpa programa baigėsi apie pusę dešimtos.

Vasario 26 d. tuojau po pamaldų padarėme literatūrinį susirinkimą. Buvo paskaityta mūsų pačių kūrybos, o dar neišvažiavę svečiai mus pakritikavo, nurodė tykslingą literatūrinio lavinimosi kelią ir dar perskaitė po vieną eilėraštį. Kalbėjo K. Zupka ir Rutkauskas. Po susirinkimo su svečiais kap. J. Marcinkum ir mokytojais — Adomaičiu ir Pinigiu nusifotografavom. (Šiame „Ateities" nr. fotografiją matote. *Red.).*

Milvydė

TAURAGĖ

Literatūros makinio teismas

II. 1. Tauragės Valdž. Aukšt. Kom. mok. salėje mokinių Literatūros mokslo ir meno būrelis surengė mokinio teismą. Buvo teisiamas ne pats mokinys, bet mokinio ydos, kurios yra įsikerojusios daugumos tauragiškių moksleivių širdyse. Teismą sudarė mok. Štuopis, *Pr. Ragauskas* (VII kl.) ir *O. Daugšaitė* (VIII kl.). Teismui sekretoriavo *M. Sajauskas* (VI kl.). Saugumo ir teisingumo oraganai pakvietė kalbėti šiuos prokurorus: *Dargytę* (VIII kl.), *J. Adomaitį* (VII kl.), *Pet. Pocių* (VII kl.) ir *Br. Šachovcovą*. Kaltinamasis paprašė jį ginti šiuos advokatus: *M. Žibkutę* (VII kl.), *M. Maksvytį* (VII kl.), *P. Šimaitį* (VII kl.) ir *Daukantą* (VIII kl.). Teismas, išklausęs prokurorų ir advokatų kalbų, pranešė, jog sprendimas bus paskelbtas „Mūsų Minčių" laikraštėlio 4 Nr., kuris greit pasirodys.

Dabar kai kam iš mūsų jaunų ir dar nepratusių kalbėti oratorių tenka išgirsti iš auklėtojų pastabų, mes advokatai įsikarščiavę (teismas buvo gyvas ir įdomus. Daug Mokytojų seminarijos mokinių irgi klausėsi) sakė: „Kas čia tokio, kad mokinys naktį vaikščioja, eina į slaptus robaksus ar neleidžiamus kinus". Iš susidariusios opinijos spėjama, jog tauragiškis mokinys bus pasodintas į šaltąją.

Šv. Tėvo minėjimas

II. 9. Valdž. Aukšt. Kom. mok. eucharistininkų būrelis surengė popiežiaus Pijaus XI-jo 14-kos popiežiavimo metų minėjimą, kurį malda atidarė kun. kap. Br. Barauskas ir pakvietė pirmininkauti *Kelpšą* (VI kl.). Programą išpildė *šeštosios* klasės mokiniai(ės). *Z. Laugalys* papasakojo trumpą šv. Tėvo biografiją. *E. Valeckaitė* papasakojo, kaip šv. Tėvas praleidžia darbo dieną. *J. Dulniskas* kalbėjo apie popiežiaus darbus tikybinėj ir politinėj srityj. Po to *M. Urbutis* paminėjo šv. Tėvo nuopelnus Lietuvai. Minėjime Tauragės moksleiviai gausiai dalyvavo. Minėjimas buvo pabaigtas tautos himnu.

Narūnas

UTENA

I. 25 d. literatai surengė susirinkimą. Literatūros aktualijom kalbėjo lietuvių kalb. mok. K. Žievys. *Jameikis* paskaitė savo eilėraščių. Buvo paskaitytas *Zabulytės* „Himnas prancūzų kalbai" ir *Neliupšio* novelė „Atsiskyrėlė". Dėl „Saulėtekio" pasirodymo taip pat buvo kalbėta. Išrinktoji redakcija nesnaudžia ir mes netrukus galėsime parodyti, ką galime, „Saulėtekio" skaisčioj šviesoj.

I. 29 d. teko didelis vyresniųjų klasių mokiniams siurprizas. Tai pirma rusų kalbos pamoka. Mat, lotynų kalb. mok. V. Kuliešio dėka V, VI ir VII kl. galės dalyvauti popietinėse rusų kalbos pamokose. P. mok. V. Kuliešiui, rusų kalbos pamokų dėstytojui, uteniškiai yra didžiai dėkingi ir džiaugiasi, kad atsiranda žmonių, gyvai suprantančių moksleivių reikalus ir mokančių dėl jų ir pasiaukoti.

Kapelionas dr. Lukošiūnas deda pastangų pagerinti bažnytinį giedojimą. Pereitais mokslo metais gimnazijos chorą vedant p. V. Grigaliūnui, mokiniai gražiau pasirodydavo bažnyčioje. Na, gal dar ir šiemet parodysim, kad bažnyčioj mūsų balsai ne prasčiau tarnauja, kaip kur kitur.

VILKAVIŠKIS

Literatų šaimynoje

prasidėjo skubus ruošimasis literatūriniam teismui. Nelaimingas teisiamasis — Vienuolio „Pačios" Atkočaitis. Visą šitą ceremoniją galvojama atlikti daug įdomiau, kaip kitais metais. Teismas bus inscenizuotas, reiškia, kaltintojas, liudininkai ir kiti teismo nariai turės aiškiai pasikeisti ir sudaryti publikai tikrai gyvus novelės herojus.

Būrely pradedama galvoti ir apie trečiojo šiais mokslo metais literatūros vakaro surengimą. Į jį šauksimės ir Kauno rašytojų gyvo žodžio. Bet tai bus gale gavėnios.

I. 18 būrelio susirinkime smarkiai kedenome P. Cvirkos „Žemę maitintoją". Visą kolekciją romano minusų buvo surinkęs *J. Natkevičius* (VI kl.), o pliusų — *J. Danskevičius* (VII kl.). Abudu kolegos su savo šalininkais sukėlė įdomių diskusijų. Iš tikrųjų, kurie turėjo daugiau tiesos, sunku pasakyti. Konstatuota, kad P. Cvirka moka meniškai pavaizduoti Lietuvos žemę, kaimo gamtą, tik Juro asmeny buvo rasta mažokai nūdienio kaimiečio bruožų. Baigus diskusijas, *P. Žilinskas* skaitė Zobarsko „Anapus miško" recenziją, *K. Bradūnas* šį tą iš „Intymių giesmių", *Gruzeckaitė* (V kl.) eilėraščių, o *E. Danisevičiūtė novelę*. Į susirinkimą atsilankė ir mokyt. Greičius. Būrelio globėjui, mokyt. S. Treigiui gavus sveikatai pataisyti kelių mėnesių atostogų, mokyt. Greičius sutiko būreliui veikime padėti. Už tai jam literatai nuoširdžiai dėkoja.

Eucharistininkai

Smarkiai susirūpinę artėjančia tradicine brolijos šventė ir agape. O rūpintis yra dėl ko! Artistai repetuoja J. Ekerskorn'o „Fabijolę", kiti, jaučią turį literatūrinių gyslelių, susirūpinę brolijos laikraščio „Negestančiojo Židinio" redagavimu, kuris

„ATEITIES" MENO KONKURSAS

Kadangi „Ateitis" turi tikslo padėti reikštis visiems moksleivių gabumams, o ne vien literatūriniams, tai šiuo kartu skelbiame konkursą moksleiviams menininkams. Bus premijuoti 4 geriausieji piešiniai. Menininkams siūloma nupiešti savo kaimo ar apylinkės įdomiausia ir vertingiausia vietovė ar daiktas. Paveikslų dydžio neapribojame — kaip kam patogiau, taip pat nenustatome nė techninių atlikimo priemonių: galima ir akvarėle ir aliejiniais ir angliu ir k. būdais. Konkurso terminas balandžio 20 d.

I premija — 30 litų,
II premija — 20 „
III premija — 10 „
IV premija — foto aparatas.

Į jury komisiją, be paties Redaktoriaus, įeis ir mūsų dailininkų. Todėl iš anksto pastebime, jog dirbtumėt savarankiškai, nes kopijos visgi lengva sugauti. Jury komisija, vertindama piešinius, žiūrės, kokio vertingumo ir įdomumo pasirinktas autoriaus darbas ir kaip jis išpildytas. P. S. Nurodyti, kas piešiny vaizduojama.

---

pasirodys per šventę. „N. Židinys" šįmet žada būti daug stiprsnis ir panašėti į almanachėlį.

Klasių būreliai smarkiai dirba savo sekmadieniniuos susirinkimuos.

II. 1. Šeštokai neblogai užsirekomendavo su klasės vakaru. „Kurčią žentą" suvaidino pakenčiamai.

II. 1-2 mokyt. Greičiaus pastangomis suruošta ekskursija Kaunan. Apie pora „desėtkų" mokinių galėjo pamatyti baletą ir Kalderamo „Nematomąją". Panaši ekskursija manoma pakartoti. Laukiam! (Ir mes laukiam. *Red.*). *Emka*

ZARASAI

II. 5. Įvyko steigiamasis religijos būrelio susirinkimas. Būrelio įsteigėjas ir globėjas yra kapelionas Rauda. Programoje numatyta dažniau eiti šv. Sakramentų (kuo daugelis zarasiškių nepasižymi), aplankyti žymesnes Lietuvos šventvietes ir t. t. Narių pasirašė nemažai, tik mergaičių stoka ypač iš aukštesniųjų klasių.

II. 1. Suruoštas neturtingų mokinių naudai balius. Buvo ir loterija, kuriai fantus suaukojo pays mokiniai. Suvaidino aštuntokai („Tėvas jau viską leido"), antros klasės balerina pašoko baletą, o gimnazijos choras padainavo.

Neseniai baigėsi ping-pongo turnyras. Pirmąsias vietas laimėjo *Marčiulionis* ir *Kružaitė* (abu V kl.). Dabar tenisistai smarkiai ruošiasi tarpgimnazinėms rungtynėms ir žada laimėti pirmą vietą (kad ir nuo galo, nesvarbu).

Iš kitų būrelių daugiausia veiklos parodo literatai ir sportininkai.

Skirmuntas

REDAKTORIUS ATSAKO

Vakaro Svajai. Tikrai perdaug tų svajonių: jokio veiksmo, jokio gesto — vien atsiminimai, iliuzijos . . . O stilių turi gražų, galėtum rašyti. Mėgink vaizduoti gyvenimą, kurį pažįsti, tada gal ir geriau išeis. Lauksim.

„Naujokų" autorei. Kad gi ir pasirinkai tokią nedėkingą medžiagą. Juk galvoti tiktai, kur eiti, kur restoraną rasti — baisiai nieko naujo. O štai gale, kur atsiranda veiksmo, įtampos — visai gerai skaitosi. Lauksim naujų. Juk negi visi geri pasirašo.

A. Rubikui. Fragmentėlis perdaug apkrautas visokiais įspūdžiais, o neįsigilinta į paskirus faktus, jie neišnagrinėti. Rašant reikia jausti ir gyventi kartu su tais, kuriems popiery įsakoma būti gyviems — jausti, rūpintis, siekti. Šiaip jau pažangos matosi. Reikia daug skaityti, lavintis — žiūrėti kaip žmonės rašo. Nes beletristiškai rašyti ne iš karto išmokstama. Atrodo, jog čia gal dar neišbaigta, čia gal perdaug perrašyta, o paskui, įsirašius, apie tai jau nebereikia galvoti. Rankraščius su pastabom grąžinsiu per stud. Dir.

Audrūnui. Korespondenciją pražiopsojau, nesgi maniau eilėraščius esant, o juos vėliau tikrinu. Eilėraštis per daug žinomas, atsieit, beveik dažna eilutė jau kitų pasakyta. Mėgink sulig savo dūšios ir skaityk daugiau naujosios literatūros, žinoma, ir senesnių neniekindamas.

J. Bendinskui, Atm. Vėlai gauta.

Vl. Vladūnui. Parašysiu laišku.

A. Lipikui. Atiduosiu meno konkursui.

M. J. Taškui, J. Kudžmai, Iz. Miliūnaitei, K. St., T. Sirutytei, A. Rub. Atsakysiu plačiau kitame nr.

Kauno moksleiviams užsigavėjimą šimet ruošia A. Jakšto Meno kuopa. Bus literatūrinis blynų balius Zitos salėje (II.25). Pradžia 18 val. Į jį kviečiami ir svečiai iš provincijos, kuriems teks būti Kaune. Lauksime!

Jonas Kossu-Aleksandravičius, INTYMIOS GIESMĖS. Trečioji lirikos knyga išleido Sakalas. 94 psl. 3 lt.

Šita trečioji lirikos knyga nebepakeitė nusistovėjusio Kossu veido, tik jį dar labiau paryškino, pagilino. Jo švelni melancholija, gilus susimąstymas plaukia per puslapius skambiose eilutėse. Jei Ant. Miškinis „Varnose prie plento" dainuoja apie vargų ir skurdo prislėgtą Lietuvą, tai gaunasi įspūdys, kad išdidus ir mielaširdingas ponas užjaučia savo baudžiauninkams. Kossu-Aleksandravičius yra visai kitoks — jo daina apie Lietuvą, tai to nuskriausto, paniekintojo daina. Tai milijonų troškimai ir atodūsiai, tai balsas iš pačių gilybių. Ypatingai tuo nuoširdumu kvepia *Šilainė, Vaidilai, Lietuvės, Pilkoji diena* ir k.

Kada poetas pradeda kalbėti apie save, jis nepasineria banalume ir prieina dar didesnio nuoširdumo ir kartu paprastumo ribą. Tik pažiūrėkime:

,,Ag taip kas vakarą vis saulė leisis
Plonyčiais spinduliais . . .
Atleisk, nes jei ir tu man neatleisi,
Tai kas gi man atleis?
Ar šitą mano maldą nešis vėjai,
Ar jie pernakt dejuos? —
O Viešpatie, aš jos mvlėti nemokėjau,
O Dieve mano, — jos!

Iš „Atleisk" 45 psl.

Dėl vietos stokos šito eilėraščio ištisai nurodyti negalima, bet tik viena jau dėl šitų posmų atpuola bet koks nesuprantamumo primetimas arba per aukštas tonas, kuris anksčiau buvo dažnai prikišamas mūsų poetams. Tuo aukščiau iškyla poeto kūrybinė galia, kad jis intymias giesmes dainuodamas sugebėjo likti paprastas, nuoširdus, gilus ir naujas.

Skaitytojai neturėtų leist įpulti poetui desperacijon ir galvoti, kad sielosis negyvos raidės, svečiajam pasakų krašte (6 psl.), bet parodyti, kad pasakomis ir daina užaugintį, užliūliuoti mokame tikrąjį metą suprasti ir įvertinti.

Iz. Po.

Pr. Genus. ATNAŠAVIMAI. Lyrika. Sakalas, 1935 m. 80 psl. 2 lt.

1935 m. pabaigoje knygynų vitrinose pasirodo kukli, gražiu viršeliu knyga — Pr. Genio *„Atnašavimai".*

Eilėraščių daugumas filosofinio turinio. Jaučiama tam tikra subrendusio poeto galia. Toji galia mus savotiškai užimponuoja, mes lyg ir pajaučiame ta gilią žmogaus gyvenimo tragediją:

Krūtinėje toks skausmas kruvinas
mus dusina —
tokie mes esame, tokie mes buvome
ir būsime.

(Liepsnojimas, 11 p.)

O kai žmoguje susikryžiuoja pasiilgimas kažin ko artimo ir vienatvė, tada —

. . . iš vieškelių į vieškelius išklydęs,
ak, vienišas, kaip tyrų piramdė . . .

(Nerimas, 13 p.)

Pr. Genio poetinis pasaulėvaizdis platus. Pirmoje knygos dalyje „Atnašavimuose" filosofiniai, visuomeniniai ir religiniai eilėraščiai.

Antroje dalyje „Žemaičių žemėje" telpa tikroji žemaičių žemės pasaka — čia Baltija, Šatrija ir žydintys žemaitijos kloniai. Šios dalies eilėraščiai bene bus geriausiai pasisekę tiek formos, tiek turinio, tiek poetinio sultingumo požiūriu. Ypač stipri savo kūrybiniu charakteriu poemėlė „Žemaičiai". Čia tiesiog plazda to milžino žemaičio širdis.

Sugrįžkite su žiburiais, žaliukai vyrai,
su rūtomis, sesutės, rūtų šakos.
Žiema pavasario žiedais pabiro,
po ledo letena šaltinių širdys plaka.

(Žemaičiai, 37 p.)

Be to, gražus savo lengva forma ir poetine suskirtalizuota mintimi eil. „Audra".

Pažymėtina, kad antroje dalyje „Žemaičių žemėje" pasireiškia visas Pr. Genio poetinis lietuviškumas. Ir, galima sakyti, šios dalies eilėraščiai ir vra gražiausi visoje knygoje. Pav., „Žemaičiai", „Audra", „Balti vieškeliai", „Ak, motuše . . ." (ypač pasižymi nuoširdumu!).

Trečioje dalyje „Vėtra kryžkelėj" lyg ir pasigendame „tikro" Pr. Genio. Šios dalies eilėraščiai, matyt, norėta perdėm parašyti moderniškai, bet neįstengti. („Pajacas", iš dalies ir „Auka").

Be to, labai keistai nuskamba paskutinysis knygos eil. „Pakaruoklė". Mes prie tokių eilėraščių neprate. Iš pradžių pasiskaičius darosi keistas įspūdis. Bet

šiaip šis eilėraštis įdomus savo forma ir nuotaikos pagavimu.

Forma parinkta pagal eilėraščių nuotaiką. Rimai nauji, skambą gražiai, kai kur yra visai vykusių asonansų.

A. Verdenis

Hector Malot, BE ŠEIMOS. Romanas I dalis. Vertė Vitolis. Veikalas vainikuotas prancūzų akademijos. Išleido „Žinijos" b-vės leid. 3 lt.

Jaunimo literatūra vis daugiau įgauna teisių mūsų knygų rinkoje. Vis mažiau rodosi kriminalinių romanų, o daugiau nuoširdaus ir gyvenimiško žmogaus vaizdavimo, vaizdavimo tikro žmogaus, apvilkti meniškomis formomis, kurios patraukia skaitytoją, praturtina ir pagilina jo estetinį skonį.

Čia turiu galvoje neseniai pasirodžiusį knygų rinkoje romaną „Be šeimos". Šis kuklus ir maža ką sakantis vardas, palyginus su šių dienų rėkiančiomis reklamomis, slepia savyje prancūziško meisto riskumo, lengvą, nuoširdų, linksmą, bet kartu ir giliai graudingą kūdikio gyvenimą. Tai retas romanas, kurį su dideliu įdomumu mokyklinio amžiaus skaitytojas ir taip pat literatūros profesionalas skaitys. Tai pamestinuko istorija. Jį rado neturtingi darbininkai ir tikėdami, jam paaugus, iš tėvų gauti gerą atlyginimą, jį augino kaip savo vaiką. Darbininko žmona, neturėdama savo kūdikių, pamilo mažąjį rastinuką, kaip tikrąjį savo vaiką, ir tikrai motiniškai juo rūpinosi. Kiek vėliau, vyras, ištiktas nelaimės, negalėdamas šeimos maitinti, nutarė jau dvylikos metų berniuką atiduoti į prieglaudą. Nors žmona spyrėsi bet vyras, būdamas žiaurus ir negailestingas, slapta jį išvedė iš namų. Bet kelyje į miestelį, vienoje smuklėje, susitiko keliaujantį muzikantą — komedijantą, kuriam patiko berniukas ir jis nupirko. To komedijanto gyvenimas paslaptingas. Kadaise tai buvęs garsiausias italų dainininkas, bet praradęs balsą, nenorėjo dainuoti antraeilių rolių, pasidarė klajokliu, komedijantu, kuris keliauja po pasaulį, vesdamasis su savim 3 išmokytus šunis ir mažą bezdžionę. Jis ėjo iš kaimo į kaimą, iš miesto į miestą ir su šitais savo draugais rodė įvairias komedijas ir retkarčiais pats dainuodavo. pritardamas arfa. Šitas tomas po ilgų kelionių ir vargų ir baigiasi mažojo berniuko draugo ir mokytojo mirtimi ir jo paslapties išaiškinimu. Daug labiau skaitytoją žavės mažojo pamestinuko drama. Tiek kartų jis savo gyvenime jau artinosi į laiminga uostą, tiek kartų jam jau šypsojosi laimė, bet štai vėl reikia imti savo sunki arfa ant pečių ir vėl keliauti su savo būdria komedijantų kompanija.

Nors šio romano tuo tarpu pasirodo tik pirmas tomas, bet jis yra tikrai vertas dėmesio.

Jz. Po.

Aleksėj Tolstoj, PETRAS PIRMASIS. Literatūros Panteonas Nr. 10. Sp. Fondo leid. 1935 m. 346 psl. 3,50 ct. Vertė K. Boruta.

Levo Tolstojaus sūnus Aleksiejus Tolstojus yra vienas žymiausiųjų sovietų rašytojų. Iki šiol lietuvių kalba turėjom tik vieną jo neperdidžiausios vertės romaną Aelitą, iš kurio nebuvo galima spręsti apie kūrėjo individualumą ir kūrybinę potenciją.

Rusų tautą galima pavadinti slėpininga, tiek žmonių charakteriu, tiek jų papročiais, tiek ir erdve. Milžiniški žemių plotai, nepereinamos girios, stepių neišmatuojama platybė rusui suteikė savitą pasaulėžiūrą ir savitą nusiteikimą. Be to, rusai jau ir nuo senųjų amžių glūdumos yra mūsų kaimynai, buvo mūsų skriaudikai ir yra bolševizmo skelbėjai. Štai dėl ko verta ir maudinga plačiau ta kraštą pažinti, giliau pastudijuoti ruso psichiką. Tam padės ir „Spaudos Fondo" išleistasis „Petras Pirmasis".

„Petras Pirmasis" tai gana stambus A. Tolst. kūrinys, vaizduojąs šio didžiojo rusų reformatoriaus gyvenimą, pradedant kūdikyste ir baigiant mirtimi. Pirmame tome nupasakojama ligi Petrol, pirmo savitaus žingsnio, paėmimo į savo rankas sosto.

Prieš skaitytojo akis, lyg kino ekrane, prabėga įvairių įvairiausi vaizdai: čia skurdus vaikų Alioškos ir Aleksaškos gyvenimas ir staigi karjera, čia kupinas intrygų ir pletkų caro dvaras, čia sužavėjusi jaunutį Petrą angeliška Anchen ir t. t. ir t. t. Vaizduojamieji asmenys ryškūs, reljefingi. Nesvetima ir satyra. Žodžiu, tikras rusų gyvenimas, neišskaitomas istorijos vadovėliuose ir nematomas kino filmose. Jis pergyvenamas ir atkuriamas tik skaitytojo vaizduotėje.

Kazio Borutos vertimas puikus. Mūsų vertėjams reiktų iš Borutos pasimokyti vertimo meno. Tik vertėjas, tur būt, iš savo užsispyrimo Dievą rašo mažaja raide. Kas tuo norima parodyti? Gal vertėjo religinė pasaulėžiūra? O gal originale taip rašoma? Bet atminus, kad mūsuose visi katalikai, galima būtų parodyti daugiau tolerancijos, ir rašyti didžiąja raide. Literatūra meskiria partinių „veikėjų" nusistatymams reikšti. Be to, šioj knygoj pasigendama autoriaus atvaizdo ir skoningo dail. T. Kulakausko viršelio.

P. Arvydas

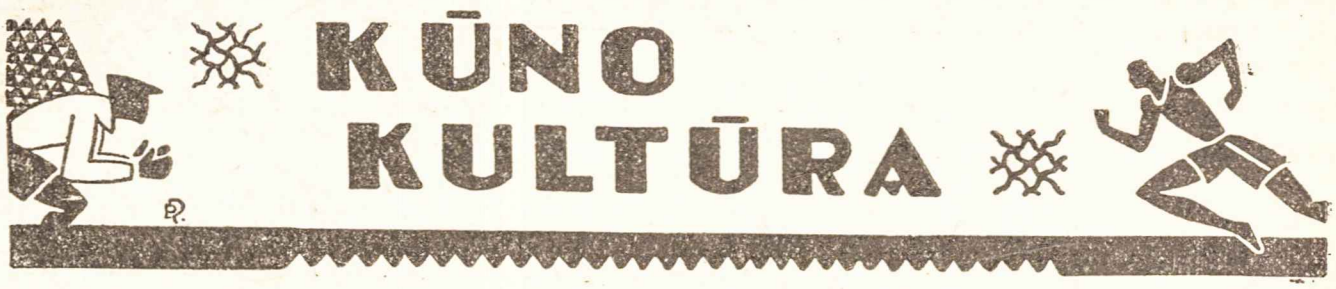

P. VAITONIS

FIGŪRINIS ARBA DAILUSIS ČIUOŽIMAS

Kada čiuožėjas jaučiasi ant ledo visai tvirtai ir gali čiuožti priekin ir atgal tiesia linija, taip pat ir lankų ant išviršinės ar išorinės pačiūžos briaunos, tada galima pradėti mokytis figūrinio arba, kaip jį dar vadina, dailiojo čiuožimo.

Figūrinio čiuožimo sportas nėra lengvas. Reikia ilgus metus (sezonus) nuosekliai ir rimtai dirbti norint atsiekti apčiuopiamų rezultatų. Nenuoseklus, be plano darbas — praktikavimas figūrų, kurios tik papuola — pageidaujamų vaisių neduos.

Štai ramiam čiuožyklos kampely dirba čiuožėjas. Išsyk jam nesiseka išpildyti gražiai suvestais galais lankas — apskritimas, bet jei jis nors vieną vakarą sistematiškai, nesiblaškydamas po daugelį kitų figūrų, tik jį pastudijuos, jam be abejojimo tatai pavyks. Tas darbas kartu duos gausių vaisių: sustiprins jo sveikatą, pagerins kūno pusiausvyros valdymą, pakels nuotaiką.

Mokantis figūrinio čiuožimo, reikia prisilaikyti tam tikro plano. Iš pradžių reikia praktikuoti lengvesnes, tik paskui imtis sunkesnių ir sudėtingesnių figūrų. Tik sistematiškai mokantis galima atsiekti gerų rezultatų. Tiesa, yra čiuožėjų, kurie ir be sistematiško figūrų praktikavimo yra geri čiuožėjai — sugeba išpildyti net labai sunkius dalykus. Tačiau jų figūros dažniausiai neestetiškos, akrobatinio pobūdžio, o tuo tarpu čiuožime turi

---

Vl. Tavorski. ŠV. MIKALOJAUS NAKTIS. Dviejų paveikslų pasaka vaikams. Išvertė Jonas Kuzmickis. Šaltinėlio knygynėlis nr. 11. 24 psl. 15 ct.

VAIKŲ KALENDORIUS 1936 M. Parašė T. Krištanavičius S. J.

J. Petrulis. PIRMASIS PRIZAS. Dialektologinė dviejų veiksmų komedija. Šviesos knygyno leidinys. 48 psl. Lt. 1,20.

Skuju Fridis. NULAUŽTAS RAKTAS. Liaudies teatrui. Vieno veiksmo tragikomedija, Iš latvių kalbos laisvai vertė Juozas Audronis. Leidėja L. Januševičiūtė. 20 psl. 50 ct.

Vadovėlis mūsų provincijai labai parankus ir prieinamas. J. Audroniui reikia palinkėti daugiau tokių dalykų paruošti, nes mūsų liaudies teatras tikrai bėdinai jaučiasi.

NAUJAS KELIAS. 1—2 nr. 1935 m. Vilkaviškio moksleivių laikraštėlis. Laikraštėlis literatūriškas, turiningas ir skoningai išleistas.

Pittstono LIETUVIŲ ISTORIJA. Išleista minint Lietuvių Romos katalikų Švento Kazimiero Parapijos įkūrimo 50 metų sukaktį (1885—1935). Išleista šv. Kazimiero parapijos lėšomis.

Tai tikrai graži, iliustruota vieno Amerikos lietuvių kampelio istorija.

LAIŠKAI KARŽYGIAMS iš Vilkaviškio kunigų seminarijos. Išleido „Žvaigždė". 160 psl. 1 lt.

„DIRVOS" LEIDINIAI

H. Lofting. DAKTARAS DOLITLIS GRĮŽTA IŠ MĖNULIO. Vertė Pr. Mašiotas. 152 psl. 2,30 lit.

V. J. Kryžanovskaja. GYVENIMO ELEKSYRAS. Okultinis romanas. I t. Išvertė L. Žurauskas ir P. Kukutis. 200 psl. 2 lit.

V. J. Kryžanovskaja. GYVENIMO ELEKSYRAS II t. Išvertė L. Žurauskas ir P. Kukutis. 178 psl. 2 lit. (Recenz. 3 nr.).

V. Ruzgas. MŪSŲ ŽEMĖ, Vaizdingi kraštotyros, geografijos ir gamtos skaitymai, stebėjimai ir darbai. Švietimo M-ja pripažįsta tinkama visų mokyklų knygynams. 250 psl. 3 lit.

NAUJAS KELIAS. 3—4 nr. Kapsų moksleivių laikraštis (Recenz. 3 nr.).

Stasė Vaineikienė. IŠ PRAEITIES KOVŲ. I dalis. Lietuviškos knygos kryžiaus keliai. 112 psl., 1,50 lit.

vyrauti estetinis elementas. Jokioje sporto šakoje žmogaus kūnas negali taip pasireikšti savo gražiomis linijomis ir formomis, kaip figūriniame čiuožime. Į tai reikia kreipti ypatingą dėmesį. Dėl šių savo ypatybių figūrinis čiuožimas dar vadinamas „dailiuoju čiuožimu".

Figūrinis čiuožimas jau seniai yra virtęs racionaliu sportu. Pirmosios tarptautinės pirmenybės įvyko 1894 met. (Europoj), 1896 met. (pasaulio) ir nuo tada iki šiandien jos vyksta. Geriausi čiuožėjai kaip anksčiau, taip ir dabar yra austrai (vieniečiai), švedai, rusai (prieš D. Karą), norvegai, vokiečiai ir t. t. Pasaulis jau spėjo užmiršti tuos laikus, kada čiuožėjas vienu kitu priekin ir atgal drąsesniu lanku plius menkos vertės šuolis laimėdavo pirmenybes.

SPORTO KRONIKA

Futbolas. Sausio 19 d. numatyta pradėti žiemos futbolo turnyras. Toks turnyras Lietuvoje būtų pirmą kartą. Esant šiltam orui ir dabar žaidžiamos draugiškos futbolo rungtynės. Sausio 19 d. žaidė LGSF maišyta visų klasių futbolo komanda su Aviacijos rinktine ir laimėjo 7:4.

Užsieny tam tikrą sensaciją sudarė Rusijos futbolininkų gastrolės Prancūzijoje. Jie vienas rungtynes pralošė 2:1 prieš Racing Club, o kitas baigė lygiomis 1:1. Jų komandos kapitono pareiškimu, tai priklausą to, kad jie dabar jau du mėnesiu esą nežaidė ir todėl stokoją treningo.

Sausio mėn. 12 d. įvyko tarpvalstybinės futbolo rungtynės Olandija — Prancūzija. Olandai, nežiūrint to, kad žaista buvo Paryžiuje, rungtynes laimėjo netikėtai aukštu rezultatu 6:1 (2:0).

Taip pat sausio 12 d. Lijone įvyko tarpvalstybinės futbolo rungtynės Prancūzija — Vengrija, kur susitiko abiejų šalių mėgėjai futbolininkai. Laimėjo prancūzai 2:1.

Čekoslavijos meisteris Slavija šiuo metu vieši Prancūzijoje ir žaidė Štrasburge su R. C. Strasbourg. Rungtynes lengvai laimėjo čekoslovakai rezultatu 5:1 (2:1).

Krepšiasvydis. Sausio 11 ir 12 d. d. Kaune viešėjo latviai, kurie šiuo metu yra Europos krepšiasvydžio meisteris. Sausio 11 d. buvo sužaistos tarpmiestinės Kauno Rygos krepšiasvydžio rungtynės. Latviai šioms tarpmiestinėms ir tarpvalstybinėms rungtynėms prisiuntė savo geriausią sąstatą, sudarytą iš Jurainio, Raudžiušo, Amfrijono, Grundmamo, Andersono, Krisonio, Tiltinio ir Melderio. Trūko tik jų žinomo krepšiasvydininko ir futbolininko Lidmanio. Už Rygą žaidė: puolėjai Raudžinš, Jurčins, Anufrijevas; gynėjai Andersonas, Grundmanas. Už Kauną žaidė: Andriulis, Puskunigis, Ginaitis, Kepalas, Daukša. Visą pirmą kėlinį latviai didėlėje persvaroje ir laimi rezultatu 40:0. Mūsų Kauno rinktinės žaidėjai, kurių daugmas rinktinės kandidatais pakliuvo tik dėl to, kad priklauso „simpatingiems" Krepšiasvydžio vadovybei klubams, pasirodė visai silpnai netik susižaidimo atžvilgiu, bet ir individualiai. Antrą kėlinį latviai smarkiai atleidžia ir užmeta jau tik 23 taškus. Kauno rinktinei taip pat pavyksta 3 metimais pasiekti 6 taškų.

Sausio 12 d. įvykusių tarpvalstybinių Lietuvos — Latvijos rungtynių vaizdas buvo jau žymiai geresnis. Už Lietuvą žaidė Andriulis, Žalkauskas, Savickas, Puskunigis, Žeruolis. Už Latviją žaidė tie patys, kurie žaidė už Rygą. Prieš rungtynių pradžią Kamuolio Žaidimų Sąjungos pirmininkas Barkauskas pasakė kalbą ir įteikė latvių komandai dovaną. Iš latvių atsakė jų komandos palydovas ir treneris Baumanis ir mūsiškiams rungtynių atminimui įteikė albumą. Rungtynės pradedamos pirmu latvių prasiveržimu, kuris jau baigiasi krepšiu. Dabar mūsiškiai gauna kamuolį, jį tyčiomis ilgai pas save laiko ir laukia latvių puolant. Latviai, kurie paprastai vartodavo taktiką, kamuolio netekus tuojau grįžti atgal, pamatė, kad šįkart kamuolio jiems niekas neatneš, o reiks patiems nueiti pasiimti. Jiems savo eiles praretinus, mūsiškiams pavyksta rezultatą išlyginti. Toliau latviai, nors ir pamažu, rezultatą didina ir pasiekia 14:7. Antrą puslaikį latviai labiau prisitaiko prie mūsiškių delsiančios taktikos ir laimi rungtynes geresniu rezultatu negu pirmąjį, pasiekdami 17:3. Tokiu būdu rungtynės baigėsi bendru rezultatu 31:10. Tai yra mums geriausias rezultatas, kokį kada nors turėjome.

Mūsų krepšiasvydžio pirmenybės eina smarkiu tempu ir manoma jį dar pagreitinti, taip, kad greit susilauksime žiemos turnyro krepšiasvydžio nugalėtojo.

Pašliūžos. Geriausi pasaulio pašliūžininkai yra norvegai, kurie šiais metais įvykstančioje pasaulinėje žiemos sporto olimpijadoje Šarmiš — Partenkirchene (Vokietijoje) taip pat dalyvaus ir greičiausiai užims pirmą vietą. Jų komandą sudaro: 1) 18 kilometrų lenktynėse: Odbijörn Hagen, Iversen, Bergendahn, Roen; 50 kilometrų lenktynėse: Kaare Hatten, Vestad, Trygve Brodahl, Oskar Gjöslien; šokimuose: Birger Rund, Sörensen, Alf Andersen, Reidar Andersen.

ŠACHMATAI

Šachmatai gimanzijose

II. Punų karas. d5 yra Roma, d4 — simobolis nepalenkiamos romėnų dvasios, b1 Kartagina, c2 Hanibalas, a3, b2, c3 trikampė.

Sicilijos sala, dz romėnų triparai, o visi likusieji tarp Romos ir Hanibalo svyruojantieji amžinojo miesto sąjungininkai.

Priverstinas sau pačiam mato davimas per 12 ėjimų. 1. Vc2—b3 šachtas, Bd4—c4 Hanibalas puola Saguntą, Romą paskelbia karą; Kartagina iš pradžių nori *Hanibalą į Afriką šaukti (išprovokuoti* ėjimą 2. Vb3—a2), kad Roma padarytų neapgalvotą laivyno puolimą (2... c3—c2 matas). Tuo laiku Roma mestų gavo pagrindines trupes (ėjimu d7—d6!) pirmyn, vadinasi; d7 yra puno tkslas. Jis ruošiasi Alpių kelionei (Vb3—d1—f3—b5), bet randa čia lygiai kaip ir Po upės slėnyje visur paruoštą romėnų kariuomenę. 2. *Vb3—d1 šachtas, Bc1—d4.* 3. *Vd1—f3, šachas, Bd4—e4* 4. *Vf3—h5 šachas, Be1—e5* 5. *Vh5—f7 šachtas, Be5—e7.* Bet čia— 6. *Vf7 ima d5 šachas:* Hanibalas sunaikina prie Kanų Romos viltis. Hanibal ante portas! Tačiau tik romėnai gali būti nugalėti. o Roma gali tik nugalėti. *Be6—d6;* 7. *Vd7——f6 šachas, Bd6—c6 8. Vf6—h5 šachas, Be6—e5* 9. *Vh5—f3 šachas, Be5—e4* 10. *Vf3—d1 šachas, Be4—d4. Hanibalas* Marceliaus ir Fabijaus Maksimo (Romos kardas ir skydas!) puolamas, jų pačių likmu nuo Romos atsimetusius sąjungininkus palikęs, traukiasi žingsnis po žingsnio atgal. Jis daro vieną mėginimą. 11. Vd1—b3 šachas, Bd4—c4, tada pykčio apimtas (nebeduoda nei šacho!) persikelia į Afriką. 12. *Vb3—a2* ir Scipijonas nugali prie Camos *c3—c2 matas* Kartagina krinta.

Šitas vaizdas galėtų būti lygiai taip pat n apskaičiavimui panaudotas ir taip pat tiktų puikiai pavaizdavimui viduramžių kovų tarp karalių ir popiežių.

Tolimesnes išvadas paleidžiu aš savo dalyko kolegoms ir prašau atleisti, jei aš per mažai aiškus buvau. Mūsų mokslas yra dar tik vaikystės amžiuje.

Dr. Maksas Euvė — pasaulio šachmatų meisteris

Arti 40 metų milžiniško ūgio brunetas, matematikos daktaras Maksas Euvė, yra charakteringas pasaulio šachmatų meisteris mūsų laikams. Jį iškėlė mūsų laikų šachmatų technikos pažanga, o ne taip kaip, kitus paskutiniuosius dviejų šimtmečių pasaulio meisterius jų aistringas genijališkumas. Jie buvo genijai, tie — Morfi Šteinicas, dr. Laskeris, Kapablankas ir dr. Alechinas. Morfi savo nepaprasto jausmingumo dėliai gyvenimą baigė beprotiu namuose. Aistra, šaltumu dvelkiantiems šachmatų meisteriams — jų charakteringas pažymis. Šteinicas, kurį dr. Laskeris vadino didžiausiuoju pasaulio šachmatų galvotoju, buvo dėl to paties prasižengelis.Doctor dupleno, matematikos ir filosofijos daktaras Laskeris buvo mokslininkas. Kapablanka buvo vunderkindas, o dr. Alechinas dabartinis exmeisteris — nuostabiausias kovotojas visų laikų.

Dr. Maksas Euvė nugalėjo dr. Alechiną. Dr. Laskerio „Der gesunde Menschenverstand im Schach" rado savo puikiausią įsikūnijimą dabartinio pasaulio šachmatų meisterio asmenyje. Jokio genijaus bruožo, tik vispusiškai išsilavinęs mūsų laikų inteligentas puikios savivaldos ir tobulos šachmatų technikos. Charakteringas toks meisteris mūsų laikams, kuriuose šachmatų technika yra pasiekusi nepaprasto tobulumo ir užgniaužia visus originalesnius užsimojimus.

Kelių tūkstančių žmonių minia Amsterdame sulošus paskutinę lemiamą partiją triukšmingai plojo naujajam pasaulio meisteriui olandui dr. Maksui Euvei, griežiant Olandijos ir Prancūzijos himnus.

Paišyba — kūno kultūra

Kuomet dvoikės išdygsta iš jo malonės, nematysi. Kodėl jos atsiranda — aišku — „nesikelk į puikybę, o būsi pažemintas".

Ir . . .

taip slenka dvoikės, gausesnės kasdieną, sujaudina mokinio širdį ne viena.

Kai parkeris kvla (juk vėlei ruduo!)

Ir rašalas skečias platyn.

Ranka rašo dvoikę — tu ja pasiguosk —

Ji slenka palengva artyn.

(Sekimas Maironio kūrvba).

Zlöba

KREJVOS ŠYPSENOS

Puodas katilą vainoja — abu labu tokiu

„Šviesos Keliai“ užpuolė kitus moksleivių laikraščius, kad šie neatitinką mokyklos uždavinius ir todėl nesą verti gyventi. „J. Lietuva“ tokiu smarkiu „Š. K“ tonu įsižeidė ir iškėlė, anot jos pačios, klausimą kiek kitaip, būtent: ar negeriau būtų vietoje iki šiol ėjusius 4 moksleivių žurnalus uždaryti ir leisti vieną . . . , kylantį (!) naują moksleivio lietuvio inteligento tipą, ugdantį tautinę kultūrą, atsieit, mane — „J. Lietuvą“.

Panašus atsitikimas buvo ir vienoje prancūzų pasakėčioje. Viename turtingame maistu ežere gyveno lydekos, ešeriai ir linai. Kadangi ne visos žuvys išdrįsdavo susitikti, tai ėmė galvoti apie gyvenimo atmainymą. Ir, štai, linai pirmieji kreipėsi į Dievą, kad jis visas kitas žuvis sunaikintų, o tik joms vienoms gyventi leistų. Išgirdo šią maldą ešeriai, ir jie visi tais pačiais žodžiais ėmė melstis savo naudai. O Dievas tiktai išbarė juos, atidavė vieniems sėklumas, kitims gylumas, tretiems maurus ir pasakė: „Gyvenkite, durneliai, nes kiti nė pusės to neturi, ką jūs turite“.

Nauja filma Mažeikiuose

Pusmetinė ir pusgarsinė „Žlobos“ apžvalga pro „Ceisso“ akuliorius iš Mažeikių gimnazijos mokiniškųjų asmenybių gyvenimo.

Filma statyta pagal naujausios technikos reikalavimus. Didingas pastatymas! Ypatingai gražios dekoracijos! Nepraleiskite progos ją pamatyti.

VIII klasė. Gilumoje — fone — matyti išsirikiavusios dvi suolų eilės, kurių gale tarp dviejų langų įsisprausdusi 40 tomų aštuntokų biblioteka. Prieš suolus dešinėje scenos pusėje stūkso dažnai slankiojančioji katedra — pedagogų sustojimo vieta. Ant sienų kabo prosenių dvasios. Pro langus matyti sustorusi mokinių „mečetė“ ir „sargo namelis à Vaičiulaitis“.

I scena. Uždangai prasivėrus, iš klasės į atrokų rezidenciją įsiveržia eilė asmenybių — vienintėlė švelniosios lyties VIII kl. atstovė Mortelė, medžiotojas Marijonas (jis pažįstamas iš kiškių šaudymo meno), studentas Rapolas (retkarčiais pasirodąs klasėje), įtikinančiais gestais kalbanti asmenybė, „perkrikštas“ Vilhelmas (anot Mortelės, Vinculis), žemaitiškas „aš pasakyso teep“, „eksternas“, pora antrų metų praktikos asmenybių, klasės seniūnas — iš profesijos menininkas, poetas, literatas ir dar kai kas —, Leckavos . . . ir dar keletas neaiškios profesijos asmenybių. Jų tarpe du maži vaikai, kurie per ištisas pamokas savitarpy kovoja peiliais, plunksnomis ir atvaizdų darymu kreida ant vienas kito. Minia nuskamba karidorium, o į pasilikusią tuščią sceną (klasę) įsiveržia kelios II kl. damos. Netikėtai grįžta keletas aštuntokiškų asmenybių ir užtinka damas „in flagrante“. Sąmyšis ir riksmas. Viena dama patenka į „savininkų“ (klasės) nagus ir, iš priekio bei užpakalio kreida nupudruota ir baltais „Hackenkreuz'ais“ papuošta, didingai sprunka nuo scenos.

II scena. Aštuntoji klasė inscenizuoja savo vienybę ir solidarumą.

Lotynų kalbos pamoka. Balsai kyla prieš nepraneštą rašto darbą. „Nerašysim, nesutinkam“ skamba patvlų balsai. Klasė bevieliu telegrafu viens kitam praneša, kad rašto darbas nebus rašomas. Mokytojas haud gravanter diktuoja tekstą. Sučerškėjus plunksnom, klasėje darosi tyla. Kai kurie žvalgosi, o klasės „elitas“ gniaužo galvas — kaip čia išsisukti Vogčiom rašo. Niūrūs nerašančiųjų žvilgsniai. Neatsižvelgiant į nutarimą nerašyti, kai kur čerška plunksnos. „Svarbu idėja“ galvoja klasės „elitas“. Kam čia tos vienybės!

Po kiek laiko atnešus už rašto darbą „dovanas“, kairioji kamčiatka skelbia „elitui“ už „solidarumą“ sankcijas. Josverkia. Nusileidžianti uždanga rodo veiksmo pabaigą.

II veiksmas.

VII klasė. Scenoje įvairiai sukombinuota suolų kolekcijos. Dešinėj pusėj ant sienos kabo pasikoręs „Singerio“ pamokų tvarkaraštis. Kairėje scenos pusėje tarp suolų įsiterpusi centralinių nugarų apšildymu kaitinama krosnis. Per langus matyti „didmiesčio“ vaizdas.

I scena. Lingvos latinos lekcija. Iš moteriškosios auditorijos nuolat girdėti įvairios rūšies garsai su visokia garso spalva ir tembru. Replikos ir iš vyrų kolegijos: Garsai nerimsta. Girdisi mezzosopraniškas čirškėjimas. Atmosfera pasiekia aukščiausio įtempimo. Kulminacinis punktas. Viename iš priekinių suolų pakyla „Apašų vadas“ ir didingai kreipiasi į mokytoją: „Domine magister, aš nebe-

galiu iškęsti to moteriškojo elemento melodingųjų balselių. Prašau leisti eiti laukan". Magister majestotiškai, lyg Naujorko policininkas, ištiesia ranką ir ex alto toro prabyla: „sedeas, sedeas". Švelnioji lytis pamažu aprimsta, bet pas jas perdaug „konkliūzijos", o maža „apercepcijos".

II scena. Atvyksta iš „didelio Skuodo miesto" mokslo pasiilgusios galvos, kurios rengiasi iš mokslo baltą duonelę valgyti. Bet čia moksliška duona jiems sunkiai duodasi įkandama, o ypač dėl to, kad permažai kandant išsižiojama ir nepasigalandami dantys. Mokslo galybė sugniuždo juos. Trimestro galas rodo negirdėtus rekordus mokslo srityje. Dvoikės bujoja. Prasideda jų tarpe meramumai ir mintys apie laimės šalį kažin kur Švėkšnoje. Po Kalėdų atostogų keletas iš tų asmenybių į Mažeikius nebegrįžta. Jie jau tur būt, pasiekė saulėtosios laimės Švėkšnos padangę. Likusios skuodiškos kilmės asmenybės vėžio žingsniu su vadovėliu rankose slankioja per pertraukas po skaityklą. Nukritusi uždanga paslepia sceną.

Kitas kino seansas (antra serija) trečiame „Ateities" numeryje. *Žloba*

SKUODIŠKIŲ LINKĖJIMAI SAVIESIEMS

Kapelionui

Simpatijai visų skuodiškių
linkėjimą mes turim ryškų:
tai — bent antratiek pastorėti
ir „akuliorius" užsidėti;
išmokti „gulbę nupaišyti"
ir rūsčią išvaizda įgyti . . .

Skuodo „išeivėms" Švėkšnoje

Gerutės, Jums linkėti reiktų,
kad nauji vėjai pūst pradėtų
ir kad Mažeikių „gulbės" gražios
bežiūrint liktų vien miražas,
kad vėl ataugtų greit „čiuprinos,"
kad liktumėt skuodiškės grynos!

Pedagogams

Ir pedagogų gausų būrį
moksleiviai atsiminti turi:
todėl ir šių visai „šeimynai"
mes linkime su širdim gryna —
nepjauti mokinių be peilio,
bet ir į juos žiūrėt su meile.

Catilina

ALYTUS

Apžvalginė žiemos paroda

V. klasė

Šioje vietoje mes jaučiame didelės kintamosios srovės veikimo įtaka. Ypač daug veikimo penktokėse: jos keičia paltus, sukneles, batukus, keičia flirto metodus ir meilės objektus. Kažkur buvo pradingusi Janė, bet ji jau grįžo ir vėl svaido žaibus akimis po visą koridorių.

Penktokai rimtai studijuoja fiziką ir pasiryžę surast perpetuum mobile.

VI klasė

Šeštokės ilsisi po smarkių skautiškų egzaminų ir reiškia gailesį, kad jiems su tokiu „entuziazmu" ruošėsi, nes dabar jau pamatė, kad naudos visgi maža . . . Paguodą randa šokdamos baletus ar dainuodamos naujausius šliagerius.

Šeštokai truputį „rimtesni". Jie sprendžia dideles problemas ir ruošia planus, kaip atsikratyti nuo kai kurių septintokių.

VII klasė

Tai Anelių, Rūtų ir Maryčių klasė. Krentant snaigėms, krenta ir jų „markė".

O jos nežino, kaip galėtų gyventi, jei už Nemuno nebūtų miškininkų, o prieš duris nestovėtų šeštokai.

Kai kurios Anelės ar Marytės pasiryžusios palaikyti bekrentančią „markę" Digiais ar Lioliais . . .

Sepintokai didžiuojasi savo „solistais", „literatais", „Dziego" redaktoriais.

VIII klasė

Tai būsimų advokatų, daktarų, kalbininkų ir gailestingų seselių klasė.

Aštuntokės stengiasi į viską žiūrėti pro tankią realizmo prizmę ir, jeigu tas jų surimtėjimas truks ilgai, tai teks pasidžiaugti.

Aštuntokų tarpe yra rimtai dirbančių ir galvojančių, bet yra ir tokių bernužėlių, kurie nei protu, nei išsiauklėjimu nepribrendę VIII-jai klasei. *Stepas*

Raseinių klasių „abrozdai"

Kad vyresnieji ne taip rūstautų, pradėsime nuo jų.

Aštuntokai ir septintokai, kaipo „pavojingi" gimnazistiškai visuomenei sutvėrimai, sudaro atskirą „kolegiją" 500 m. atstu nuo tikrosios „mokslinyčios". Kadangi aštuntokams nusibodo savosios „žvaigždės" garbinti, vieną jų importavo iš Kauno. Berods, ji ir buvo vyriausias akstinas, privertęs aštuntokus ruošti muzikos vakarą.

Na, o septintokai į savo vyresnių draugų „raškažius" žiūri gan skeptiškai. Klasė, neskaitant kai kurių asmenų, yra paskelbusi dujų karą meilei. Ar ištesės, pamatysime!

Dabar, gerbiamieji, norėčiau supažindinti su šeštąja „gvardija". Šioj šeimynėlėj, be visokių laisvojo meno garbintojų, gerai gyvuoja ir „Kunigaikščio Oginskio Teatras", kuris retkarčiais ir per pamokas įstengia išpildyti savo prog-

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

Gražiausios „Sakalo“ knygos jaunimui

	Lit.
Petras Cvirka, CUKRINIAI AVINĖLIAI. Iliustr. novelės . . .	2,—
Stp. Zobarskas, GANYKLŲ VAIKAI. Liet. Raudonojo Kryžiaus 1934 m. premijuotas veikalas. Iliustruotas	2,—
Balys Sruoga, AITVARAS TEISĖJAS. Labai linksma, eiliuota pjesė. Moterim ir vyram, augaluotiem ir pipiram	2,—
Vytė Nemunėlis, DRUGELIAI. Iliustr. eilėraščiai vaikams . . .	2,—
S. Sužiedėlis, VYTAUTAS DIDYSIS IR JO ŽYGIAI. Iliustruota monografija jaunimui . . .	3,50
J. Mackevičius-Nord, SAMOJEDŲ BERNIUKO NUOTYKIAI. Iliustruotas apsakymas iš tolimųjų rytų tundrų	2,—
J. Mackevičius-Nord, VELNIO LAŠELIAI. Įdomi pasaka apie alkoholio atsiradimą. Su gražiomis iliustracijomis	2,—
J. Mackevičius-Nord, PELIUKĖS MICĖS LAIŠKAI. Laiškai iš Kauno ir Amerikos. Iliustruota .	2,50
P. Tarasenka, PRAEITIES VARTAI. Aprašymas iš mūsų senovės prieš 2000 metų. Iliustruota archeologiniais paveikslais . . .	2,—
K. Pietaris, LAPĖS GYVENIMAS IR MIRTIS. Ilustr.	2,—
Marija Lastauskienė, GYVENIMO PERLAI. Iliustr.	2,—
Bern. de Saint Pierre, PAULIUS IR VIRGINIJA. Iliustr. apysaka	2,—
Br. Lemberiai, ŠEKSPYRO RAŠTAI JAUNIMUI. Gausiai iliustr.	5,—
J. Jablonskio vert., MURZIUKO DIENORAŠTIS. Apsakymas — pasaka apie mažų girios žmogelių keliones ,klaidžiojimus, šposus ir juokus. Labai gausiai iliustr.	2,50
Simanas Daukantas, LIETUVIŲ BŪDAS. Redagavo ir žodynėlį pridėjo J. Talmantas. Su autoriaus portretu. Kas nori senovės lietuvius pažinti, būtinai turi šią knygą perskaityti . . .	5,—
Vysk. Valančius, VAIKŲ KNYGELĖ. Su gražiomis K. Šimonio iliustracijomis	4,—
V. Vienuolis, VIEŠNIA IŠ ŠIAURĖS. Lietuvaitės našlaitės romanas. I d. Lt. 4,—, II d. . . .	3,50
H. Allorge, DIDYSIS PASAULIO SUKRĖTIMAS. Įdomus romanas. Prancūzų Akademijos vainikuotas	3,—
M. Radzevičiūtė, BAISUSIS SENELIS. Apysaka. Darbas ir teisingumas viską nugali . . .	—
Handel-Mazetti, BROLIUKAS IR SESUTĖ. Kilnios mergaitės romanas	3,—
Handel-Mazetti, RITOS PALIKIMAS. Romanas. I ir II d. Kova gero su piktu	po 2,50
A. Manzoni, SUŽIEDUOTINIAI. I ir II d. Geriausias italų romanas. Dviejų jaunuolių kilni meilė, jų vargai ir laimė	3,50
Karl May, PER DYKUMĄ. Įdomus kelionių ir nuotykių romanas. I ir II d. po Lt. 2 50, III d. .	3,—
Jean de la Bret, MANO DĖDĖ IR MANO KLEBONAS. Vienos jaunos mergaitės įdomus romanas	2,—
Walter Scott, KVENTINAS DURVARDAS. Istorinis romanas. I ir II d.	3,—

Vertinga dovana „GIMTOSIOS KALBOS“ Skaitytojams.

„Gimtoji Kalba“ leidėjas „SAKALO“ B-vė — 1936 metų „G. K.“ prenumeratoriams skiria dovanų 2000 egz. P. Būtėno „Lietuvių kalbos akcentologijos vadovėlio“, kurio kaina Lt. 5,— t. y: dvigubai didesnė negu „G. K.“ pr-ta.

Šita proga tą reikalingą knygą įsigyti tikrai daug kas galės pasinaudoti, nes tą knygą gaus dovanai kas trečias asmuo iš 6000 anksčiausia apsimokėjusių 1936 metų prenumeratą.

O kadangi kiekvienas šviesesenis lietuvis yra ir „Gimtosios Kalbos“ skaitytojas, tai kas su prenumerata paskubės, tas gal dar ir dovanų laimės.

Prenumeratos kaina Lt. 2.50. „GIMTOSIOS KALBOS“ adresas KAUNAS, Kęstučio g-vė 36 Nr.

---

ramą. Be to, kai kurie šeštokai, paskutiniu laiku steigia meilės mėgėjų būrelį. Būrelio himną „Širdie, kodėl tu neturi ramumo? . . .“ su rusiškąja melodija jau moka kiekvienas šeštokas.

Iš eilės penktokai! — Vyrai iš liemens ir stuomens. „Ievos“ taip pat neatsilieka. Nenuostabu, kad prie penktokų turi silpnybę ir IIb klasės mergaitės. Šiaip jie pagoniškų palinkimų ir visi garbina „sporto deivę“.

Gytautas

EKONOMINĖ KARIŲ B-VĖ

Kaunas, Laisvės al. Nr. 23.

Aukščiausios kokybės žemiausiomis kainomis
Maisto produktai. Delikatesai Gėrimai.
Pristatomi į butą pareikalavus telef. Nr. 133.
Turt. manufaktūros prekių pasirinkimas. **Avalinė. Galanterija. Kosmetika. Ginklai. Manufaktūra** ir t. t. Šaudmenys ir medžioklės reikmenų skyrius. **Turtingas sportinis reikmenų skyrius.**

Dr. A. GYLIO

vidaus ir nervų ligų privatinė ligoninė

Kaunas, Putvinskio 38 nr. Telef. 21-73.

Naujos tyrinėjimo ir gydymo priemonės RENTGENO KABINETAS, laboratorija įvairiems analizams. Knipingo aparatas maisto kaitai tirti. elektrocardiografas širdies trūkumams ženklinti.
Ligoninėn priimami alkoholikai ir morfinistai.

Kas nori valgyti sveikus ir skanius mėsos gaminius, tas perka juos Akcinės B-vės „MAISTAS“ krautuvėse

Akc. B-vė „MAISTAS“

yra įsteigusi nuosavų krautuvių

KAUNE, KLAIPĖDOJ, PANEVĖŽY, TAURAGĖJ ir ŠIAULIUOSE

Per savo krautuves b-vė parduoda: įvairias dešras, konservus, lydytus taukus, rūkytus ir virtus kumpius, šviežią jautieną, kiaulieną, veršieną, bekonų liekanas ir kitus mėsos gaminius. Be to, „Maisto“ krautuvėse galima užsisakyti: kraujo, mėsos ir kaulų miltų, o taip pat ir žąsų plunksnų.

KAINOS NEAUKŠTOS! KAINOS NEAUKŠTOS!

Šio nr-io kaina Lt. 1,50. „Šviesos“ spaustuvė, Kaunas, Jakšto g. 2